

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

AFET DİPLOMASİSİNİN DEVLETLER ARASI İLİŞKİLERE ETKİSİ:
TÜRKİYE -YUNANİSTAN İLİŞKİLERİ ÖRNEĞİ

Elif TEKİN

YÜKSEK LİSANS

GAZİANTEP – 2024

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS TEZ KABUL VE ONAY FORMU

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Elif Tekin** tarafından hazırlanan “**Afet Diplomasisinin Devletler Arası İlişkilere Etkisi: Türkiye-Yunanistan İlişkileri Örneği**” başlıklı tez, 27/09/2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

<u>Görevi</u>	<u>Unvanı, Adı ve Soyadı</u>	<u>Kurumu/Üniversitesi</u>	<u>İmzası:</u>
Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Pelin Aliyev	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	
Jüri Başkanı	Prof. Dr. Ercan Seyhan	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Cihan Daban	Mersin Üniversitesi	

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Enstitü Müdürü
Doç. Dr. Ufuk Akbaş

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

İmza

Elif TEKİN

Tarih: 24.10.2024

HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

AFET DİPLOMASİSİNİN DEVLETLER ARASI İLİŞKİLERE ETKİSİ:
TÜRKİYE -YUNANİSTAN İLİŞKİLERİ ÖRNEĞİ

Elif TEKİN

YÜKSEK LİSANS

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Pelin ALİYEYEV

ÖZET

Afet diplomasisi, afet sonrası yardıma ihtiyaç duyan ülke veya toplumların, diğer devletler tarafından desteklenmesini amaçlayan bir dış politika aracıdır. Bu süreçte, afetzede ülkenin kriz yönetimi ve iyileşme sürecine uluslararası destek sağlanarak insani yardımlar temin edilir. Afet sonrası uluslararası iş birliğinin arttığı bu dönem, afetin yol açtığı tahribatın giderilmesinin yanı sıra, ülkeler arasındaki diplomatik ilişkilerde de iyileşme sağlayabilmektedir. Bu çalışmanın temel amacı, afet diplomasisinin devletler arası ilişkiler üzerindeki etkilerini Türkiye-Yunanistan ilişkileri bağlamında incelemektir. Türkiye ile Yunanistan arasında çeşitli diplomatik krizlerin yaşanmış olmasına rağmen, özellikle depremler sonrasında her iki ülkenin karşılıklı yardımda bulunarak birbirlerine destek oldukları gözlemlenmiştir. Yunanistan'ın depremin ardından Türkiye'ye yardım teklifinde bulunması ve iki ülkenin arama-kurtarma çalışmalarında iş birliği yapması, bu sürecin önemli örneklerinden biridir. Araştırma, afet diplomasisinin Türkiye ile Yunanistan arasında yaşanan diplomatik krizlere kalıcı çözümler getiremediğini, ancak her iki ülke arasında bir yakınlaşmaya yol açtığını ortaya koymuştur. Bu durum, afetlerin uluslararası ilişkilerde kriz yönetiminin ötesinde, bir yumuşak güç aracı olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet Diplomasisi, Türkiye, Yunanistan.

**HASAN KALYONCU UNIVERSITY
GRADUATE EDUCATION INSTITUTE
DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE AND INTERNATIONAL
RELATIONS**

**THE EFFECT OF DISASTER DIPLOMACY ON INTERSTATE RELATIONS:
THE EXAMPLE OF TÜRKİYE-GREECE RELATIONS**

Elif TEKİN

MASTER THESIS

**Advisor
Asst. Prof. Dr. Pelin ALIYEV**

ABSTRACT

Disaster diplomacy is a foreign policy tool aimed at securing support from other states for countries or communities in need of assistance following a disaster. In this process, international support is provided for the crisis management and recovery efforts of the affected nation, and humanitarian aid is delivered. This period of increased international cooperation following a disaster not only addresses the damage caused by the event but can also improve diplomatic relations between countries. The primary goal of this study is to examine the impact of disaster diplomacy on interstate relations, specifically within the context of Türkiye-Greece relations. Despite having experienced various diplomatic crises between them, it has been observed that after earthquakes, both Türkiye and Greece supported each other mutually. Greece's offer of aid to Türkiye following the earthquake and the cooperation between the two countries in search and rescue operations are significant examples of this process. The study reveals that while disaster diplomacy has not provided permanent solutions to the diplomatic crises between Türkiye and Greece, it has led to a rapprochement between the two states. This shows that disasters can be used as a tool of soft power in international relations, extending beyond crisis management.

Keywords: Disaster Diplomacy, Türkiye, Greece.

ÖNSÖZ

Saygıdeğer Okuyucular,

Bu çalışma, devletler arası ilişkilerde afet diplomasisinin etkilerini Türkiye-Yunanistan ilişkileri bağlamında incelemeyi amaçlamaktadır. Günümüzde afetlerin artan sayısı ve yıkıcılığı, devletler arasındaki ilişkileri etkileyen önemli bir faktör haline gelmiştir. Özellikle Türkiye ve Yunanistan gibi tarihsel ve siyasi anlaşmazlıkları olan komşu ülkeler arasında, afetlerin yardım faaliyetleri üzerindeki etkisi, daha yakından incelenmesi gereken bir konudur.

Bu araştırma, Türkiye ile Yunanistan arasındaki afetler sonrası yardım faaliyetlerinin ikili ilişkilere olan etkilerini analiz etmektedir. Çalışmanın bulgularına göre, afet diplomasisinin krizleri kalıcı olarak çözme yeteneği sınırlı olsa da iki ülke arasında bir yakınlaşma sürecine katkı sağladığı görülmektedir.

Bu tez, Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkilerin dinamiklerini anlamak ve gelecekteki diplomatik çabalar için bir referans noktası sağlamak amacıyla yapılmıştır. Umarım bu çalışma, okuyuculara faydalı bir perspektif sunar ve devletler arası afet diplomasisinin önemini daha iyi anlamalarına katkı sağlar.

İyi okumalar dilerim.

Elif TEKİN
Gaziantep - 2024

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	viii
ŞEKİLLER.....	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırma Soruları.....	1
1.3. Araştırmanın Hipotezi.....	1
1.4. Araştırmanın Kapsamı.....	1
1.5. Araştırmanın Önemi.....	1
1.6. Araştırmanın Yöntemi.....	2
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	3
2.1. Afet Kavramı	3
2.2. Afet Diplomasisi Kavramı.....	4
2.3. Afet Diplomasisi Çerçevesinde İnsani Girişim ve Yardımlarda Gözetilmesi Gereken İlkeler	6
2.4. Afet Yönetimi Süreci ve Afet Diplomasisi.....	8
2.5. Afet Diplomasisinin Aktörleri ve Faaliyetleri	10
2.6. Afet Diplomasisinin Devletler Arası İlişkilere Etkileri	15
Bölüm Değerlendirmesi.....	19
3. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE-YUNANİSTAN İLİŞKİLERİ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
3.1. Lozan Barış Antlaşması Öncesi.....	20
3.2. Lozan Barış Antlaşması Sonrası.....	22
3.2.1. Kıbrıs Meselesi.....	24
3.2.2. Ege Denizi Sorunları	25
3.2.3. Doğu Akdeniz Meseleleri.....	30
Bölüm Değerlendirmesi.....	35
4. AFET DİPLOMASİSİNİN TÜRKİYE-YUNANİSTAN İLİŞKİLERİNE ETKİSİ.....	35
4.1. 1999 Depremleri ve Sonuçları.....	35
4.1.1. 17 Ağustos 1999 İzmit Körfezi Depremi.....	36
4.1.2. 7 Eylül 1999 Atina Depremi.....	37
4.2. 1999 Depremleri Sonrası Afet Yönetimine İlişkin Ulusal Düzeyde Atılan Adımlar.....	37
4.3. 1999 Depremleri Sonrası Yapılan Yardımlar.....	40
4.3.1. 17 Ağustos 1999 İzmit Körfezi Depremi.....	40

4.3.2. 7 Eylül 1999 Atina Depremi.....	41
4.3.3. 1999 Depremlerinde İki Toplumun Karşılıklı Tutumu.....	42
4.4. 1999 Depremleri Sonrası İşbirliklerinin İkili İlişkilere Yansımaları.....	42
4.5. 1999 Depremleri Sonrası Afet Yönetimi Konusunda Yapılan İkili İş Birlikleri.....	43
4.6. 6 Şubat 2023 Depremlerinde Yapılan Yardımlar ve Diplomatik Yakınlaşma.....	50
Bölüm Değerlendirmesi.....	54
SONUÇ	55
KAYNAKÇA.....	60
ÖZGEÇMİŞ.....	74

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AES	: Akut Ensefalit Sendromu
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AFEM	: Avrupa Doğal Afetler Eğitim Merkezi
AGİT	: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
akt.	: Aktaran
AKYDES	: Afet Yönetim ve Karar Destek Sistemi Projesi
ARI	: Akut solunum yolu enfeksiyonları
AU	: Afrika Birliği
BM	: Birleşmiş Milletler
CDEM	: Sivil Savunma Acil Durum Yönetimi
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
ICISS	: International Commission on Intervention and State Sovereignty
IDNDR	: Uluslararası Doğal Afetleri Azaltma On Yılı
IPA DRAM	: Afet Risklerinin Belirlenmesi ve Haritalanması
IPU	: Inter- Parlamenterler Birliği
ISDR	: Uluslararası Afet Azaltma Stratejisi
İKAS	: Bütünleşik İkaz Alarm Sistemi Projesi
JE	: Japon Ensefaliti
MÖ	: Milattan önce
NAM	: Bağlantısızlar Hareketi
OAS	: Amerikan Devletleri Örgütü
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TARAP	: Türkiye Afet Risk Azaltma Planı
TAYSB	: Türkiye Afet Yönetimi Strateji Belgesi ve Eylem Planı
TİKA	: Türkiye İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TSSB	: Travma Sonrası Stres Bozukluğuna
UDAP	: Ulusal Deprem Araştırma Programı
UZAL	: Uzaktan Algılama
vd.	: Ve diğerleri
YYD	: Yeryüzü Doktorları Derneği

ŞEKİLLER

Şekil 2.1. Afet olaylarının sayısı 1970–2020 ve öngörülen artış 2021–2030.....18

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Toplumları veya çevreyi olumsuz yönde etkileyerek ortaya çıkan, insanlardan kaynaklanan veya kendiliğinden oluşan doğal olaylara afet denir. Afet diplomasisi kapsamında, taraflar kriz ya da olağanüstü durumlarda birbirlerine yardım eder ve ihtiyaç duyulan konularda destek sağlar. Doğal afetler veya insani sebeplerle zarar gören ülkelerin ya da toplumların ihtiyaçlarının karşılanmasına ve acılarının azaltılmasına yardım edilir. Bu araştırmada Türkiye-Yunanistan ilişkilerine odaklanılmakta ve afet diplomasisinin ikili ilişkileri nasıl etkilediği sorusuna cevap aranmaktadır. Bu kapsamda afet diplomasisinin Türkiye-Yunanistan ilişkilerine etkisi ortaya konulmaktadır.

1.2. Araştırma Soruları

Araştırma sorusu şu şekildedir: “Afet diplomasisi Türkiye-Yunanistan ilişkilerini nasıl etkilemektedir?”

Alt araştırma soruları ise şunlardır:

- Afet diplomasisi nedir?
- Türkiye-Yunanistan ilişkilerini belirleyen başlıca krizler nelerdir?
- Depremler sonrasında Türkiye ile Yunanistan arasında afet yönetimine yönelik ne tür iş birlikleri yapılmıştır?
- Afet diplomasisi Türkiye ile Yunanistan arasında süregelen krizlere kalıcı çözümler üretebilmiş midir?

1.3. Araştırmanın Hipotezi

Araştırmanın hipotezi şöyledir: Afet diplomasisi, Türkiye-Yunanistan arasındaki mevcut diplomatik krizlere kalıcı çözümler sunmamaktadır, ancak geçici bir iş birliği zemini oluşturmaktadır.

1.4. Araştırmanın Kapsamı

İki devlet arasında geçmişten bu yana birçok diplomatik kriz yaşanmıştır. İkili ilişkilerde yaşanan krizler çerçevesinde analiz eden bir dizi araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalarda genellikle Kıbrıs Sorunu (Ecevit, 1999), Kardak Krizi (Çelikkol ve Karabel, 2017; Gök ve Mavruk Cavlak, 2022; Şihmantepe, 2013; Sağlam, 2024) ve Doğu Akdeniz Krizi’ne (Gök ve Mavruk Cavlak, 2022; Demir, 2024) odaklanılmaktadır. Ancak bu araştırmada ilişkilerin farklı bir boyutu üzerinde durulmakta ve afet diplomasisinin

ikili ilişkileri nasıl etkilediği ve süregelen krizlere kalıcı bir çözüm üretip üretmediği sorusuna cevap aranmaktadır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmayı önceki araştırmalardan farklı kılan en önemli nokta ise, 1999 depremleri ile 6 Şubat 2023 tarihinde Türkiye’de yaşanmış olan Kahramanmaraş merkezli depremler çerçevesinde ilişkilerin analiz edilmesidir. Bir diğer önemli nokta da araştırmanın kavramsal çerçevesinin güncel bir terim olan afet diplomasisine dayandırılmasıdır. Afet diplomasisinin Türkiye için hem kurumsal hem de akademik anlamda çok yeni bir çalışma sahası olması alana ilgiyi arttırsa da afet diplomasisi ile ilgili literatürde yeterli çalışma bulunmamaktadır. Bu noktada afet diplomasisi konusunda bir araştırma ihtiyacı bulunmaktadır.

Öte yandan Afet Riskinin Azaltılmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Küresel Değerlendirme Raporu’nda 2030 yılına kadar afetlerde yüzde 40’lık bir artışın gerçekleşeceğinin ortaya konulması, afet diplomasisinin yakın gelecekte de devletler arası ilişkilerde önemli bir araç olmaya devam edeceğini göstermektedir. Bu nedenle afet diplomasisinin devletlerarası ilişkileri nasıl etkilediğini ortaya koymak önem arz etmektedir.

1.6. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, verilerin birincil ve ikincil kaynaklardan elde edildiği nitel bir araştırma örneği olup afet diplomasisinin devletler arası ilişkilere etkisinde Türkiye-Yunanistan ilişkilerine odaklanması nedeniyle bir örnek olay incelemesidir.

Afet diplomasisinin devletler arası ilişkilere etkisinin Türkiye-Yunanistan ilişkileri özelinde incelendiği bu çalışmada birinci bölümde afet ve afet diplomasisi kavramları ele alınmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde Türkiye-Yunanistan ilişkileri incelenmektedir. Son bölümde ise afet diplomasisinin Türkiye-Yunanistan ilişkilerine etkisi yapılan iş birlikleri çerçevesinde analiz edilmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Afet Kavramı

Afet, Türk Dil Kurumu (TDK, 2018) tarafından farklı doğa olayları nedeniyle ortaya çıkan yıkımlar olarak tanımlanmaktadır. Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğünde (TÜBA, 2018) ise, *“İnsanlar için fiziksel, ekonomik, sosyal ve çevresel kayıplar doğuran, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen, etkilenen topluluğun yerel olanak ve kaynaklarını kullanarak baş edemeyeceği doğa, teknoloji veya insan kökenli olayların sonuçları”* olarak tanımlanmıştır. AFAD (2014) tarafından ise, *“Belirli bir zaman veya coğrafyada ortaya çıkarak yaşamı tehdit eden, toplumun sosyoekonomik düzen ve etkinliklerine, doğal çevreye, doğal, tarihi ve kültürel kaynaklara zarar verme potansiyeli olan doğa, teknoloji ya da insandan kaynaklanan fiziki olay ve olgu”* ve *“doğal, teknoloji veya insan kaynaklı olan ve fiziksel, ekonomik, sosyal kayıplara yol açabilecek tüm olaylar”* biçiminde tanımlanmaktadır.

Afetler; kendiliğinden oluşan (doğal) ve insanlardan kaynaklı olarak ikiye ayrılabilir. Kendiliğinden oluşan afetler, dünya tarihi boyunca işleyen ve doğal olarak meydana gelen süreçlerin sonucudur. İnsan kontrolünün ötesinde olan doğal afetler, genellikle “Tanrı’nın İşi” olarak da adlandırılır. Jeofizik (deprem, toprak kayması, tsunami ve volkanik aktivite), meteorolojik (siklon ve fırtına), hidrolojik (çığ ve sel), klimatolojik (aşırı sıcaklık, kuraklık ve orman yangını) ve biyolojik afetler (salgın hastalık) doğal afetler kapsamında değerlendirilmektedir (AFAD, 2014). Bir diğer sınıflandırma olan insandan kaynaklanan afet ise *“Politik ve insan faktörlerinin etkin olduğu savaşlar, iç çatışmalar, terör eylemleri, büyük göçler, endüstriyel kazalar gibi olaylar ve bunların doğurduğu sonuçların tümü”* olarak tanımlanmıştır (AFAD, 2004).

Afetler nedeniyle şiddetli yağmurlar, fırtınalar ve kasırgalar ısıyı tropik bölgelerden kutuplara aktarır ve iklim koşullarını dengeler. Yine volkanik patlamalar yerkürenin derinliklerinde hapsolmuş besin maddelerini ortaya çıkararak toprağı zenginleştirir (Arslan ve Kiper, 2015). Bunlar afetlerin bir dizi olumlu etkisi olmakla birlikte olumsuz etkileri daha fazladır. Bir afet örneği olarak kuraklık nedeniyle tarımsal üretimde kayıplar yaşanır. Yine sel nedeniyle ekilmiş alanlar zarar görürken toprağın yeniden ekimi için belli bir zamanın geçmesi gerekir. Tsunami, en önemli geçim kaynağı balıkçılık olan kitlelerin bu ekonomik faaliyeti yerine getirmelerini engeller. Tüm bunlar ekonomik olarak afetin yaşandığı bölgedeki insanları etkiler. Azalan gelir, düşük satın

alma gücü, yüksek oranlarda borçlanmalar, işsizlik afetlerin olumsuz ekonomik sonuçlarından bazılarıdır (CRED, 2018). Doğal afetlerden sonra travmatik stres reaksiyonları da yaygındır. Bazı kişilerde Travma Sonrası Stres Bozukluğuna (TSSB) yol açma potansiyeline sahiptir (Yılmaz, 2015). Afet, kitleleri göç etmek zorunda da bırakabilir. Bunun yanında geçim kaynakları olmayan kitleler, istihdam, barınma, sağlık, beslenme gibi konularda çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalabilirler (AFAD, 2019). Afetler, etkin veya canlı yaşamı sürdürebilmek ve fiziksel gelişimleri devam ettirebilmek için yeteri oranda güven sağlayıcı veya besin sağlayıcı gıdalara erişimlerin zorlaştığı durumların tümü anlamlarına gelen gıda güvensizliğinin yaşanmasına da yol açabilir (FSIN, 2020). Gıda güvensizliği ise yetersiz beslenme nedeniyle çeşitli hastalıkların kaynağına dönüşebilir (CRED, 2018). Afetlerde insanlar gönüllü olarak zarar gören kitlelere yardım eli uzatır. Bu aşamada afetzedenin hangi etnik ve dini gruba mensup olduğu önemsizdir. İnsanlar afet zamanlarında doğanın gücünü takdir etmeyi öğrenirlerken insanların hayata bakışları da netlik kazanır (Battir, 2017).

Afetler, olumsuz sonuçlarıyla dikkat çekse de toplumları birbirine yakınlaştırma ve hatta devletler arası ilişkiler üzerinde olumlu bir etki yaratma potansiyeline sahiptir. Bu noktada karşımıza bir diplomasi türü olarak afet diplomasisi çıkmaktadır. Bu doğrultuda bir sonraki bölümde araştırmanın kilit kavramı olan afet diplomasisi ele alınmaktadır.

2.2. Afet Diplomasisi Kavramı

Diplomasi, eski Yunanca kökenli olup “diploma” kelimesinden gelmektedir. Uluslararası ilişkiler alanında birçok araştırmacı kendi eserlerinde diplomasi kavramının ne olduğundan bahsetmiştir. Örneğin, Alman diplomat Ernest Mason Satow’a göre; diplomasi, devletler arasındaki ilişkilerin barışçıl şekilde yürütülmesidir (Barratt, 1985). Profesör Headley Bull ise diplomasiyi “*Devletler ve dünya siyasetine dahil olan diğer varlıklar arasındaki ilişkilerin resmi politikalar ve barışçıl yollarla yürütülmesi*” olarak ifade etmektedir (Avar, 2016). ABD’li diplomat ve politikacı Henry Kissinger ise diplomasi kavramını şöyle tanımlamaktadır: “*Diplomasi yeni bir dünya düzenidir ve modern diplomasi, savaş ve barış güçleri arasındaki güç dengesidir*” (Gülmez ve Top, 2018).

Diplomasi sözlüğünde ise diplomasinin 60'tan fazla çeşidine yer verilmiş ve diplomasinin uzun bir açıklaması yapılmıştır:

“Uluslararası ilişki ve görüşmeleri kendi çıkarlarına uygun biçimde yürütme sanatı. Bu yönüyle diplomasi, milletlerarası anlaşmazlıkları, savaşla değil barışçı yollarla çözmeyi öngören bir dış politika aracıdır.” (Dağ, 2016: 5).

Bu tanımdan hareketle diplomasinin ana hedefinin barış olduğu açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Afet diplomasisi ise yalnızca doğal afetler ve acil durumlar sırasında uluslararası ilişkilerde iş birliği ve yardımlaşmayı teşvik eden bir diplomasi türüdür. Bu kavram, afetlerin etkilerini azaltmak, yardım sağlamak ve kriz yönetimini koordine etmek amacıyla ülkeler, uluslararası kuruluşlar ve diğer aktörler arasında kurulan diplomatik ilişkileri ifade etmektedir. Afet diplomasisi sözcüğü bu yönüyle, insan kaynaklı veya doğal afetler sebebi ile zarar görmüş insanların acılarının azaltılmasını, ihtiyaçlarına cevap vermeyi kendisine amaç edinmiş kurum ve kuruluşların yürüttüğü faaliyetleri kapsamaktadır.

Anahtar ifade, (i) önleme, hazırlık, planlama ve hasar azaltma dahil olmak üzere afet öncesi çabaları ve (ii) müdahale, yeniden inşa ve iyileştirme dahil olmak üzere afet sonrası eylemleri kapsayan 'afetle ilgili faaliyetler'dir. Afet diplomasisi, yalnızca bir savaş bölgesinde bir yanardağ patladığında veya düşmanlar insani yardım gönderip kabul etmeyi düşündüğünde ne olduğuyla ilgili değildir. Ayrıca, bir sel uyarı sisteminin potansiyel olarak toplulukları nasıl bir araya getirebileceği veya aşılama kampanyalarının nasıl kalıcı ateşkesler sağlayabileceği gibi bir afet ortaya çıkmadan önceki durumu da inceler (Hotez, 2010).

Çoğu uygulayıcıya göre, afet diplomasisi *“afetle ilgili faaliyetlerin - önleme, hafifletme, müdahale ve iyileştirme - ulusal veya uluslararası düşman taraflar arasında işbirliğini ne ölçüde teşvik ettiğiyle ilgilidir.”* (Kickbusch vd., 2007; Clements, 2016). Bu çerçevede Kelman'ın (2011) da belirttiği gibi, afet diplomasisi, afet olan bölgede yaşayan ve olası iki karşıt taraf arasındaki çatışmayı uzlaşılı yoluyla çözüme kavuşturan ve ilişkilerin yeniden tesisine ve pozitif olarak ilerlemesine olanak sağlayan bir diplomasi

çeşididir. Bu yönüyle de afet diplomasisi, afetle ilgili faaliyetlerin çatışma ve iş birliğini nasıl ve neden etkileyip etkilemediğini araştırır (Kelman, 2012).

Afet ortamları, değişim süreçlerinin incelenmesi açısından eşsiz fırsatlar sunar. Afetler, uluslararası normları ve uygulamaları zorlayarak, yaşamın kırılganlığını ve tüm insanları bir araya getiren ortak değerleri yeniden hatırlama imkânı doğurur. Genellikle, afetler, etkilenen topluluklarda büyük yıkım ve can kaybına yol açan ani ve beklenmedik olaylara karşı savunmasızlık yaratan koşulların ve politikaların sadece bir tetikleyicisidir. Ancak, geçmişteki rekabetin geçici olarak duraklatılması bile, çevresel ve teknolojik risklere ortak maruz kalan ülkeler arasında daha yapıcı iş birliği biçimlerinin yeniden tanımlanmasına yol açabilir. Bu durum, daha üretken etkileşimlere zemin hazırlayabilir. Afet riskini azaltma bağlamında, ortak paydaları belirleyerek yapıcı katılımı teşvik etmek ve bu katılımı engelleyebilecek unsurları öngörmek, yalnızca afet azaltma stratejilerinde değil, aynı zamanda diğer iş birliği alanlarında da ülkeler arasında iş birliği kurma açısından önemli fırsatlar sunar (Klimesova, 2011).

Afetler, çeşitli etmenler tarafından tetiklenir, devam eder ve hükümet performansını farklı zaman dilimlerinde değişik derecelerde etkiler. Her durumda, mevcut hükümetler, tehdit altındaki nüfusun acil ihtiyaçlarını karşılamada ciddi işlevsel zorluklarla karşı karşıya kalır ve afet bölgesinde dış yardım olmaksızın temel operasyonlarını sürdürme konusunda önemli güçlükler yaşar. Felaket olayları, doğrudan etkilerinden ziyade, şiddetli yıkım tehlikesiyle karşı karşıya kalan veya bu yıkımla dönüştürülen bir ortamda, uluslararası iş birliğini teşvik eden değişim fırsatları yaratır. Bu bağlamda, afet durumu, daha önce çatışan devletler arasında ilişkilerde değişim ve iş birliği için bir fırsat sunabilir (Ahmad ve Ahmed, 2003).

2.3. Afet Diplomasisi Çerçevesinde İnsani Girişim ve Yardımlarda Gözetilmesi Gereken İlkeler

Afet diplomasisi çerçevesinde yapılması planlanan her türlü insani girişim ve yardımın insanlık ilkesine uygun olması gerekmektedir. Uluslararası Kızılhaç Komitesi tarafından yapılan sınıflandırmaya göre beş temel ilke bulunmaktadır (Özlük, 2016):

- *İnsanilik (Humanity) İlkesi*: İnsanların temel insan haklarından kaynaklanmış olan bütün haklarına saygı göstererek; yaşam hakkı, beslenme, barınma, sağlık vb. ihtiyacının karşılanmış olmasıdır.
- *Ayrım gözetmeme (Impartiality) İlkesi*: Mezhep, din, milliyet, ırk, siyasi düşünce, sınıf, cinsiyet ayrımı yapmaksızın herkese yardım eli uzatılır.
- *Tarafsızlık (Neutrality) İlkesi*: İnsani aktörler taraf tutmazlar. Dini, siyasi, ideolojik, etnik gibi hiçbir çatışmalara müdahil olmazlar.
- *Bağımsızlık (Independence) İlkesi*: İnsanı ilgilendiren eylemler ve faaliyetlerin; devletlerin ekonomik, askeri, siyasi ve diğer amaçlarından bağımsız olmasıdır.
- *Güçlendirme (Empowerment) İlkesi*: İnsani yardım ve eylemlerin, yerel kuruluşların güçlendirilmiş olmasına ve bu kuruluşların, felaketlerden etkilenmiş insanların ihtiyaçlarını karşılamalarına imkân sağlamış olmasıdır.

Bu ilkeler, zamanla bazı değişikliklere uğrasa da uluslararası geçerlilikleri kabul edilmiş ve günümüzde de bu şekilde devam etmektedir.

2.4. Afet Yönetimi Süreci ve Afet Diplomasisi

Afet yönetim süreci; afette risk yönetimi ve afette kriz yönetimi biçiminde gerçekleşmektedir. Afet risk yönetimi, tehlikelerin olumsuz etkilerini ve afet olasılıklarını azaltmak amacıyla stratejiler, politikalar ve gelişmiş başa çıkma kapasitelerini uygulamak için idari direktifleri, organizasyonları ve operasyonel beceri ve kapasiteleri kullanan sistematik bir süreçtir. Afet risk yönetimi, önleme, hafifletme ve hazırlıklı olma faaliyetleri ve önlemleri yoluyla tehlikelerin olumsuz etkilerinden kaçınmayı, azaltmayı veya aktarmayı amaçlar (UNISDR, 2009). Afet risk azaltma ve afet risk yönetimi arasındaki etkileşim açıktır. Afet riskinin azaltılması, daha çok stratejik bir yönetim düzeyine odaklanan faaliyetlerle ilgiliyken, afet risk yönetimi, afet riskinin azaltılmasının taktiksel ve operasyonel uygulamasıdır.

Yerinde bir kriz yönetimi planı, talihsiz ve öngörülemeyen bir kriz olayına hazırlanmak için her kuruluş için hayati önem taşır. Etkili problem çözme stratejilerinin, uygun önleme stratejilerinin ve kapsamlı bir kriz yönetiminin uygulanması çok önemlidir. Fearn-Banks (2001), kriz yönetimini, bir kriz veya olumsuz bir olay sırasında önleme ve

yanıt vermeye yönelik stratejik planlama, risk ve belirsizliğin bir kısmını ortadan kaldıran ve kuruluşun kaderi üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmasına izin veren bir süreç olarak tanımlamıştır. Pearson'a (2000) göre, bir kriz yönetim planının temel amacı, beklenmedik koşullar altında faaliyet gösterirken en iyi gerçeklere ve net düşünmeye dayalı uygun kararlar almaktır. Mitroff ve Anagnos (2001) bir kriz meydana gelmeden önce doğru planlara ve yeteneklere sahip olunarak, bir kuruluşta kriz hasarının en aza indirilebileceğini ve krizden kurtulma süresinin büyük ölçüde kısaltılabileceği konusunda hemfikirdirler. Günümüzde afetler, ulusal sınırları aşan ekonomik ve sosyal etkiler yaratmakta ve bu etkiler coğrafi olarak oldukça uzak bölgelerde bile hissedilebilmektedir (Michel-Kerjan, 2009). Bu yıkıcı kayıplar, verimli bir afet yönetimine yönelik ihtiyacı daha da artırmaktadır.

Moe ve Pathranarakul'a (2006) göre, afet kriz yönetimi beş genel aşama içerir: (1) tahmin; (2) uyarı; (3) acil yardım; (4) rehabilitasyon; ve (5) yeniden yapılanma. Tahmin aşaması, doğal afetlerin, çevresel tahribatın ve teknolojik tehlikelerin olumsuz etkilerini sınırlamak için yapısal önlemlerin üstlenildiği ve tehlikelerin etkisine zamanında etkin yanıt verilmesini sağlamak için yapısal olmayan önlemlerin önceden alındığı hafifletme ve hazırlık faaliyetlerini içerir. Bu aşamada etkili erken uyarılar vardır. İnsanların ve mülklerin tehdit altındaki yerlerden geçici olarak tahliye edilmesini içermektedir (van Wyk ve Yadavalli, 2011).

Uyarı aşaması, bir tehlikeye maruz kalan bireylerin risklerini önlemek veya risklerini azaltmak için harekete geçmesine ve etkili bir müdahale hazırlamasına olanak tanıyan, zamanında ve etkili bilginin, belirlenmiş kurumlar aracılığıyla sağlanması durumunu ifade eder (Tun vd., 2007). Bir sonraki acil yardım aşaması, bir afet sırasında veya hemen sonrasında, afetten etkilenen insanların hayatını koruma ve temel yaşam ihtiyaçlarını karşılamak için acil, kısa vadeli veya uzun süreli olabilecek yardım veya müdahale şartını içerir (van Wyk ve Yadavalli, 2011). Rehabilitasyon, afet riskini azaltmak için gerekli düzenlemeleri teşvik ederken ve kolaylaştırırken, afet öncesi yaşam koşullarını eski haline getirmek veya iyileştirmek amacıyla bir afet sonrasında alınan kararları ve eylemleri gerektirmektedir (Tun vd., 2007). Yeniden yapılanma, zarar gören toplumun zarar görmüş yaşam koşullarının uzun vadeli sürdürülebilirlik amacıyla yeniden inşa edilmesi anlamına gelir (Benjamin vd., 2011).

Bir doğal afet kriz yönetimi yaşam döngüsünde, proje yaşam döngüsünde yürütülen dört temel faaliyet vardır: azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme (Tun vd., 2007; Benjamin vd., 2011; van Wyk ve Yadavalli, 2011). Azaltma faaliyetleri, doğal afetlerin, çevresel bozulmanın ve teknolojik tehlikelerin olumsuz etkilerini sınırlamak için üstlenilen yapısal ve yapısal olmayan önlemleri içerir (Tun vd., 2007). Hazırlık, zamanında ve etkili erken uyarıların verilmesi ve insanların ve mülkün tehdit altındaki yerlerden geçici olarak tahliye edilmesi veya afet meydana geldiğinde toplumun tepki verme yeteneği (van Wyk ve Yadavalli, 2011). Müdahale, bir afet sırasında veya afetten hemen sonra afetten etkilenen insanların hayatını koruma ve temel geçim ihtiyaçlarını karşılamak için yardım veya müdahale sağlanmasını ifade eder (Tun ve diğerleri, 2007). Müdahalenin zamanlaması, afet yardımına başarılı bir müdahale için kritik öneme sahiptir. Bakımın ulaşması ne kadar uzun sürerse, ölüm oranı o kadar yüksek olur (Benjamin vd., 2011) Acil, kısa vadeli veya uzun süreli olabilir. İyileşme, kararları ve afet riskini azaltmak için gerekli düzenlemeleri teşvik ederken ve kolaylaştırırken, afetten sonra afetten etkilenen halkın afet öncesi yaşam koşullarını eski haline getirmek veya iyileştirmek amacıyla alınan önlemlerdir (Tun vd., 2007).

Afet yönetim sürecinin etkili olması için uluslararası iş birliği gereklidir. Afet diplomasisi, ülkeler arasında iş birliğini teşvik eder, yardım taleplerini koordine eder ve afet bölgesindeki uluslararası desteklerin etkin bir şekilde sağlanmasına imkân tanır. Afet diplomasisi, uluslararası yardım ve destek süreçlerini organize eder. Afet yönetim sürecinde, diplomatik ilişkiler aracılığıyla yardım gönderimi, arama-kurtarma ekiplerinin gönderilmesi ve insani yardımların koordinasyonu sağlanır. Afetler, kriz yönetiminde diplomatik bir platform sağlar. Afet diplomasisi, afetler sırasında ve sonrasında uluslararası toplumla ilişkileri güçlendirir, ülkelere yardım ve destek sağlar ve kriz anında uluslararası dayanışmayı teşvik eder. Afetler, ülkeler arasında diplomatik ilişkilerin güçlendirilmesi için bir fırsat olabilir. Afet diplomasisi, ülkeler arasında güven inşa eder, ilişkileri iyileştirir ve karşılıklı yardımlaşma sayesinde uzun vadeli politik ve ekonomik ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunur. Afet diplomasisi, bilgi ve teknoloji paylaşımını teşvik eder. Uluslararası işbirliği, afet yönetimi konusunda bilgi ve teknoloji transferini kolaylaştırır, bu da afetlerin etkili bir şekilde yönetilmesine yardımcı olur. Afet diplomasisi, ülkeler arası ortak eğitim ve kapasite geliştirme programlarını destekler. Bu

programlar, afet yönetimi konusunda uluslararası bilgi ve beceri paylaşımını teşvik eder ve her iki tarafın da kapasitelerini artırır.

2.5. Afet Diplomasisinin Aktörleri ve Faaliyetleri

Afet diplomasisinin aktörleri devlet ve devlet dışı aktörler olmak üzere iki ayrı çatı altında toplanabilir. İlk grubu ulusal hükümetler ve yerel yönetimler oluşturmaktadır. İkinci grup ise uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları, özel sektör, akademik ve bilimsel topluluklar, medya, uluslararası mali kuruluşlardan oluşmaktadır. Bu aktörler afete yanıt, afet riskinin azaltılması ve kriz yönetimi süreçlerinde önemli roller oynarlar.

Afete ilişkin tüm süreçlerde en önemli ve etkili aktör, devletlerdir. Ulusal hükümetler afetlerin yönetiminde ve risk azaltma stratejilerinin belirlenmesi ve uygulanması süreçlerinde aktif rol üstlenirler. Bu noktada afetle ilgili olan tüm kamu kurumları çeşitli rollere sahiptirler. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Japonya, Yeni Zelanda, Ekvator, İtalya, Tayvan, Endonezya, Çin, Tibet, Pakistan, İran ve Şili gibi birçok ülke sık sık doğal afetlerden zarar görmektedir. 1959 yılında Japonya'da meydana gelen Ise-Wan tayfunu 5.856 kişinin ölümüne ve yerleşim yerlerinde önemli hasarlara yol açmıştır. Bu felaket, Japonya'da afet mevzuatının geliştirilmesi için bir kilometre taşıydı. Japon Afet Yönetim Sisteminin temel ilkeleri, 1961 yılında çıkarılan “Afetlere Karşı Alınacak Tedbirlere Dair Temel Kanun” ile belirlenmiştir. 2001 yılında yapılan düzenlemelerle merkezi ve yerel yönetim, özel sektör ve bireylerin sorumlulukları yeniden düzenlenmiştir. Bu nedenle önleme ve hazırlık faaliyet ve çalışmaları ile Japon toplumunda afetlerle yaşama kültürünün geliştirilmesine önemli bir yer verilmiştir (Stanganelli, 2008).

ABD'de ise afet yönetim sistemi Entegre Acil Durum Yönetim Sistemi üzerine kurulmuş ve her türlü afeti tek bir planda ele alan bir yaklaşım benimsenmiştir. ABD'de afet önleme ve hafifletme kapsamında “Robert T. Stafford Disaster Relief and Emergency Assistance Act”, “The Earthquake Disaster. Azaltma Yasası”, “Afet Hafifletme Yasası” ve “Alquist Priolo Deprem Fay İmar Yasası” oluşturulmuştur. Öte yandan, Yeni Zelanda 1990'ların başında afet yönetimi için yeni ilkeler üzerinde çalışmaya başlamıştır. Böylece 2002 yılında “Sivil Savunma Acil Durum Yönetimi (CDEM) Yasası” ve 2003 yılında “Aktif Faylar Üzerinde ve Yakınındaki Arazilerin İmar Planı Rehberi” yayınlanarak, diri

fayların neden olduğu yüzey kırığının haritalanması ve tespit kriterleri fay bölgesi önleyici alanlar tanımlanır.

Türkiye'nin modern afet yönetimine geçişı 17 Ağustos 1999 Marmara Depremi ile olmuş ve bu acı bir tecrübenin neticesinde; afetlerle ilgili olarak görev yapan İçişleri Bakanlığı'na bağılı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'na bağılı Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Başbakanlık'a bağılı Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü kapatılmış yerine 2009 yılında çıkarılan 5902 sayılı kanun ile Başbakanlık'a bağılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kurulmuştur. Böylelikle yetki, görev ve sorumluluklar tek bir çatı altında toplanabilmiştir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile birlikte AFAD, İçişleri Bakanlığı'na bağlanmıştır (AFAD, 2019a). Kurumun tanımı ve görevlerini AFAD'ın resmî web sitesinde şu şekilde ifade edilmektedir:

“Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması, afetlere müdahale edilmesi ve afet sonrasındaki iyileştirme çalışmalarının süratle tamamlanması amacıyla gereken faaliyetlerin planlanması, yönlendirilmesi, desteklenmesi, koordine edilmesi ve etkin uygulanması için ülkenin tüm kurum ve kuruluşları arasında işbirliğini sağlayan, çok yönlü, çok aktörlü, bu alanda kaynakların rasyonel kullanılmasını gözeten, faaliyetlerinde disiplinler arası çalışmayı esas alan iş odaklı, esnek ve dinamik yapıda teşkil edilmiş bir kurumdur” (AFAD, 2019a).

Aynı zamanda afet yönetiminin tüm safhalarında etkin, hızlı ve verimli bir “Bütünleşik Afet Yönetimi Sistemi” AFAD tarafından benimsenmiştir. Bunun sağlanabilmesi içinde AFAD Başkanlığı 81 ilde direkt Valiye bağılı bir şekilde taşra teşkilatlanması olan “İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri” ile 11 ilde bulunan “Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri” oluşturularak hizmet vermeye başlamıştır (AFAD, 2019a). AFAD Başkanlığının Vizyonu ise; *“Afet ve acil durumlar ile ilgili çalışmalarda sürdürülebilir kalkınmayı esas alan risk odaklı, etkin, etkili ve güvenilir hizmet sunan uluslararası düzeyde model alınabilecek yönlendirici ve koordinatör bir kurum olmak”* şeklinde belirlenmiştir. Başka bir ifade ile AFAD vizyonu; *“risk yönetimi odaklı, sürdürülebilir kalkınmanın önemine haiz, hizmet sunumunda etkililiğe, etkinliğe ve güvenirliliğe özen gösteren, uluslararası düzeyde güçlü*

ve afet yönetiminde görev alan tüm kurumları etkili bir şekilde koordine eden bir kurum olmayı öngörmektedir” (AFAD, 2019b). Misyonu ise, afetlerin gerçekleşmesinin kaçınılmaz olduğu gerçeğinden hareketle, afet zararlarını ve etkilerini azaltmayı, önlemlerini almayı amaçlamaktır. Bu doğrultuda misyon “Afetlere dirençli toplum oluşturmak” şeklinde belirlenmiştir. AFAD’ın sloganı ise “Beklenmeyene hazırlıklıyız” olarak ifade edilmektedir (AFAD, 2019b).

Afetlerin yönetiminde yerel yönetimler de son derece etkilidirler. Bölge ve kent düzeyinde yerel yönetim organları afet yönetiminde rol oynarlar. Örneğin İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 1999 Marmara Depremi sonrası oluşturulan afet yönetim planları, afetlere karşı dayanıklılığı artırma stratejileri ve kriz anında koordinasyon gibi çeşitli alanlarda yerel yönetimin rolünü üstlenmiştir. Los Angeles, geniş bir afet yanıtı ve hazırlık altyapısına sahiptir. Şehir, deprem riski yüksek bir bölgede olduğu için, kapsamlı acil durum planları, tatbikatlar ve halk eğitimi programları yürütmektedir.

Öte yandan Birleşmiş Milletler, Dünya Sağlık Örgütü, Uluslararası Göç Örgütü, Afrika Birliği, Şangay İşbirliği Örgütü, Avrupa Birliği, NATO gibi çeşitli amaçlarla kurulan örgütler afetle ilgili konularda önemli roller üstlenirler. Örneğin Uluslararası Doğal Afetleri Azaltma On Yılı (IDNDR) kapsamında 1990-2000 yılları arasında Birleşmiş Milletler (BM) kararı ile doğal afetler oluşmadan önce tespit ve risk azaltma faaliyetleri planlanmıştır. Azaltma yaklaşımının yeni strateji ve ilkeleri belirlenmiştir. 1994 yılında yapılan Yokohama konferansında belirlenmiştir (Çağlayan vd., 2019). 2000 yılında kurulan Uluslararası Afet Azaltma Stratejisi (ISDR) organizasyonu, on yıllık (2005-2015) hasara ilişkin dünyada afet öncesi risk azaltma çalışmalarının yapılmasını teşvik etmiştir. 2005 yılında yapılan Kobe (Japonya) konferansında ve Hyogo 2005-2015 eylem planında afet öncesi alınması gereken önlemleri tanımlayan azaltma ilkeleri kabul edilmiştir. 2011 yılında Japonya ve Çin’de meydana gelen felaketlerin neden olduğu zararların azaltılmasında uluslararası iş birliği konuları ön plana çıkarılmıştır. 2015-2030 Sendai Afet Riski Azaltma Çerçeve Planında afet risklerinin önlenmesi, afetlere karşı dayanıklılığın artırılması ve afetler meydana gelmeden önce hazırlıklı olunması öncelikli konulardır (Işık, 2018).

Sendai Çerçeve Planı, Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen 3. Dünya Afet Risklerini Azaltma Konferansı’nda kabul edilmiştir. Bu çerçeve, 2005-2015 dönemi için

geçerli olan Hyogo Çerçeve Planı'nın yerini almıştır. Sendai Çerçeve Planı, afet risklerini azaltma stratejileri konusunda daha kapsamlı ve güncel bir yaklaşım sunmayı hedeflemektedir (United Nations, 2015).

Sendai Çerçeve Planı'nın dört ana hedefi vardır (United Nations, 2015):

- 1- Küresel Ölçekte Riskleri Azaltma: 2030 yılına kadar afetlerin insan hayatı, sağlık ve ekonomik kayıplar üzerindeki etkilerini önemli ölçüde azaltmak.
- 2- Risklerin Bilinçli Şekilde Yönetilmesi: Afet risklerinin azaltılması konusunda ulusal ve yerel seviyelerde risk bilgi sistemlerinin geliştirilmesi ve paylaşılması.
- 3- Dayanıklılığın Artırılması: Toplumların, ekonomilerin ve çevrenin afetlere karşı dayanıklılığını artırmak için etkili stratejiler ve politikalar geliştirilmesi.
- 4- Afet Risk Yönetimi Kapasitesinin Geliştirilmesi: Afet risk yönetimi kapasitesinin, yerel, ulusal ve uluslararası seviyelerde güçlendirilmesi.

Öte yandan Sendai Çerçeve Planı, beş temel öncelik üzerinde durmaktadır (United Nations, 2015):

- 1- Risk Bilgi ve Analizi: Afet risklerinin anlaşılması ve analizi için kapsamlı veri toplama ve bilgi sistemlerinin güçlendirilmesi.
- 2- Risk Yönetimi Politikaları ve Stratejileri: Afet risklerini azaltma ve dayanıklılığı artırma konusunda etkili politikalar ve stratejiler geliştirilmesi.
- 3- Riskin Azaltılması Kapasitesinin Güçlendirilmesi: Afet risk yönetimi kapasitesinin ve iş birliğinin geliştirilmesi.
- 4- Afetlerin Etkilerini Azaltma: Afetlerin etkilerini azaltmak için risk azaltma önlemlerinin uygulanması.
- 5- Küresel İş Birliği ve Destek: Uluslararası iş birliği ve destek mekanizmalarının güçlendirilmesi, bilgi paylaşımı ve kaynak mobilizasyonu.

Çerçeve insan merkezli bir yaklaşımı benimser. Bu kapsamda afet risk yönetiminin merkezine insanları koyarak, özellikle risk altındaki toplulukların korunmasını ve desteklenmesini hedefler. Kapsayıcılık ve katılım önceliklidir. Toplumların, sivil toplum kuruluşlarının ve diğer paydaşların aktif katılımını teşvik eder. Ayrıca afet risklerinin azaltılması çabalarının sürdürülebilir kalkınma hedefleri ile

uyumlu olması gerektiğini vurgular. Son olarak, uluslararası iş birliği ve destek mekanizmalarının güçlendirilmesini teşvik eder (United Nations, 2015).

Sonuç olarak, Sendai Çerçeve Planı, afet risklerini azaltma konusunda kapsamlı bir strateji sunar ve ülkeler arasında iş birliğini teşvik eder. Afetlerin etkilerini azaltma ve toplumsal dayanıklılığı artırma hedefiyle, Sendai Çerçeve Planı, sürdürülebilir kalkınma ve insan güvenliğini sağlama konusunda önemli bir rol oynamaktadır.

Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay da afet sürecinde yardım sağlama ve müdahale konusunda geniş bir ağ ve deneyime sahip uluslararası ağlardır. Médecins Sans Frontières (MSF), Oxfam, CARE International, Yeryüzü Doktorları Derneği gibi uluslararası STK'lar da afetten etkilenen kesime yardım sağlama, risk azaltma ve toplumsal dayanıklılığı artırma konusunda önemli roller oynarlar. Örneğin Yeryüzü Doktorları Derneği 2000 yılında bir grup gönüllü doktor tarafından İngiltere'de kurulmuştur. Acil tıbbi ve insani yardım, uzun vadeli-kalıcı sağlık hizmetleri ve rehabilitasyon, yeniden yapılandırma ve tıbbi eğitim alanlarda hizmetler sunmaktadır (Alegöz, 2013). Yeryüzü Doktorları Derneği Afrika'da iki önemli hizmet kuruluşu ile faaliyette bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi Mogadişu Şifa Hastanesi diğeri ise Beslenme Sağlığı Merkezidir. Hastane savaştan etkilenmiş ve yaralanmış insanlara yönelik sağlık hizmeti sunmaktadır (Yeryüzü Doktorları, 2022). Öte yandan Yeryüzü Doktorları'nın sağlık alanında vermiş olduğu eğitimlerle bölgedeki doktor ihtiyacı bir nebze de olsa giderilmek istenmiştir. Aynı zamanda hem Türk hem de Somalili doktorların bir arada çalışmasına fırsat sağlayan dernek kültürlerin de kaynaşmasını sağlamaktadır. Hodan, Lafale ve Yaaqshiid bölgelerinde kuraklıktan zarar görmüş insanlar için açılan Sağlık Merkezleri Kasım 2011'de faaliyete geçmiş olup yetersiz gıdaya maruz kalmış bebek ve kadınlarla ilgilenmekle birlikte, UNICEF iş birliğiyle bebek gıdası dağıtımında bulunmaktadır (Alegöz, 2013).

Bunun dışında Yeryüzü Doktorlarının 'Göz Hakkı' ve 'Bizim İçin Su, Onlar için Hayat' gibi projeleri bulunmaktadır. *Göz Hakkı Projesi* kapsamında binlerce insanın göz muayeneleri yapılmakla birlikte binlerce insanın da katarakt ameliyatı yapılmıştır. Öte yandan Afrika'daki kuraklık sebebiyle milyonlarca insan temiz suya erişememektedir. Bu durumda salgın hastalıklar baş göstermekte ve binlerce insanın ölümüne neden olmaktadır. Yeryüzü Doktorları temiz suya erişimi olanaklı kılmak adına *Bizim İçin Su*,

Onlar İçin Hayat Projesi kapsamında 2013 yılından beri Çad, Kenya, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Nijer, Somali’de 398 su kuyusu açarak 232 bin 392 kişinin temiz suya erişmesini sağlamışlardır (Yeryüzü Doktorları, 2022).

Şirketler ve iş dünyası afet yönetimi ve risk azaltma süreçlerinde finansal destek ve lojistik çözümler sağlar. Örneğin Microsoft, doğal afetlerden etkilenen bölgelere maddi destek sağlayabilir ve kriz durumunda insani yardımlar yapabilir. FedEx gibi lojistik şirketler, afet bölgelerine acil yardım malzemelerinin hızlı bir şekilde taşınmasını sağlar. UPS, afet yardımlarının depolanması ve dağıtılması konusunda lojistik destek sunar, böylece yardım malzemelerinin doğru yerlere ulaşmasını sağlar. Google, afetler sırasında arama ve harita hizmetlerini kullanarak acil durum bilgilerini günceller ve afet bölgelerinde yön bulma ve iletişim kolaylığı sağlar. IBM, afet risklerinin değerlendirilmesi ve yönetilmesi için veri analizi ve yapay zekâ çözümleri sunarak kriz yönetimini destekler. Toyota, afet bölgelerine araç temin ederek acil durum lojistiğine destek sağlar ve afet sonrası bölgesel kalkınma projelerine katkıda bulunur.

Afet risklerinin anlaşılması, veri analizi, modelleme ve eğitim konularında araştırma enstitüleri ve üniversiteler önemli katkılar sunan devlet dışı aktörlerdir. Örneğin, ABD Jeolojik Araştırmalar Kurumu (USGS), deprem, volkanik patlamalar ve diğer doğal afetler hakkında detaylı araştırmalar ve risk değerlendirmeleri sağlar. NASA’nın Goddard Uzay Araştırmaları Enstitüsü gibi merkezler, iklim değişikliğinin doğal afetler üzerindeki etkilerini inceleyerek, gelecekteki afet risklerini modelleyebilir. Medya ise afetler hakkında kamuoyunu bilgilendirme, farkındalık yaratma ve bilgi yayma konusunda kritik bir rol üstlenir. Afetten etkilenen bölgeye yapılacak yardımların toplanması sürecinde de önemli bir role sahiptir. Uluslararası mali kuruluşlar afetten etkilenen bölgeye finansal destek sağlar. Afetin ekonomik etkilerini hafifletmek için çeşitli hibe ve krediler sağlar. Örneğin, Uluslararası Para Fonu (IMF) kapsamındaki Felaket Kontrol ve Kurtarma Fonu (CCRT), felaket niteliğindeki doğal afetler veya halk sağlığı afetlerinden etkilenen en yoksul ve en savunmasız ülkelere borç hafifletme hibeleri sağlamaktadır.

2.6. Afet Diplomasisinin Devletler Arası İlişkilere Etkileri

Afet diplomasisi, afetle ilgili eylemlerin siyasi değişiklikleri tetikleme potansiyeline sahiptir. Gaillard ve arkadaşları (2008) afet diplomasisini, afetle ilgili

diplomatik faaliyetlerin nasıl ve neden diplomatik kazançlar sağladığı ve sağlamadığına odaklanmak şeklinde tanımlıyor.

1870’li yıllarda Çin’de yaşanmış olan kıtlık ve kuraklık, 10-13 milyon insanın ölmesine neden olmuştur. Modern tarihte yer alan ilk organize edilmiş afet diplomasisi ve insani yardım çalışmaları bu afetle karşılaştıklarında tüm dünya Çin devleti ve milleti için yaptığı geniş çaplı yardımlarda bulunmuştur. Avrupa’da misyonerlerin kurduğu, organize ettiği yardım çalışmaları, Çinli iş adamları ve soylu sınıfının destekleriyle, Şantung Açlıkla Mücadele Komitesi kurulmuş ve uluslararası bir alana yayılmış yardım kampanyası ile beraber yüklü miktarda bağış yapılmıştır (Örgel, 2018).

21 Eylül 1999 tarihinde Tayvan’ın Chi-Chi bölgesinde 7.6 büyüklüğünde bir deprem meydana gelmiştir. Afet, bölgede büyük hasara ve can kaybına yol açmıştır. Tayvan, deprem sonrası uluslararası yardım çağrısında bulunmuştur. Çin, bu dönemde Tayvan’a yardım teklifinde bulunmuştur. Bu gelişme, iki ülke arasındaki diplomatik gerilimleri geçici olarak azaltmıştır. Yardımlar sayesinde ikili ilişkiler kısa süreliğine yumuşamıştır. (Disaster Diplomacy, t.y.). Öte yandan Tayvan Dışişleri Bakanı Joseph WU, 21 Eylül 1999 tarihinde yaşanan depremde yardıma ilk gelen ülkenin Türkiye olduğunu belirtmiştir. Sosyal medyadaki açıklamasında Tayvan halkının minnettarlığını dile getirerek 24 Ocak 2020 yılında yaşanan Elâzığ depremini yaşayan Türk halkının yanında olduklarını duyurmuş ve Tayvan tarafından Türkiye’deki yardım kuruluşlarına bağışta bulunulmuştur. Bu yardımlar ikili ilişkilerin gelişmesine katkı sağlamıştır (Kızılay, 2024).

8 Ekim 2005 tarihinde Pakistan’ın Keşmir bölgesinde 7.6 büyüklüğünde bir deprem meydana gelmiştir. Afet, bölgede büyük bir yıkıma neden olurken geniş çaplı insani yardım ihtiyacı doğmuştur. Bu dönemde birçok ülke ve uluslararası kuruluş, bölgeye yardım göndermiştir. Aralarında diplomatik kriz olmasına rağmen, Hindistan tarafından Pakistan’a malzeme yardımında bulunulmuştur. Bu gelişme, iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerde kısa süreli bir iyileşme sağlamıştır (DW, 2005).

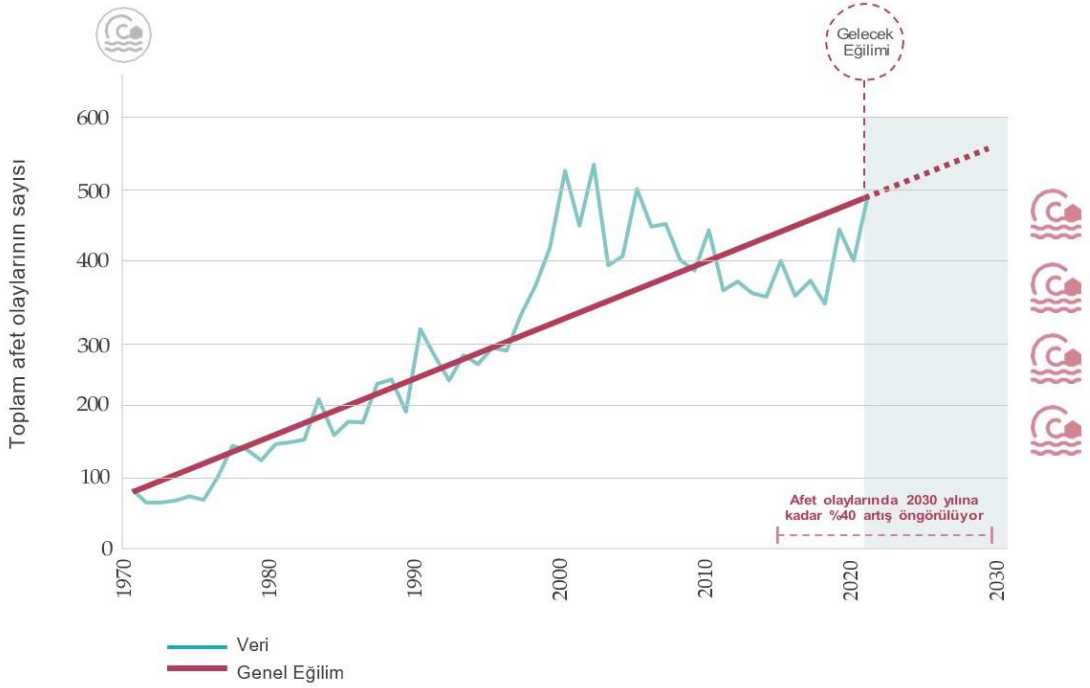
12 Ocak 2010 tarihinde Haiti’de 7.0 büyüklüğünde bir deprem meydana gelmiştir. Afet, ülkede büyük bir insani krize neden olmuştur. Uluslararası toplum bu dönemde çeşitli yardımlarla Haiti’ye destek olmuştur. Birçok ülke ve uluslararası kuruluş koordineli bir şekilde yardım sağlamıştır. Bu iş birliği, ülkeler arasında olumlu diplomatik

ilişkiler gelişmesine de zemin hazırlamıştır. Örneğin, ABD tarafından Haiti'ye büyük miktarda yardım gönderilmiştir. ABD, bu dönemde özellikle havadan yardım atma yöntemine başvurmuştur (BBC News Türkçe, 2010). ABD, afet yardımı ve kurtarma operasyonlarında öncü rol oynayarak hem insani yardım sağlamış hem de Haiti ile ilişkilerini güçlendirmiştir. 12 Ocak 2010 tarihinde meydana gelen Haiti depremi için Türkiye de çeşitli yardımlar göndermiştir. 1.000.000 ABD Doları tutarında nakdi yardımlarında bulunmuştur. Bununla beraber hem tıbbi hem barınma ihtiyaçlarını karşılamak için destek sağlanmıştır (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2010).

11 Mart 2011 tarihinde Japonya'nın kuzeydoğusunda 9.0 büyüklüğünde bir deprem meydana gelmiştir. Deprem sonrasında ise tsunami gerçekleşmiştir. Bu afet, bölgede büyük bir nükleer kriz ve insani felakete yol açmıştır. Türkiye yardımlarda bulunarak Japon halkının yanında olduğunu bildirmiştir. Yaşanan bu felaketten hemen sonra Türkiye'den Japonya'ya Kızılay ve gönüllü yardım kuruluşları yola koyulmuştur. Gönderilen yardımlar yapılan iyilikler karşılıksız kalmamıştır Türkiye'den giden ve yardım eli uzatan kuruluşlara ve çalışanlara ödül verilmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2011).

1999 depremlerinin sonrasında temel alan Yunanistan-Türkiye de dahil olmak üzere birçok özel durum çalışması incelenmiştir (Ker-Lindsay, 2000). ABD-Küba örnek olay çalışması, havayla ilgili afetleri önlemek için iş birliğine dayanıyordu (Glantz, 2000). ABD'nin Küba ile kurduğu ilişkilerin amacı sermaye aktarımlarını başlatarak yakınlaşma sağlamak istediği için ortaya çıkmıştır (Kaya, 2016). Hindistan-Pakistan, 2001 ve 2005 depremlerinin ardından yakınlaşmaya başlamıştır. Pakistan ülkesinde yayımlanmış olan The News gazetesinde, depremlerin sınır tanımadığını yazarken, Hindistan'da yayımlanan Times of India gazetesi de "Pakistan ve Hindistan yasta birleşti" manşetlerini atmıştır (DW, 2005). 26 Aralık 2004 tsunamilerinden sonra Hint Okyanusu çevresindeki barış süreci girişimleri de incelendi, odak noktası genellikle Sri Lanka'daki başarısız uzlaşma ve devam eden tsunami öncesi müzakerelere dayanan Aceh'teki başarılı barış anlaşmasıydı (Gailard vd., 2006).

Vaka incelemelerinden elde edilen genel sonuç, afetle ilgili faaliyetlerin kısa vadede iş birliğini hızlandırdığıdır. Uzun vadede, süregelen krizlere kalıcı çözümler üretmediği görülmektedir.

Şekil 2.1. Afet olaylarının sayısı 1970–2020 ve öngörülen artış 2021–2030

Kaynak: GAR, 2022.

Bununla birlikte Afet Riskinin Azaltılmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Küresel Değerlendirme Raporu’nda (GAR), 1970–2020 yılları arasındaki afet olaylarının sayısına ve 2021–2030 yılları arasında afetlerin sayısında öngörülen artışa yer verilmiştir. Buna göre 2030 yılına kadar afet olaylarında yüzde 40’lık bir artış gerçekleşmesi öngörülmektedir. Bu veriler afet diplomasisinin yakın gelecekte de devletler arası ilişkilerde önemli bir araç olmaya devam edeceğinin bir göstergesidir.

Bölüm Değerlendirmesi

Çalışmamızın birinci bölümünde, afet kavramı ve afet diplomasisi üzerine kapsamlı bir inceleme gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, afet ve afet diplomasisi terimlerinin tanımları detaylandırılmıştır. Afet, bir toplumu veya çevreyi olumsuz yönde etkileyen doğal ya da insan kaynaklı olaylar olarak tanımlanmaktadır. Afetler, toplumlarda fiziksel, ekonomik, sosyal ve çevresel kayıplara yol açarak, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini kesintiye uğratabilir ve etkilenen toplumların yerel imkân ve kaynaklarıyla başa çıkamadığı doğa, teknolojik veya insan kökenli olaylar olarak değerlendirilmektedir.

Afet diplomasisi ise, ülkeler arasındaki ilişkileri geliştirmek amacıyla afetlerin bir araç olarak kullanılması anlamına gelen bir terimdir. Bu kavram, afetzede ülke veya

toplumun ihtiyaç duyduğu konularda diğer ülkeler tarafından yardım sağlanmasını amaçlar. Afet diplomasisi sürecinde, afettede tarafın kriz yönetim sürecine destek sağlanır ve insani yardımlar temin edilir. Uluslararası iş birliğinin arttığı bu süreçte, afetin etkilediği ülke ve toplumun iyileşme sürecinin desteklenmesi hedeflenir.

Afet diplomasisi çerçevesinde insani girişim ve yardımlarda gözetilmesi gereken ilkeler, bu yardımların insanilik ilkesine uygun olmasını zorunlu kılmaktadır. Ayrıca, afet diplomasisinin devletler arası ilişkilere etkileri de incelenmiştir. Sonuç olarak, birinci bölümde afet ve afet diplomasisi ile ilgili genel tanımlamalar yapılmış ve bu kavramların çeşitli yönleri ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

3. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE-YUNANİSTAN İLİŞKİLERİ

Yunanistan'ın 1830 yılında bağımsızlığını kazanmasının ardından, Yunanların Türklerle ilişkilerinde sürdürdüğü milliyetçi devlet kurma politikası, iki ülke arasında uzun yıllardır çeşitli sorunlara yol açmıştır (Sander, 2000). Coğrafi konumlarına, tarihsel olarak uzun süre birlikte yaşamış olmalarına, ekonomik yapılarına, siyasi rejimlerine ve savunma ihtiyaçlarına bakıldığında, Türkiye ile Yunanistan arasında yakın bir dostluk ve iş birliği ortamının oluşması beklenirdi. Ancak günümüzde, Kıbrıs sorunu dışında, adaların silahlandırılması, kıta sahanlığı, hava sahası ve deniz hukuku gibi meselelerin yanı sıra Batı Trakya'daki Türk azınlık konusu gibi bir dizi konuda iki ülke arasında önemli anlaşmazlıklar yaşanmaktadır (Sander, 2000). Bu bölümde geçmişten günümüze Türkiye-Yunanistan ilişkilerini etkileyen önemli olaylara yer verilmektedir.

3.1. Lozan Barış Antlaşması Öncesi

Tarihsel süreç içerisinde, Yunanlar çeşitli Türk beylikleri ve devletleri ile çatışmalar yaşamıştır (Mansel, 1971). Anadolu beylikleri arasında Menteşe, Aydın ve Saruhanogulları, Yunan Adaları ile ilk temasları gerçekleştiren beylikler olarak tarihte yer almıştır. Ardından, Anadolu'daki Türk birliğini sağlayarak güçlü bir devlet haline gelen Osmanlı Devleti, Bizans topraklarına yönelik fetihleri devlet politikası olarak benimsemiştir. Bu süreçte, Osmanlı Devleti'nin sürekli genişlemesi ve Bizans'ın giderek küçülmesi gözlemlenmiştir. Osmanlılar, sırasıyla 1383 yılında Serez, 1430 yılında Selanik, 1446 yılında Mora'nın büyük bir kısmı ve 1453 yılında İstanbul'u fethederek Bizans İmparatorluğu'nun sonunu getirmiştir. Takip eden dönemde ise Rodos (1522), Sakız ve Naksos (1566), Kıbrıs (1571), Sisam (1577) ve Girit (1699) fethedilmiş ve Doğu Akdeniz'deki Rumlar Osmanlı egemenliğine girmiştir (Uzunçarşılı, 1983).

Osmanlı döneminde Rumlar, diğer gayrimüslimlerle kıyaslandığında daha ayrıcalıklı bir konumda yer almışlardır (Şimşir, 1976). Ancak Osmanlı Devleti'nin zayıflamasıyla birlikte, Rumlar bağımsızlık hareketlerine yönelmiş; bu süreçte Rum ticaret burjuvazisi, Fener aristokrasisi, Rusya ve diğer Avrupa devletlerinin etkisi belirgin bir şekilde artmıştır (Ortaylı, 1986). 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, Avusturya ve Rusya, Osmanlı Devleti'ni içsel olarak zayıflatmak amacıyla Rumları bağımsızlık konusunda teşvik etmeye başlamışlardır. Örneğin, 1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında Ruslar, Mora ve Yunan Adaları'nda yaşayan Rumları Osmanlı yönetimine karşı kıskırtmış ve Küçük Kaynarca Antlaşması'nda bu faaliyetleri sürdürmelerine olanak

sağlayan hükümler eklenmiştir. Ayrıca, 1787-1792 Osmanlı-Rus-Avusturya Savaşları öncesinde Avusturya ile birlikte Eski Bizans İmparatorluğu'nu yeniden canlandırmayı hedefleyen Grek Projesi gündeme getirilmiştir (Karal, 1983). Çariçe Katerina'nın geliştirdiği bu projeye göre, Slavlar ve Rumlar Osmanlı yönetiminden kurtarılacak ve Bizans İmparatorluğu, Katerina'nın oğlu Konstantin tarafından yönetilecekti (Gürel, 1993). Fransız Devrimi'nin milliyetçilik akımlarının etkisiyle, Rum aydınları ve Avrupa'daki Byron, Victor Hugo ve Goethe gibi düşünürlerin antik Yunan kültürüne olan hayranlığı, Rum bağımsızlık hareketine destek sağlamıştır (Abacı, 1988). Bu bağımsızlık hareketinin örgütlenmesinde, Yunan bağımsızlığını amaçlayan Filiki Eterya'nın önemli bir rol oynadığı gözlemlenmiştir. Yunanlar, isyanların neticesinde başarılı olmuş ve bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir. Böylece 1830 yılında bağımsız Yunanistan devleti kurulmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu ile Yunanistan Birinci Balkan Savaşları'nda (1912-1913) karşı karşıya gelmişlerdir. Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlar'daki topraklarının büyük bir kısmını kaybettiği bu savaşta Yunanistan, Selanik gibi önemli şehirleri ele geçirmiştir. Balkanlar'da Osmanlı İmparatorluğu'nun etkisi azalırken Yunanistan topraklarını genişletmeye devam etmiştir.

1914 yılında Birinci Dünya Savaşı başlamıştır. Yunanistan, İtilaf Devletleri'nin yanında savaşa katılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu ise İttifak Devletleri arasında yer almıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun yenilgisi, Yunanistan'ın yeni topraklar kazanma umudunu yeşertmiştir. Ancak Mondros Mütarekesi hükümleri gereğince Osmanlı topraklarının işgal edilmesi sonucu 1919 yılında Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde Türk Kurtuluş Savaşı başlamıştır. Türk hakkının desteğiyle Doğuda Ermenilere, Güneyde Fransızlara ve Batıda İngiltere tarafından desteklenen Yunanlara karşı sistematik bir mücadele yürütülmüştür. Yunanistan, Anadolu'nun batısında geniş bir bölgeyi işgal etmiştir. Yunan işgaline karşı direniş gösterilmiş ve Yunan kuvvetleri Anadolu'dan çekilmeye zorlanmıştır. 9 Eylül 1922 tarihinde Türk ordusu İzmir'i Yunan işgalinden kurtarmıştır. 26 Ağustos 1922 tarihinde başlayan Büyük Taarruz ile Yunan kuvvetleri Anadolu'dan tamamen temizlenmiştir. 11 Ekim 1922 tarihinde Mudanya Mütarekesi imzalanmış ve böylece Türk-Yunan savaşı sona ermiştir (Tağmat, t.y.). Bu anlaşma, savaşın sona erdiğinin ve tarafların barış müzakerelerine başlayacağını ilanıydı.

3.2. Lozan Barış Antlaşması Sonrası

24 Temmuz 1923 tarihinde Lozan Barış Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşma, Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan arasında sınırların belirlenmesini ve savaş sonrası barış koşullarının sağlanmasını hedeflemiştir. Lozan Antlaşması, Türkiye'nin üç yıllık ulusal mücadelesinin diplomatik olarak zaferini tescil ederken, antlaşmadan kaynaklanan çeşitli sorunlar, 1923-1938 yıllarını kapsayan ve Atatürk dönemi olarak adlandırılan sürecin ilk yarısında belirgin bir şekilde etkili olmuştur. 1923 ile 1930 yılları arasında Türkiye, Lozan Antlaşması'ndan kaynaklanan meseleleri çözmek amacıyla İngiltere, Fransa ve Yunanistan ile ikili diplomatik temaslar kurmuştur. Bu süreçte Türkiye, iç politika ve yenileşme konularına da dikkatini kesintisiz bir şekilde yönlendirmiştir (Tağmat, t.y.). Lozan Antlaşması'nın yarattığı atmosferin sıcaklığı geçmeden, Türkiye, kalan sorunları çözmek üzere adımlar atmaya başlamıştır. Ancak, Yunanistan'daki istikrarsız hükümetlerin uyguladığı dış politika nedeniyle, Lozan Antlaşması'ndan kaynaklanan sorunların çözüm süreci zaman zaman duraklama veya gerilimlere yol açmıştır (Tağmat, t.y.).

1923-1925 yılları arasında Yunanistan ile Türkiye arasında gerilim yaratan konulardan biri Patrikhane olmuştur. Lozan Antlaşması çerçevesinde İstanbul'da dini bir kurum olarak varlığını sürdürmesine karar verilen Patrikhane, antlaşmanın imzalanmasının ardından kısa bir süre içinde Kadıköy Metropolit Grigorios'un Patrik olarak seçilmesiyle gündeme gelmiştir. Grigorios'un vefatının ardından yaşanan patrik sorunu, iki ülkenin diplomatik gündemini önemli ölçüde meşgul etmiştir. Mübadeleye tabi olan Konstantinos Arapoğlu'nun patrik olarak seçilmesi ve Türk hükümetinin geri adım atmaması sonucunda Arapoğlu, Yunanistan'a gönderilmiştir. Yunanistan, bu duruma karşılık olarak konuyu Milletler Cemiyeti'ne taşıyarak uluslararası bir mesele haline getirmeyi denemişse de yeni bir patriğin seçilebilmesi için eski patriğin istifasının zorunlu olması nedeniyle Arapoğlu istifa etmek zorunda kalmış ve mesele çözüme kavuşturulmuştur (Tağmat, t.y.).

Türkiye'nin egemenliğini ve uluslararası tanınırlığını teyit eden Lozan Antlaşması'nın imzalanmasından sonra, Yunanistan ile Türkiye arasında Yunan ve Türk nüfus mübadelesine ilişkin bir antlaşma imzalandı. Mübadele kapsamında yaklaşık iki milyon insan doğup yüzyıllarca yaşadığı topraklardan göç etmek zorunda kalmıştır. 1924

Nüfus Mübadelesi, Türkiye ve Yunanistan'da ulus-devlet inşası süreçleri için bir dönüm noktasıdır (Yerasimos, 2002). Türkiye'den bir milyondan fazla Ortodoks Rum ve Yunanistan'dan yarım milyon Müslüman zorunlu göçe tabi tutuldu, İstanbul'daki Ortodoks Rum cemaati ve kuzeydoğu Yunanistan'daki Müslüman Türk cemaati hariç, her ikisinin de sayısı 120.000 civarındaydı (Fırat, 2002).

Lozan Barış Antlaşması'ndan İkinci Dünya Savaşı'na kadar olan dönemde, Türkiye ve Yunanistan arasında genel olarak barışçıl bir ilişki sürdürülmüştür. Diplomatik ilişkiler genellikle dostane bir atmosferde yürütülmüştür. Örneğin, 1928 yılında Başbakan Eleftherios Venizelos, önceki irredentist çizgiden uzaklaşarak, statükonun korunmasını amaçlayan dostane bir dış politika anlayışı benimsemiştir. Türk Dış Politikası da benzer biçimde anti-revizyonist bir çizgideydi. 1928 yılında Venizelos, Ankara'ya yeni dış politika yönelimlerini belirten bir mektup göndererek Türkiye'yi ikili ilişkilerin geliştirilmesi ve mübadeleden kaynaklanan mülkler üzerindeki anlaşmazlıkların çözümü için davet etmiştir. Bu davet, Türkiye tarafından memnuniyetle karşılanmıştır (Evin, 2006).

1930 yılında Venizelos Ankara'ya resmi bir ziyarette bulunmuştur. Sonuç olarak, mülkiyet anlaşmazlıklarının çözümü ve dostane ilişkilerin geliştirilmesine yönelik ikili anlaşmalar imzalanmıştır. Dostluk, Tarafsızlık, Uzlaşma ve Tahkim Antlaşması, Deniz Silahlanma Protokolü ve İkamet, Ticaret ve Seyir Sözleşmesini içeriyordu (Fırat, 2002). Dostluk ve Tarafsızlık Antlaşması siyasi ve ekonomik bir ittifak kurmayı amaçlıyordu. Karşı tarafa yönelik bir saldırı durumunda tarafsızlığın sağlanması, karşı tarafın çıkarlarına aykırı ittifaklardan kaçınılması ve uyuşmazlıkların dostane çözümü idi. Deniz Silahlanmaları Protokolü kapsamında da her iki tarafın silah ithalatından veya üretiminden 6 ay önce birbirini bilgilendirmesini gerektiriyordu. Bu protokol, silahlanmaya kısıtlamalar getirmesi nedeniyle çok önemliydi (Aydın, 2003). Böylece silahlanmaya harcanacak para, özellikle Büyük Buhran döneminde ekonomik kalkınma için kullanılacaktı.

İkamet, Ticaret ve Seyrüsefer Sözleşmesi, Yunan ve Türk vatandaşlarının iki ülke arasında serbest dolaşımını onaylamış ve ikili ticaretin kurallarını belirlemiştir (Fırat, 2002). 1931 yılında Başbakan İsmet İnönü ve Dışişleri Bakanı Tefik Rüştü Aras, Atina'ya iade-i ziyarette bulunmuşlar ve eşit derecede sıcak bir karşılama gerçekleşmiştir.

Venizelos, Balkan Yarımadası'ndaki barışa katkılarından dolayı Atatürk'ü Nobel Barış Ödülü için aday olarak önermiştir. 1937 yılında Yunan heykeltıraş Athineos bir iyi niyet göstergesi olarak Atatürk büstünü Türkiye'ye sunmuştur. Selanik Belediyesi de Atatürk'ün evini satın alarak Türkiye'ye hediye etmiştir. Her iki ülke üniversitelerinde karşılıklı kürsüler kurulmuştur (Fırat, 2002).

İkinci Dünya Savaşı sırasında ise Türkiye hem Yunanistan'a hem de diğer komşularına karşı genellikle barışçıl ve tarafsız bir tutum sergiledi. Türkiye'nin tarafsızlık politikası, savaşın zorluklarından etkilenmeden ilişkilerin sürdürülmesini sağlamıştır.

3.2.1. Kıbrıs Meselesi

1955'te Kıbrıs sorunu ikili ilişkilere gölge düşürmeye başladı. Kıbrıs sorununun ilk aşaması, 1960 yılında bağımsız bir Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla çözüldü. Ancak çözüm uzun sürmedi ve 1960'ların başında gerilim tırmandı. O andan itibaren Kıbrıs, Türk-Yunan ilişkilerinin gelişmesinin önündeki en büyük engel haline geldi (Chousein, 2014).

Kıbrıs'ta etnik çatışmanın ortaya çıkması ve tırmanması, yalnızca Kıbrıslılar için değil, aynı zamanda İstanbul'daki Ortodoks Rum azınlığı, Batı Trakya'daki Müslüman Türk azınlığı ile Yunanistan ve Türkiye'deki ana akım halk için de yıkıcı sonuçlar doğurdu. Daha Haziran 1955'te Londra Konferansı'nda Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasındaki müzakereler, İstanbul Rum Ortodokslarına karşı yapılan saldırıyla kesintiye uğradı. Dükkanlarını, mezarlıklarını yağmalayan ve sıradan azınlıklara saldıran şiddetli bir kalabalığın hedefi haline geldiler (Akgönül, 2007). 1963'te güç paylaşımı rejiminin dağılmasının ardından, Kıbrıs'ta iç kargaşa ve silahlı şiddet tırmandı. İki ülke arasındaki müzakereler başarısız oldu. Türkiye, 16 Eylül 1964 yılında 1930 tarihli İkamet, Ticaret ve Denizcilik Sözleşmesi'ni tek taraflı olarak feshederek, Kıbrıs çıkmazına karşı tutumunu yumuşatmak için Yunanistan'a baskı yapmaya çalıştı. 24 saat içinde ülkeden sınır dışı edildiler. 7 Mayıs 1964 yılında taşınmaz Rum Ortodoks mülkleri üzerindeki tüm işlemleri engelleyen gizli bir kararname (nr 6/8301) çıkarıldı (Anagnostou, 2005). Bu, 1955 tehditinden sonra Yunanistan'a yönelik ikinci en büyük göç dalgasını hızlandırdı.

11 Ekim 1964'e kadar, zorunlu göçe tabi tutulanlarla birlikte 30.000 Yunan asıllı Türk vatandaşı Türkiye'yi terk etti (Alexandris, 1992). Daha sonra vatandaşlıktan yoksun

bırakma biçiminde benzer bir önlem olarak, İstanbul'da sayıları azalan Ortodokslar Rumlara misilleme olarak Yunanistan'ın Müslüman Türk azınlığı. 1960 ile 1998 yılları arasında yaklaşık elli bin azınlık mensubu Yunan vatandaşlığından çıkarılacaktı (Anagnostou, 2005).

Kıbrıs çatışması, devlet ve toplum düzeyinde etno-milliyetçilikleri daha da güçlendirmiştir. 1914'ten 1922'ye kadar Anadolu'daki olaylara ilişkin Yunan tarihçiliğine nispeten mütevazı ve nesnel bir bakış açısıyla yaklaşıldığı, oysa 1955'lerin ortalarından itibaren Kıbrıs ihtilafının patlak vermesiyle bu eğilimin tersine döndüğü iddia edilmektedir. Türk-Yunan İkili ilişkileri, çatışma ve ardından Kıbrıs'ta yaşanan silahlı çatışma ile şiddetlendi. Bunu Ege Denizi'ndeki karasuları, kıta sahanlığı ve hava sahası konusundaki anlaşmazlıklar takip etti. On yıl sonra Yunanistan Avrupa Topluluğu (AT) üyesi oldu ve AT'nin kendisi de genişleyip derinleşerek 1993'te Avrupa Birliği'ye (AB) dönüştü. Bundan böyle Türkiye ile olan başlıca anlaşmazlık konuları Yunanistan tarafından AB bünyesine çekildi (Fırat, 2002).

1999 Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'ye adaylık statüsü verildi. Ancak, Kıbrıs politikası da dahil olmak üzere bir dizi politika alanında derin değişiklikler gerektirdi. Her iki ülkedeki beklenmedik depremler, ilk kez iki ülkenin hükümetlerini değil, sivillerini bir araya getirdi ve bundan, eşsiz bir Türk-Yunan yakınlaşmasını kolaylaştıran bir 'sivil diplomasi' yeşerdi (Chousein, 2014).

3.2.2. Ege Denizi Sorunları

Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkiler, her iki ülke için kritik öneme sahip olup, uzun kara ve deniz sınırlarına sahip olmalarının yanı sıra, tarihi unsurlar, Kıbrıs sorunu ve Ege Denizi'nin coğrafi yapısından etkilenmektedir. Türk ve Yunan halkları, yüzyılı aşkın süredir aynı coğrafyada komşu olarak yaşamaktadır. Bu coğrafi yakınlık, iki millet arasında birçok benzerliğin ortaya çıkmasına neden olmuştur; ancak bu uzun tarih, aynı zamanda derin bir güvensizlik de barındırmaktadır.

Yunanistan, 1833'te bağımsızlığını kazanmasının ardından dış politikasını toprak kazanımına dayandırmış ve Osmanlı İmparatorluğu aleyhine topraklarını önemli ölçüde genişletmiştir. Bu süreçte, uluslararası kamuoyunu sıklıkla mağdur taraf olarak göstermeyi ve ilişkilerde Türkleri 'saldırgan' olarak tanıtmaya çalışmıştır. Türkiye ise,

1950'lerden itibaren ortaya çıkan Kıbrıs sorunu ve 1970'lerden itibaren Yunanistan'ın Ege Denizi üzerindeki mülkiyet iddialarını, Yunanistan'ın 'Megali İdea' ideolojisi çerçevesinde genişleme politikaları olarak değerlendirmiştir. Türkiye, Yunanistan'ın 1833 yılından bu yana izlediği politikaları aşırı milliyetçi bir anlayışla şekillendirdiğini düşünmekte ve bu durumun ikili ilişkiler üzerinde olumsuz etkiler yarattığını ifade etmektedir.

İki dünya savaşı arasındaki dönemde Yunanistan, karasularını 3 milden 6 mile ve hava sahasını 3 milden 10 mile çıkararak bu dengeyi kendi lehine değiştirmiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrası, İtalya'nın Osmanlı İmparatorluğu'ndan aldığı On İki Ada'nın Paris Anlaşması ile Yunanistan'a verilmesi, Ege Denizi'ndeki dengenin ciddi şekilde Yunanistan'ın lehine olmasına neden olmuştur. Tarihsel olarak, iki ülke çeşitli dış tehditler algıladığında yakınlaşma dönemleri yaşanmıştır; bu durumun en belirgin örnekleri, 1930'larda Faşist İtalya'nın Akdeniz'deki tehdidi ve İkinci Dünya Savaşı sonrası Sovyetler Birliği'nin doğrudan yarattığı tehditlerdir. İtalya'dan kaynaklanan tehdit, 1930'lardan 1940'lara kadar devam ederken, Sovyetler Birliği tehdidi, Türkiye ile Yunanistan'ın 1950'lerin başlarında Batı güvenlik sistemine katılma çabalarını etkilemiştir.

1970'ler itibariyle Ege Denizi, Türkiye ile Yunanistan arasında zaman zaman sıcak çatışmalara yol açan bir gerginlik alanı haline gelmiştir. Yunanistan, 1973 yılında müzakerelerine başlanan ve 1982 yılında imzalanan Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'ni (UNCLOS) kendi menfaatleri doğrultusunda yorumlayarak Ege'deki dengeleri tamamen kendi lehine değiştirme çabalarına yönelmiştir. Yunanistan'ın yarı kapalı bir deniz olan Ege Denizi'nde karasularını 6 milden 12 mile çıkarma isteği, Ankara'da Yunanistan'ın Ege'yi tamamen bir Yunan 'gölü' olarak gördüğü inancını pekiştirmiştir.

Yunanistan'ın Ege Denizi'nde hareket etmesine neden olan etmenler arasında, 1960 ve 1970'lerde teknoloji alanındaki gelişmeler ve deniz yatağındaki doğal kaynakların kullanılmasını sağlayacak yeni teknolojilerin ortaya çıkması yer almaktadır. 1970'lerde petrol fiyatlarının hızla artması ve kıta sahanlığı ile ekonomik bölge gibi yeni kavramların uluslararası hukuka girmesi, Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi müzakerelerinin başlamasını tetiklemiştir.

Kıbrıs sorunu nedeniyle ilişkileri halihazırda hasar görmüş olan Türkiye ve Yunanistan, Ege Denizi'nde askeri çatışma eşiğine gelmiş ve bu gerginliklerin sıcak çatışmalara dönüşmemesi için 1976 yılında Bern Mutabakatı'nı imzalamışlardır. Bu mutabakatla iki ülke, Ege sorunlarıyla ilgili ikili görüşmelere devam etme kararı almış ve mevcut durumu zorlaştıracak herhangi bir girişimde bulunmamayı taahhüt etmiştir.

Yunanistan, 1987 yılında Bern Mutabakatı'nı tanımadığını iddia ederek Ege Denizi'nde yeni hamleler yapmaya çalışmış; ancak sonunda mutabakatı yeniden kabul etmek zorunda kalmıştır. Davos'taki görüşmelerde iki ülkenin başbakanları, görüşmelere devam etme ve olumsuz etkilere yol açacak faaliyetlerden kaçınma konusundaki taahhütlerini yenilemişlerdir. Günümüzde, Davos'ta geçerli olan Bern Mutabakatı, her iki ülke için de bağlayıcı olmaya devam etmektedir.

Türkiye ve Yunanistan, Ege Denizi'nde birbirine bağlı beş ana sorunla karşı karşıyadır. Bu sorunların en ciddi olanı, Yunanistan'ın Ege Denizi'ndeki karasularını uluslararası hukukta belirlenen maksimum genişlik olan 12 mile çıkartma isteğidir. Türkiye, bu durumun Ege Denizi'nin büyük bir kısmını Yunan karasuları haline getireceğini ve açık denizlerin kullanımını kısıtlayacağını belirtmekte ve bu gelişmeyi savaş sebebi olarak değerlendirmektedir.

İki ülke ayrıca, karasularının genişliği dışında Ege kıta sahanlığının nasıl paylaşılacağı konusunda da anlaşmazlık yaşamaktadır. Yunanistan, adaların kıta sahanlığı olduğu görüşünü savunurken, Türkiye Ege kıta sahanlığının Anadolu kıtasının denizdeki devamı olduğu görüşünü benimsemekte ve bu alanın iki ülke kıtaları arasında çizilecek ortay çizgi ile paylaşılması gerektiğini ifade etmektedir.

Yunanistan'ın uluslararası hukukta karasularının ve hava sahasının genişliklerinin eşit olması kuralına rağmen, Ege Denizi'nde uyguladığı 10 millik hava sahası başka bir sorun teşkil etmektedir. Türkiye, Yunanistan'ın öne sürdüğü 4 millik fazla hava sahasını tanımamakta ve Türk uçaklarının Yunanistan'ın 6 millik karasuları dışındaki bu ek hava sahasına girişleri Yunanistan tarafından ihlal olarak değerlendirilmektedir. Türkiye, bu bölgeleri Ege'nin uluslararası hava sahasının bir parçası olarak görmekte ve hava sahası ihlali iddialarını kabul etmemektedir.

Türkiye ile Yunanistan'ın 1952 yılında Yunanistan'ın sorumluluğuna bırakılan Ege Denizi 'Uçuş Enformasyon Bölgesi' (FIR) sorumluluklarını farklı yorumlamaları, Ege Denizi'ndeki hava sahası sorunlarının bir başka boyutunu oluşturmaktadır. Türkiye, Yunanistan'ın FIR sorumluluğunu egemenlik hakkı gibi uygulamasını kabul etmemekte ve bu durum, askeri uçakların Ege Denizi üzerinde Yunanistan'a uçuş planlarını bildirmeleri konusunda sorunlar ortaya çıkarmaktadır.

Ankara, Yunanistan'ın uluslararası anlaşmalara aykırı olarak Doğu Ege adalarını silahlandırmasını, Ege'deki Türk-Yunan dengesini bozma amacı taşıyan bir hareket olarak değerlendirmektedir. Lozan Barış Anlaşması, Lozan Boğazlar Sözleşmesi ve Paris Anlaşması ile silahsızlandırılan Doğu Ege adaları, Yunanistan'a bu şartla bırakılmıştır. Ancak 1970'lerden itibaren Yunanistan'ın uluslararası anlaşmalarla silah bulundurmama yükümlülüğünü ihlal ederek Doğu Ege adalarını silahlandırması, Türkiye'yi endişelendirmektedir.

Kardak krizi, Türkiye ile Yunanistan'ın Ege Denizi'nde karşılaştığı önemli bir sorunu 1996 yılında gündeme taşımıştır. Ege Denizi'nde, uluslararası anlaşmalarla Yunanistan'a verilmemiş ve aidiyeti belirsiz birçok ada, adacık ve kayalık bulunmaktadır. Uluslararası anlaşmalarda adlarının geçmemesi durumunda, bu ada ve kayalıkların sahipliğinin Osmanlı İmparatorluğu hakimiyetinden Türkiye Cumhuriyeti'ne geçtiği kabul edilebilir.

Kardak (Türkçe) veya Imia (Yunanca), Ege Denizi'ndeki iki küçük ıssız adacıktır. Kardak, bir askeri krizin ve ardından 1996'da Yunanistan ile Türkiye arasındaki egemenlik anlaşmazlığının hedefi olmuştur. 1970'lerden başlayarak 1990'lı yıllar boyunca Ege Denizi, Türkiye ile Yunanistan arasında ilişkilerde zaman zaman iki ülkeyi sıcak çatışmanın eşiğine getiren bir gerginlik alanı durumuna gelmiştir (Bölükbaşı, 2004). Ege sorunları incelendiğinde hem karasuları hem de buna bağlı hava sahası sorununda Yunanistan'ın uluslararası hukuk kurallarına aykırı talep ve tasarruflarının sorunların kaynağını oluşturduğu görülmektedir. Kardak krizinin ardından, Türkiye'nin Ege'deki daha fazla sayıda adacık üzerinde paralel hak iddia etmeye başlamasıyla anlaşmazlık genişlemiştir. Bazılarında yerleşim olan bu adalar, Yunanistan tarafından tartışmasız Yunan toprağı olarak kabul edilirken, Türkiye tarafından egemenliğin belirsiz gri bölgeleri olarak görülmektedir (Migdalovitz, 2013). 1995 yılında Ege'de yer alan

Yunanistan'ın Kalymnos Adası ile Türkiye'nin Bodrum Yarımadası arasında kalan adacıklarda yaşam tespit edilmemiştir. Yunanistan için bu adacıklar Yunan toprağı iken; Türkiye için bu bölgeler "gri bölgelerde" yani "Türkiye'nin belirsiz egemenliğı" içinde görölmektedir ve bu nedenle Yunanistan bu adacıklara sahip çıkamamaktadır (Al-Monitor, 2017).

25 Aralık 1995'te Türk kargo gemisi Figen Akat adacıklarda karaya çıktı ve kurtarılmak zorunda kaldı. Türk makamlarını yardıma çağırdı. Bu, ilk başta Türk kaptan ile Yunan makamları arasında kurtarma operasyonundan kimin sorumlu olduğı konusunda bir anlaşmazlığı neden oldu. 27 Aralık'ta Türkiye Dışışleri Bakanlığı, bir egemenlik sorunu olduğına inandığını önce Yunan makamlarına bildirdi ve 29 Aralık'ta resmen adacıkları Türk toprağı olarak kabul ettiğini ilan etti (Migdalovitz, 2013).

Dönemin Yunanistan Dışışleri Bakanı Theodoros Pangalos, Türkiye'ye adacıklar üzerinde tartışılmaz bir Yunan egemenliğı iddiasında bulunan bir yanıt gönderdi. Bunu, 26 Ocak'ta Yunan adası Kalimnos belediye başkanı ve bir rahibin adacıklara Yunan bayrağı çekmesi izledi. Helikopterle adaya gelen ve birkaç gün sonra Türk bayrağını dalgalandıran Türk ordusu ya da yetkilileri değil, Türk televizyon muhabirleriydi. 24 saat içinde, 30 Ocak'ta Yunan kuvvetleri bayrağı yeniden değıştirdi. Yunan, Türk ve NATO kuvvetlerinin adacıklara yelken açmasıyla kriz arttı. 31 Ocak'ta şafak vakti, Kardak üzerinden uçan Yunan Donanması helikopteri, Türk birliklerinin adacıklara indiğini bildirdi. ABD'nin yoğun baskısından sonra, Yunan ve Türk hükümetleri askeri güçlerini Kardak'tan çıkardı. Bölgesel sorun o zamandan beri çözölmeden kaldı. Kardak ve Ege'deki diğer adacıklar, Türkiye tarafından belirsiz egemenliğin “gri bölgeleri” olarak kabul ediliyor (Yesilada, 2013).

Kriz sırasında Türkiye Başbakanı Tansu Çiller, “bayrak iner, o asker gider” dedi ve “Türk Silahlı Kuvvetleri savaşı hazırdı” dedi. Devletin tepesinden Türkiye'nin şahin bir davranıştıydı ve Rum tarafı bunu bekleyemezdi. Türkiye ile Yunanistan arasında Kardak krizi olarak tanımlanabilecek durumu, hiçbir yabancı aktörün olmadığı tamamen çözölmemeyen bir durum olarak inceleyebiliriz. Ancak Türkiye ve Yunanistan NATO'nun iki güçlü müttefikidir ve ABD iki ülkenin müttefik kuvvetler teşkilatına girmelerine izin vermez. Bununla birlikte AB, Kardak anlaşmazlığında Yunan tarafını desteklemiş ve AB adayı Türkiye'yi AB üyesi Yunanistan'ın egemenliğıne yönelik her

türlü tehdit ve eylemden kaçınması konusunda uyarmıştır (Migdalovitz, 2013). Türkiye'den komşularıyla olan sınır anlaşmazlığını Birleşmiş Milletler Şartı'na uygun olarak barışçıl yollarla veya konuyu Uluslararası Adalet Divanı'na taşıyarak çözmesi istendi.

Yani bu çatışmada Yunanistan ve Türkiye olmak üzere iki rakip taraf ve ABD olan bir uzlaştırıcı arabulucu var. Önleyici diplomasi yaklaşımları olarak çıkarlar, tutumlar ve taktikler incelendiğinde, Yunanistan ve Türkiye'nin Ege Denizi'nde benzer çıkarları olduğu, her iki ülkenin Ege Denizi'nde Birinci Dünya Savaşı'nın sonundan beri çatıştığı ve Ege Denizi hakkındaki tüm fikirleri onları Bölgedeki rakip devletler yapıyor. Ayrıca her iki hükümet de kriz günlerinde güçlü kaldılar ve hatta savaşa girmeye kararlıydılar. Türk ve Yunan silahlı kuvvetleri çatışmayı 'kolay yoldan' çözmek için çatışmaya hazırды. Ancak Yunan Silahlı Kuvvetleri'nin doğru yerde ve doğru zamanda doğru şeyi yaptığını söyleyemeyiz. Çünkü adacıklar Yunan silahlı kuvvetleri tarafından boş bırakılmış ve Türk silahlı kuvvetleri boş olana bir birlik göndermiştir. Yunan Genelkurmay Başkanı, Yunan Başbakanına aday bombalamasını önerdi. Ancak hükümet durumu göze alamadı ve Başbakan ondan istifa etmesini istedi (Yesilada, 2013). Böylece, diplomatik hedeflerinize ulaşmak için çıkarların, taktiklerin ve tutumların koordinasyonunun ne kadar önemli olduğunu görebiliriz.

ABD'nin bu krizdeki durumuna baktığımızda tek bir süper gücün arabulucu olarak çatışmayı önlemede nasıl etkili olduğunu görebiliriz. Başkan Bill Clinton, diplomatik temsilci Richard Holbroke ve NATO Genel Sekreteri Javier Solana çok önemli telefon görüşmeleri yaparak Türkiye ile Yunanistan arasında telefon trafiği oluşturdu. Örgütün en büyük gücü olan ABD, NATO müttefikleri arasında bir çatışma görmek istemiyordu. Bu yüzden ABD, Ege Denizi'nde bir savaşı önlemek için çok uğraştı. Üstelik ABD iki tarafı da önce ateş edene müdahale etmeleri konusunda uyardı (Migdalovitz, 2013). Ancak kriz çözümsüz kaldı.

3.2.3. Doğu Akdeniz Meseleleri

Doğu Akdeniz bölgesindeki münhasır ekonomik bölgelerin tespitine yönelik yaşanan sorunlar, bölge devletleri arasında çıkar çatışmalarını ve gerilimleri artırmıştır. Türkiye ve Yunanistan arasında münhasır ekonomik bölgelerin belirlenmesi konusunda ciddi anlaşmazlıklar mevcuttur (Saçı, 2021). Bu anlaşmazlıkları çözmek amacıyla

devletler uzun yıllar boyunca karşılıklı olarak birçok görüşme gerçekleştirmişler, ancak bu görüşmeler somut sonuçlar doğurmamıştır (Avcı, 2021).

Son on yılda, Doğu Akdeniz tartışmalı bir bölge haline gelmiştir. Kıbrıs sorununa dair gerilimler ve Ege Denizi'nde Yunanistan ile Türkiye arasında ortaya çıkan egemenlik iddiaları, mevcut gerilimlerin arkasındaki kalıcı sorunları temsil etmektedir. 2018 yılından itibaren bölgede deniz sınırlarının belirlenmesi ve bitişik egemenlik konularında yaşanan gelişmeler, bölge ülkeleri ve özellikle Yunanistan ile Türkiye arasındaki ilişkileri karmaşıktırıştır. Ayrıca, Türkiye'nin Akdeniz'deki komşuları İsrail, Mısır ve Birleşik Arap Emirlikleri ile rekabeti, bu ülkelerle Yunanistan arasında karmaşık bir ittifak siyaseti oluşturmuş ve bölgedeki egemenlik anlaşmazlıklarını derinleştirmiştir.

Devam eden Kıbrıs anlaşmazlığıyla paralel olarak, Doğu Akdeniz giderek daha fazla çatışma riski taşıyan bir bölge haline geldi. Örneğin, Ağustos 2020'de bir araştırma gemisine eşlik eden bir Türk savaş gemisi ile bir Yunan fırkateyni arasında küçük bir çarpışma meydana gelmiştir. Çatışma tırmanarak açık bir çatışmaya dönüşmemiş olsa da bölgedeki çatışma ve barış olasılıklarının değerlendirilmesi ve gelecekteki çatışma durumlarının önlenmesi ve ele alınması için olası yolların incelenmesi gerekmektedir.

Doğu Akdeniz'deki son gerilimler, oldukça büyük enerji kaynaklarının keşfi ve bitişikteki deniz sınırları iddiaları etrafında toplanıyor. Doğu Akdeniz'de son 10 yılda kaynak bulma konusunda yaşanan gerilimler su yüzüne çıkarken, Yunanistan ile Türkiye arasında deniz kaynaklarının işletilmesi konusundaki gerilimler 1970'lere kadar uzanıyor. 1973 yılında Türk hükümeti Ege Denizi'nde Yunanistan'ın hak iddia ettiği bölgelerde arama faaliyetlerine başladığını duyurdu. 1974'te keşif faaliyetlerinin başlaması ve Yunanistan ile Türkiye arasında artan gerilimin ardından, Türk ordusunun Kıbrıs'a askeri bir operasyon düzenlemesiyle Kıbrıs sorununu müzakereler yoluyla çözme umutları ortadan kalktı (Axt, 2021).

Doğu Akdeniz bölgesinde gaz yataklarının keşfi 2000'li yılların sonlarına kadar uzanıyor. İsrail'in Leviathan, Tamar, Dalit, Tanin ve Karish sahalarındaki gaz aramaları 2009'dan bu yana ana gelişmeler oldu. Sırasıyla 2009 ve 2010'da keşfedilen Tamar ve Leviathan sahaları İsrail'in en büyük keşiflerini oluşturuyor. 2011 yılında, Noble Energy'nin Kıbrıs'taki Afrodite açık deniz gaz sahasını keşfi, bir başka büyük rezerv keşfini oluşturmaktadır. Bu keşifler sondaj faaliyetleri açısından gelişme beklerken,

İtalyan enerji şirketi Eni'nin 2015 yılında Mısır'ın Zohr sahasında yaptığı doğal gaz keşfi, rezerv açısından bugüne kadarki en büyük keşfi oluşturuyor ve şu anda üretim aşamasındadır. Bu gelişmelerin ardından, 2017 yılında Türkiye, açık deniz petrol ve gaz arama faaliyetlerine daha aktif bir şekilde katıldığını duyurmuş ve sismik etütleri ile sondaj operasyonlarını ana hatlarıyla belirlemiştir (Stanic ve Karbuz, 2021). 2019 yılında Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO), Kıbrıs Cumhuriyeti'nin münhasır ekonomik bölgesi (MEB) içinde kaldığını iddia ettiği 6. blokta çeşitli sondaj faaliyetleri yürütmüştür (Demiryol, 2019). Türkiye, 2019 yılından bu yana Türkiye, Kıbrıs Cumhuriyeti, Mısır ve Yunanistan arasında çekişmeli olan bölgelerde sondaj faaliyetlerine devam ediyor.

Doğu Akdeniz'deki en son çatışma, Kasım 2019'da Türkiye ve Libya tarafından imzalanan iki muhtıra tarafından tetiklendi. Krizin özünde, Yunanistan ve Türkiye'nin Münhasır Ekonomik Bölgeleri (MEB'ler) ve ilgili denizcilik düzenlemeleri sorunu var. Doğu Akdeniz'deki deniz sınırlandırma düzenlemeleri 2000'li yılların başına kadar uzanmaktadır. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY), 2003'te Mısır, 2007'de Lübnan (Lübnan Parlamentosu tarafından onaylanmadı) ve 2010'da İsrail ile sınırlandırma anlaşmaları imzaladı. Kıbrıs'ın deniz düzenlemeleri, Türkiye'nin tepkisine neden oldu çünkü Türkiye, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin de MEB iddialarına sahip olduğunu iddia ediyor. Türkiye, bu tutumunu desteklemek üzere 2011 yılında KKTC ile bir deniz sınırlandırma anlaşması imzalamıştır. Türkiye ayrıca, Kıbrıs da dahil olmak üzere adaların 200 deniz mili MEB'nin tamamına sahip olamayacağı iddiasını sürdürmektedir. Bu nedenle, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki MEB iddiaları, GKRY'nin talep ettiği MEB ile çelişmektedir (Stanic ve Karbuz, 2021).

2010'ların başında büyük enerji kaynaklarının keşfindeki ilk gelişmelerden bu yana, Kıbrıs sorunu, MEB tartışması ve kötüleşen Türkiye-İsrail ilişkileri ile iç içe geçmiş üç ana endişe konusu olmuştur (Grigoriadis, 2014). Özellikle Kıbrıs sorununda, enerji keşifleri egemenlik meseleleri üzerindeki bölünmeleri derinleştirmiş ve Kıbrıs ihtilafının çözümü için barış görüşmelerini karmaşık hale getirmiştir (Gürel ve Le Cornu, 2014). Nitekim Kıbrıs sorununun 'hidrokarbonlaşması'nın kökleri 2000'li yılların başına ve bölgedeki enerji kaynaklarına ilişkin erken keşiflere dayanmaktadır (Kahveci Özgür, 2017). Türkiye'nin Akdeniz'deki komşuları İsrail, Mısır ve BAE ile rekabeti, Yunanistan

ile bu ülkeler arasında karmaşık bir ittifak siyasetine katkıda bulunarak egemenlik konusundaki anlaşmazlıkları artırdı.

Devam eden Kıbrıs anlaşmazlığı ile paralel olarak, Doğu Akdeniz giderek artan bir gerilim bölgesi haline geldi. Yunanistan ve Türkiye, deniz bölgelerine ilişkin iddiaları doğrultusunda kaynak arama faaliyetlerine girişmişlerdir. GKRY, talep ettiği MEB'de 2011'de keşif sondajlarına başladı ve 2012'de sondaj için yeni ruhsat turlarını duyurdu. Türkiye, yine GKRY tarafından hak iddia edilen alanlarda arama sondajları için Ocak 2015'te ve daha sonra Mart 2017'de bir NAVTEX yayınladı. 2019 yılında Türkiye, GKRY'nin hak iddia ettiği sulara sismik araştırma gemileri gönderdi. Aynı yıl Türkiye, Libya'da Ulusal Mutabakat Hükümeti (UMH) ile imzaladığı denizcilik anlaşmasını BM'ye sunmuş ve aynı ülke ile Güvenlik ve Askeri İşbirliği Anlaşması'nı imzalamıştır. Öte yandan Yunanistan, Ağustos 2020'de Mısır ile deniz sınırı konusunda kısmi bir anlaşma imzaladı. Türkiye-Libya ve Yunanistan-Mısır deniz anlaşmaları, her bir ülke grubunun iddia edilen deniz yetki alanları ile karşılıklı olarak çelişiyor. Yunanistan ayrıca 2020'de Birleşik Arap Emirlikleri ile bir savunma anlaşması imzaladı (Stanic ve Karbuz, 2021).

Bu gerilimler, 2020 yazında Türk ve Yunan fırkateynleri arasında meydana gelen küçük bir çarpışmanın ardından doruğa ulaştı ve Ege'de 1996 yılındaki İmia/Kardak krizinden bu yana iki ülke arasındaki en şiddetli krize yol açtı. Ağustos 2020'de Türkiye, petrol ve gaz sondajını araştırmak amacıyla savaş gemilerinin refakatinde bir araştırma gemisi (Oruç Reis) gönderdi. Gemiye Kıbrıs'tan Girit'e geçerken Yunan fırkateynleri izledi. Türk savaş gemilerinden biri ile Yunan fırkateynleri arasında hafif çarpışma meydana geldi. Yunanistan çarpışmayı bir kaza olarak nitelendirirken, Türkiye Yunanistan'ı provokasyon eylemi yapmakla suçladı. Eylül 2020'de Yunanistan, Kastellorizo adasına deniz birlikleri konuşlandırdı ve adanın askerden arındırılmış statüsünü ihlal ederek Sakız Adası'nda bir NAVTEX ile askeri tatbikatlar duyurdu, Limnos adasında ve çevresinde atış tatbikatları yaptı. Aralık 2020'de BAE ve Yunanistan, İskenderiye açıklarında askeri tatbikatlar düzenledi (Al Monitor, 2020).

Bölüm Değerlendirilmesi

Bu bölümde, geçmişten günümüze Türkiye-Yunanistan ilişkileri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Özellikle Lozan Barış Antlaşması öncesi dönemdeki ilişkiler ele

alınmış, Yunanistan'ın 1830 yılında bağımsızlığını kazanmasının ardından Türklere karşı uyguladığı milliyetçi devlet kurma politikaları genel bir çerçevede değerlendirilmiştir. Lozan Barış Antlaşması sonrası ilişkiler incelenmiş; Lozan Antlaşması'nın belirli sorunları çözmüş olmasına rağmen tam bir istikrar sağlamadığı tespit edilmiştir.

Kıbrıs Meselesi'nin ilişkiler üzerindeki etkisi araştırılmış, 1974 Kıbrıs Harekatı'nın ilişkilerdeki gerilimi artırdığı, ada üzerindeki siyasi ve egemenlik sorunlarının, deniz yetki alanları ve doğal kaynakların paylaşımı gibi konularda süregelen anlaşmazlıkların kaynağı olduğu belirlenmiştir. Son yıllarda çözüm için gerçekleştirilen diyalog ve müzakerelere rağmen bu sorunun henüz çözüme kavuşmadığı ifade edilmiştir.

Kardak Krizi'nin ilişkiler üzerindeki etkisi de incelenmiştir. 1996 yılında meydana gelen bu kriz, Ege Denizi'nde yer alan Kardak (İmia) adaları üzerindeki egemenlik iddiaları nedeniyle ortaya çıkmış ve her iki ülkenin de askeri varlık göstermesiyle sonuçlanmıştır. Kriz, sıcak çatışmaya dönüşmekten son anda diplomatik çabalarla kaçınılmıştır. Ancak, Kardak Krizi Türkiye ve Yunanistan arasındaki gerilimi artırmış ve deniz yetki alanları gibi konularda daha fazla gerginliğe yol açmıştır. Bu kriz, iki ülke arasındaki ilişkilerdeki hassasiyeti ve Ege Denizi'ndeki anlaşmazlıkların ciddiyetini vurgulamıştır.

Son olarak, Doğu Akdeniz meseleleri ele alınmış ve bu bölgedeki krizlerin Türkiye-Yunanistan ilişkilerini nasıl etkilediği araştırılmıştır. Özellikle enerji kaynakları, deniz sınırları ve kıta sahanlığı gibi konularda yaşanan anlaşmazlıklar, Türkiye'nin Akdeniz'deki doğal gaz arama ve sondaj faaliyetleri ile Yunanistan'ın kıta sahanlığı haklarını ihlal ettiği iddialarına yol açmıştır. Kriz zaman zaman askeri tatbikatlar ve diplomatik gerilimlerle tırmanmış olsa da uluslararası toplumun arabuluculuk çabalarıyla doğrudan bir çatışma önlenebilmiştir. Bu durum, Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkilerin karmaşıklığını ve bölgedeki jeopolitik dinamikleri gözler önüne sermektedir.

4. AFET DİPLOMASİSİNİN TÜRKİYE-YUNANİSTAN İLİŞKİLERİNE ETKİSİ

Bu ihtilaflar ve tarihsel husumet göz önüne alındığında, Yunanistan'ın İzmit'teki (Kocaeli, Türkiye) 17 Ağustos 1999 depreminin ardından yaptığı samimi yardım ve Atina'daki (Yunanistan) 7 Eylül 1999 depreminin ardından Yunanistan'a Türkiye tarafından yapılan yardım paradoksal görülebilir (Özkırımlı ve Sofos, 2008). Türkiye'de 17.000'den fazla kişinin ve Yunanistan'da 143 kişinin ölümüne yol açan iki yıkıcı deprem, benzeri görülmemiş bir iş birliği ruhunu ateşledi. Her iki hükümet de karşılıklı olarak Kızıllaç ve Kızılay Derneği aracılığıyla insani yardım sağlarken, tıbbi ve özel kurtarma ekipleri (Yunan EMAC ve Türk AKUT ekipleri) görevlendirilmiştir. Bu bölümde iki devletin afetler sonrasında ne tür iş birlikleri kurdukları ve bu karşılıklı adımların aralarındaki meselelere kalıcı çözümler üretip üretmedikleri sorusuna cevap verilmektedir.

4.1. 1999 Depremleri ve Sonuçları

4.1.1. 17 Ağustos 1999 İzmit Körfezi Depremi

Türkiye, önemli deprem kuşaklarından biri olan ve Azor Adalarından başlayıp Güneydoğu Asya'ya kadar uzanan Alp – Himalaya deprem kuşağında yer almaktadır. Dünyanın en karmaşık bölgelerinden biri olan ve yüksek depremselliği ile dikkatleri üzerine çeken Türkiye güneyde kuzey ve kuzey-batıya hareket eden Afrika ve Arap plakaları ile kuzeydeki Avrasya plakaları arasında yer almaktadır. Bu plakaların sıkıştırması nedeni ile batıya doğru kaçmaya zorlanan Anadolu plakasının hareketi, batıda Ege plakasınca durdurulmaya çalışılınca bölgede kuzey-güney yönlü genişlemeler, Ege Grabenleri, meydana gelmiştir. Ülkemizde oluşan depremlerin çok büyük bir kısmı Anadolu plakasının çevresindeki plakalarla olan sınır zonlarında meydana gelmektedir. Bu zonlar Kuzey Anadolu Fayı, Doğu Anadolu Fayı, Güneydoğu Anadolu Bindirme Kuşağı ve Ege Graben sistemidir (Özmen, 1999).

Türkiye'de 1900 – 1999 yılları arasında 149 tane hasara yol açan deprem meydana gelmiştir. Bu depremler 578.544 binanın yıkılması veya ağır hasara uğramasına ve 97.203 insanın ölmesine neden olmuştur. Bu rakamlara göre Türkiye'de ortalama her 7 ayda bir hasara yol açan deprem oluşmaktadır. Bu depremler her yıl ortalama 5844 binanın yıkılmasına ve 982 insanın ölmesine neden olmaktadır (Özmen, 1999).

17 Ağustos 1999 tarihinde Marmara bölgesinde, İzmit ilçesinin 12 km güneydoğusunda Kuzey Anadolu Fay zone üzerinde moment büyüklüğü M_w : 7.4 ve maksimum şiddeti X (MSK) olan yıkıcı bir deprem meydana gelmiştir. Deprem Araştırma Dairesi tarafından bu depremin dışmerkezi 40.70N, 29.91E derinliği 15.9 km olarak belirlenmiştir. Bu deprem 66.441 konutun ve 10.901 işyerinin ağır hasara, 67.242 konutun ve 9.927 işyerinin orta hasara, 80.160 konutun ve 9.712 işyerinin hafif hasara uğramasına ve 17.479 kişinin ölmesi, 43.953 kişinin yaralanmasına neden olmuştur. İzmit Körfezi Depremi en çok Kocaeli, Sakarya ve Yalova illerini etkilemiştir. Bu deprem nedeniyle meydana gelen ağır hasarın %48'i Kocaeli ilinde, %29'u Sakarya ilinde ve %14'ü Yalova ilinde meydana geldiği tespit edilmiştir (Özmen, 1999).

4.1.2. 7 Eylül 1999 Atina Depremi

7 Eylül 1999'da Atina şehir merkezinin 18 kilometre kuzey batısında güçlü bir deprem meydana geldi. Deprem $M_s = 5.9$ büyüklüğündeydi ve merkez üssünün koordinatları Parnitha Dağı bölgesinde 38.12K-23.64D olarak belirlendi. Bu bölgede son 200 yıldır hiçbir sismik aktivite kaydedilmediği için bu deprem şaşkınlıkla karşılanmıştı. Güçlü yer hareketi kayıtlarına göre, önemli frekansların aralığı yaklaşık 1.5-10Hz iken, yatay tepe yer ivmelerinin aralığı 0.04 ila 0.36g arasındadır. En ağır hasarlı alanlar merkez üssünden 15 km yarıçapında yer almaktadır. Depremde 143 kişi hayatını kaybetti ve 700'den fazla kişi yaralandı. Depremin yapısal hasar perspektifi de çok ciddiydi; 2700 bina yıkıldı veya onarılamaz hasarlar aldı, 35.000 binada ise onarılabilir hasar meydana geldi (Syrmakizis and Sophocleous, 2001).

3.2. 1999 Depremleri Sonrası Afet Yönetimine İlişkin Ulusal Düzeyde Atılan Adımlar

1999 depremleri, Yunanistan ve Türkiye için ayrı ayrı ulusal düzeyde afetlerle başa çıkma konusundaki yetersizlikleri göstermiştir. Yunan ve Türk hükümetleri yasal değişiklikler yoluyla ulusal sivil koruma yapılarında ve afet yönetimlerinde çeşitli reformlar yaptı.

Yunanistan'daki 1999'daki yıkıcı depremin ardından, depreme hazırlığı, bina güvenliğini ve afet müdahalesini geliştirmek için birkaç önemli yasal ve düzenleyici önlem uygulandı. Atılan temel adımlar şöyledir:

1. Bina Kodlarının Revizyonu: Yunan hükümeti, yapıların depreme dayanıklılığını artırmak için sismik tasarım kodlarını ve bina yönetmeliklerini güncelledi.

Yeni kodlar, binaların sismik aktiviteye dayanacak şekilde inşası ve güçlendirilmesi için daha katı gereklilikler içeriyordu.

2. Ulusal Bina Kodu Değişiklikleri: "Yunan Sismik Kodu" olarak bilinen Yunan Ulusal Bina Kodu'ndaki değişiklikler, inşaat uygulamaları için daha yüksek standartlar belirlemeyi amaçlıyordu. Buna, yeni binaların depremlere daha iyi dayanabilmesini sağlamak için malzemeler ve yapısal tasarım konusunda daha katı düzenlemeler dahildi.

3. Güçlendirme Programlarının Uygulanması: Yunan hükümeti, özellikle güncellenen kodlar yürürlüğe girmeden önce inşa edilenler olmak üzere mevcut binaları geriye dönük olarak güçlendirmek için programlar başlattı. Bu programlar eski yapıların sismik dayanıklılığını iyileştirmek için tasarlanmıştır.

4. Yunanistan Çevre, Enerji ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın kurulması: Bu Bakanlık, deprem hazırlığı ve müdahalesi de dahil olmak üzere çevre ve enerji konularını denetlemek için 2009 yılında kuruldu. Bina güvenliği ve afet yönetimiyle ilgili politikaları uygulamaktan sorumluydu.

5. Acil Durum Müdahale Sistemlerinin İyileştirilmesi: Yunanistan, afet yönetiminde yer alan çeşitli kurumlar arasındaki koordinasyon da dahil olmak üzere acil durum müdahale altyapısını geliştirdi. Bu, iletişim sistemlerini ve afet müdahale protokollerini iyileştirmeyi içeriyordu.

6. Halkın Bilinci ve Eğitimi: Hükümet, vatandaşları deprem hazırlığı ve güvenlik önlemleri hakkında bilgilendirmek için kamuoyu bilinçlendirme kampanyaları ve eğitim programları başlattı. Buna, gelecekteki sismik olaylara karşı halkın hazırlığını iyileştirmek için tatbikatlar ve bilgi dağıtımı dahildi.

7. Yunanistan Sismik İzleme Ağı'nın Güçlendirilmesi: Deprem, Yunanistan'ın sismik izleme yeteneklerini iyileştirmeye odaklanmayı artırdı. Sismik aktiviteyi daha iyi tahmin etmek ve anlamak için sismik izleme istasyonlarına ve veri toplamaya yatırım yapıldı.

8. Deprem Planlama ve Koruma Örgütü'nün (EPPO) kurulması: EPPO, ulusal ve bölgesel deprem koruma planlarının hazırlanması ve yürütülmesi de dahil olmak üzere deprem riskinin azaltılması için politikalar geliştirmek ve uygulamakla görevlendirildi.

Bu önlemler, gelecekteki depremlerin etkisini azaltmayı ve Yunanistan'daki genel afet dayanıklılığını iyileştirmeyi amaçlıyordu. Bunlar, güncellenmiş bina standartlarını, iyileştirilmiş altyapıyı ve artırılmış kamu bilincini ülkenin depreme hazırlık stratejisine entegre etmeye yönelik kapsamlı bir yaklaşımı yansıtıyor.

Yunanistan'da, 3013 sayılı Kanun (ΦΕΚ 102/1-5-2002), Sivil Koruma sistemini ve Acil Durum Planı Xenocratis'i revize ederek, genel sorumluluğu Sivil Koruma Genel Sekreterliğine ve özel görev ve sorumlulukları bölgesel ve yerel makamlara atadı (Oğuzlu, 2004).

1999 depremi, Türkiye'de büyük bir yıkıma ve birçok can kaybına yol açtı. Bu olay, ülkenin deprem güvenliği ve yapı denetim sistemleri konusunda önemli yasal ve düzenleyici değişiklikler yapmasına neden oldu. 1999 depremi sonrası Türkiye'de atılan bazı önemli yasal adımlar şu şekildedir:

1. Deprem Yönetmeliği'nin Güncellenmesi: 1999 depremi sonrasında Türkiye, yapıların deprem güvenliğini artırmak amacıyla mevcut Deprem Yönetmeliği'ni gözden geçirdi ve güncelledi. Yeni yönetmelik, yapıların deprem riskine karşı daha dayanıklı hale getirilmesi için daha sıkı standartlar getirdi.

2. İmar Kanunu'nda Değişiklikler: İmar Kanunu'nda yapılan değişikliklerle, yapıların denetimi ve kontrolü konusunda daha sıkı düzenlemeler getirildi. Bu düzenlemeler, yapı ruhsatı, denetim ve yapı güvenliği konularında iyileştirmeler sağladı.

3. Afet Yasası: 2004 yılında çıkarılan 5071 sayılı Afet Yasası, afetler sonrası yardım ve destek mekanizmalarını düzenledi. Bu yasa, afet bölgelerinde yapılacak iş ve işlemleri, yardımların nasıl yapılacağını ve afet sonrası yeniden yapılandırma süreçlerini belirledi.

4. Kentsel Dönüşüm ve Riskli Alanların Belirlenmesi: Deprem sonrası kentsel dönüşüm projeleri hız kazandı. Riskli yapıların tespiti ve dönüştürülmesi amacıyla çeşitli düzenlemeler yapıldı. Bu kapsamda, riskli yapıların yenilenmesi ve depreme dayanıklı hale getirilmesi hedeflendi.

5. Türkiye Deprem Vakfı ve Afet Yönetimi: Depremle ilgili farkındalığı artırmak ve deprem araştırmalarını desteklemek amacıyla çeşitli vakıf ve kuruluşlar kuruldu. Türkiye Deprem Vakfı gibi kuruluşlar, depremle ilgili bilimsel araştırmaları ve halk eğitimi faaliyetlerini desteklemektedir.

6. Binaların Deprem Performansını Artırma Programları: Deprem riskini azaltmak için çeşitli programlar ve teşvikler hayata geçirildi. Bu programlar, eski binaların güçlendirilmesini ve yenilemesini teşvik etmektedir.

Bu yasal ve düzenleyici değişiklikler, Türkiye'nin deprem riskine karşı daha hazırlıklı ve dayanıklı bir hale gelmesini amaçlamaktadır. Ancak, afetlerin önlenmesi ve etkilerinin azaltılması sürekli bir çaba gerektiren bir süreçtir.

Hazırlık, afet kurtarma, tehlike azaltma, altyapının yeniden inşası ve kurumsal gelişim projelerini kapsayan Dünya Bankası ile ortaklaşa afet riskinin azaltılmasına yönelik büyük bir program da başlatıldı. 2000 yılında, Dünya Bankası'nın yardımıyla Türkiye, şu anda deprem hasarına karşı milyonlarca konutu kapsayan Türkiye Doğal Afet Sigortaları Havuzunu (DASK) başlattı (DASK, 2011).

2009 yılında, iletişim ve koordinasyon seviyesinin düşük olması ve üst üste binen sorumluluklar nedeniyle bazı müdürlükler ve başkanlıklar kurulmuştur. Bunlar; Türk hükümetinin Başbakanlığa bağlı Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskân Bakanlığına bağlı Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığı'na bağlı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'dür. Başbakanlık bünyesinde kurulan yeni Daire Başkanlığı'nın adı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'dır. Planlama ve Zarar Azaltma, Deprem, İyileştirme, Sivil Savunma, Müdahale ve İdari İşler ile ilgili altı daireyi denetleyen yeni kanunla merkezden uzaklaşarak daha fazla yetki ve sorumluluğun yerel makamlara geçmesini sağlamıştır (Prevention Web, 2009).

4.3. 1999 Depremleri Sonrası Yapılan Yardımlar

4.3.1. 17 Ağustos 1999 İzmit Körfezi Depremi

17 Ağustos 1999 depremi sonrasında birçok ülke Türkiye'ye çeşitli yardımlar göndermiştir. Depremden sonraki ilk saatlerde Türkiye'nin dış temsilcilikleriyle irtibata geçilerek ve Ankara'daki Büyükelçiliklerle temas kurularak, deprem bölgesine ABD, Almanya, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Bulgaristan, Cezayir, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Fas, Finlandiya, Fransa, Güney Afrika, Güney Kore, Gürcistan, Hollanda, İngiltere, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Kazakistan, Kırgızistan, Kuveyt, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Macaristan, Malezya, Meksika, Mısır, Norveç, Özbekistan, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya, Slovakya, Slovenya, Ukrayna ve Yunanistan olmak üzere toplam 43 ülkeden 2463 arama-kurtarma personelinin gelmesi sağlanmıştır. Arama kurtarma ekipleri beraberlerinde özel eğitilmiş köpekler ve enkaz altında kalanların çıkarılması için geliştirilmiş araç ve ekipmanları da getirmişlerdir (Dışişleri Güncesi, Ağustos 1999).

Türkiye'ye 31 Ağustos 1999 tarihi itibarıyla 80 ülke insani yardım göndermiştir. 302 yabancı uçak ile kurtarma ekibi ve yardım malzemesi gelmiştir. Hastanelerin zarar

görmesi nedeniyle, ABD, Akdeniz’de bulunan Kearsarge Amfibi Grubuna bağlı USS Kearsarge, USS Ponce ve USS Gunston Hall isimli 3 askeri gemiyi 22-23 Ağustos 1999 tarihlerinde İzmit Körfezi’ne yollamıştır. Ayrıca Almanya, Belçika, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Fransa, İspanya, İsrail, İtalya, Japonya, Kanada, Kuveyt, Mısır, Norveç, Rusya, Ukrayna ve Yunanistan’dan olmak üzere toplam 18 ülkeden sahra hastanesi gönderilmiştir. Bu bağlamda, 28 ülkeden doktor ve hemşirelerden oluşan sağlık ekibi, 55 ülkeden çok sayıda ilk yardım ve ameliyat malzemeleri, yüz maskesi, steril eldiven, enjektör, sedye, tekerlekli sandalye, koltuk değneği ve ceset torbası gibi çeşitli tıbbi malzeme ve ilaç yollanmıştır (Dışişleri Güncesi, Ağustos 1999).

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) tıbbi malzeme ve sudan oluşan 29 tonluk insani yardımda bulunmuştur. Ayrıca 500 bin ABD Doları değerinde ek malzeme temini için girişim başlatmıştır. İslam Alemi Birliği 300 tonluk insani yardım malzemesi göndermiştir. Dışişleri Bakanlığı adına TL ve döviz cinsinden nakdi yardım hesapları ile dış temsilciliklerimizin bulundukları ülkelerde yardım hesapları açılmıştır (Dışişleri Güncesi, Ağustos 1999).

Ayrıca bu dönemde Dışişleri Bakanlığı tarafından diğer ülkelerin doğal afetler karşısındaki örgütlenmeleri hakkında bir inceleme başlatılmıştır. En gelişmiş modellerden biri olan ABD Federal Emergency Management Agency’den (FEMA) sağlanan bilgiler İçişleri Bakanlığı’na iletilmiştir (Dışişleri Güncesi, Ağustos 1999).

Bunun yanında üst düzey resmi ziyaretlerle de Türkiye’ye destek verilmiştir. Örneğin dönemin ABD Başkanı Bill Clinton, eşi ve kızı ile deprem bölgesini ziyaret etmiştir.

4.3.2. 7 Eylül 1999 Atina Depremi

Kızılhaç Kızılay Balkanlar acil durum stoklarından (bağışçı anlaşmasıyla) 13.000 şilte ve 10.000 battaniye; Alman Kızılhaçı tarafından 690 çadır, 3.000 yatak çarşafı seti ve 2.000 yastık; İran Kızılayı tarafından 4.000 çadır ve acil durum stoklarından 30 rulo plastik örtü; Finlandiya Kızılhaçı tarafından 28 çadır, üç çadır ısıtıcısı ve 67 hastane yatağı; Yugoslav Kızılhaçı tarafından 269 çadır, 98 şişelenmiş su kartonları, 6 rulo plastik çatı ve 144 paket bebek bezi; Çek Kızıl Haçı tarafından 38 büyük çadır; Birleşik Arap Emirlikleri Kızılayı tarafından 3.000 battaniye ve 200 çadır; Hollanda Kızıl Haçı

tarafından 7.000 yatak çarşafı seti; İsveç Kızıl Haçı tarafından 1.200 yatak çarşafı seti, 2.000 battaniye, 78 balya kullanılmış bebek kıyafeti ve 77 karton kullanılmış bebek yorganı gönderilmiştir. Türk Kızılayı tarafından da 44 ton yardım malzemesi (konserve yiyecek, battaniye ve tıbbi sarf malzemeleri dahil) gönderilmiştir (Reliefweb, 1999).

İki ülke tarafından sağlanan karşılıklı acil yardım ve iş birliği için elverişli bir ortamın ortaya çıkması, 'afet diplomasisi' tartışmalarına da ivme kazandırdı (Kelman ve Koukis, 2000; Kelman, 2012).

4.3.3. 1999 Depremlerinde İki Toplumun Karşılıklı Tutumu

Depremlerin ardından her iki ülkenin vatandaşları nakit, giyecek, diğer ihtiyaç malzemeleri ve kan bağıışı yapmak için sıraya girdi. Hatta bazıları hayatta kalanlara böbreklerini bağışlamak için gönüllü oldu (Kinzer, 1999). Destek gazete manşetlerine ve medya haberlerine yansıdı. Bir Türk çocuğunun EMAK tarafından kurtarılmasının ardından, 19 Ağustos 1999'da Türk Milliyet gazetesi, Yunanlar ve Türklerin artık birbirlerinin ülkelerinde imajının değiştiğini öne sürdü. Yunanistan'ın en büyük gazetesi Ta Nea da bu gözlemi doğrular nitelikte 20 Ağustos 1999'da 'Hepimiz Türk'üz' yazdı. Benzer şekilde, Türk AKUT timi Atina'da bir Yunan çocuğu kurtardığında, Türk gazeteleri Yunanca ve Türkçe manşetler atarak 'Geçmiş olsun komşum' yazdı (Hürriyet, 1999).

4.4. 1999 Depremleri Sonrası İşbirliklerinin İkili İlişkilere Yansımaları

1999 depremlerini izleyen halklar arası iş birliği ruhu, 1999 yılında sırasıyla Yunanistan ve Türkiye Dışışleri Bakanları Yorgo Papandreu ve İsmail Cem tarafından başlatılan siyasi yakınlaşma sürecini meşrulaştırdı (Ker-Lindsay, 2000). Keridis'in deyimiyle, “*depremler değişime hazır verimli topraklarda meydana geldi, yeni bir ivme sağladı ve toplumları ve medyayı yakınlaşma sürecine soktu*” (Keridis, 2006). Mayıs/Haziran 1999'da iki bakan arasında karşılıklı mektuplaşmanın ardından, turizm, çevre, yasadışı göç, organize suç ve terörizm gibi daha az ihtilaflı konuları ele almak için bir çalışma grubu kuruldu. Depremlerin ardından bu ikili görüşmeler ivme kazandı ve iki ülke 1999 ile 2009 yılları arasında düzinelerce ikili anlaşma, protokol ve Mutabakat Zaptı (MoU) imzaladı. Ayrıca, ikili toplantılar yoluyla veya NATO içinde yirmi dört Güven-Artırıcı Önlemler (CBM'ler), aracılığıyla aralarındaki güveni arttırdı. 1999'dan önce iki

ülke, Birinci Dünya Savaşı ve Türkiye'nin Kurtuluş Savaşı'ndan kısa bir süre sonra kalan anlaşmazlıkları çözmek için 10'u 1920'lerde ve 1930'larda imzalanan toplam 19 ikili anlaşma imzalamıştı (Keridis, 2006).

İkili ticaret açısından rakamlar etkileyicidir. 1998 ile 2008 arasında, ticaret hacmi yaklaşık altı kat artarak 3,6 milyar Euro'ya ulaştı (Hürriyet, 2010). 2009 yılına kadar Türkiye'de 480 Yunan şirketi faaliyet gösteriyordu ve Yunan yatırımları 6,5 milyar Euro'yu aştı. Bu durum, Yunanistan'ı Hollanda ve ABD'den sonra Türkiye'deki en büyük üçüncü yatırımcı konumuna getirdi, ancak bunun başlıca nedeni Türk Bankası Finansbank'ın Yunanistan Merkez Bankası tarafından yaklaşık 4,5 milyar ABD doları tutarında bir anlaşmayla devralınmasıdır. Diğer ortak projeler arasında Azerbaycan ve Türkmenistan'dan Avrupa'ya doğal gaz taşıyacak olan Karacabey-Komotini, Nabucco ve Türkiye-Yunanistan-İtalya Muhatap boru hatları yer alıyor (Özkırmımlı ve Sofos, 2008).

Yunanistan'da (2004) ve Türkiye'de (2003) deprem sonrası hükümet değişiklikleri yakınlaşma sürecini kesintiye uğratmadı. Yunanistan'da Yeni Demokrasi Partisi (Nea Dimokratia) ve AK Parti (Adalet ve Kalkınma Partisi), seleflerinin yakınlaşma söylemini ve kamusal söylemini benimsedi. 2003-2007 yılları arasında Recep Tayyip Erdoğan, AK Parti Genel Başkanı veya Türkiye Başbakanı sıfatıyla Yunanistan'ı dört kez ziyaret etti. 2007'de mevkidaşı Kostas Karamanlis, 1959'dan beri Ankara'yı ziyaret eden ilk Yunanistan Başbakanı oldu. Dışişleri Bakanları düzeyinde, Bakanlar Dora Bakoyanni ve Ali Babacan'ın düzenli ziyaretleri ve birkaç CBM'nin imzalanması, Dışişleri Bakanları Papandreu ve Cem'in yarattığı ivmenin devam ettiğini gösterdi.

4.5. 1999 Depremleri Sonrası Afet Yönetimi Konusunda Yapılan İkili İş Birlikleri

1999 depremlerinin ardından, Yunanistan ve Türkiye Dışişleri Bakanları Yorgo Papandreu ve İsmail Cem ortak bir afet müdahale ekibinin kurulduğunu duyurdular. 2001 yılında Türkiye ile Yunanistan arasında afetle mücadelede ortak bir birim kurulması konusunda anlaşmaya varılarak bir protokol imzalanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Cumhuriyeti Arasında Doğal Afetlere Karşı Türk-Yunan Ortak Görev Gücü Kurulmasına İlişkin Protokol 8 Kasım 2001 tarihinde iki ülke arasında imzalanmış, TBMM'nin onayı sonrasında yürürlüğe girmiştir. Türk-Yunan ortak görev gücü kurulmasına ilişkin protokol, 1999 İzmit Depremi sonrası Türkiye ve Yunanistan arasında

kurulan ve iki ülke arasındaki afet yönetimi ve yardımlaşma kapasitelerini artırmayı hedefleyen bir iş birliği anlaşmasıdır. Bu protokol, her iki ülkenin afet durumlarında birlikte hareket etme yeteneklerini güçlendirmek amacıyla hazırlanmıştır (Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Cumhuriyeti Arasında Doğal Afetlere Karşı Türk-Yunan Ortak Görev Gücü Kurulmasına İlişkin Protokol, 2001). Başka bir ifadeyle protokol, Türkiye ve Yunanistan'ın doğal afetler ve diğer acil durumlarda etkili bir şekilde iş birliği yapabilmesini sağlamak için oluşturulmuştur. Ana hedefi, her iki ülkenin afet yönetimi kapasitelerini birleştirerek, daha hızlı ve etkili bir yardım ve müdahale süreci oluşturmaktır (Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Cumhuriyeti Arasında Doğal Afetlere Karşı Türk-Yunan Ortak Görev Gücü Kurulmasına İlişkin Protokol, 2001).

Protokol, iki ülkenin afet yönetim birimleri arasında ortak bir görev gücü oluşturulmasını öngörür. Bu görev gücü, afet anında ve sonrası süreçlerde iş birliği ve koordinasyonu sağlar. Protokol, iki ülke arasındaki afet yönetimi ve yardımlaşma süreçlerinin koordinasyonunu ve iletişimini güçlendirmek için çeşitli mekanizmalar ve iletişim kanalları belirler. Ortak görev gücünün etkinliğini artırmak amacıyla, protokolde eğitim ve tatbikat programlarına yer verilir. Bu programlar, iki ülkenin afet yönetimi personelinin bilgi ve becerilerini geliştirmeyi hedefler. Protokol, afet durumlarında iki ülkenin birbirine yardım etme ve destek sağlama yükümlülüğünü belirler. Bu yardımlar, arama-kurtarma, tıbbi yardım, insani yardım ve diğer destek hizmetlerini içerir. Ortak görev gücünün çalışmasını düzenleyen standartlar ve prosedürler belirlenir. Bu standartlar, afet yönetimi süreçlerinin etkinliğini ve verimliliğini artırmayı amaçlar. Protokol, bölgesel ve uluslararası düzeyde iş birliğini teşvik eder. Diğer ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaparak, afet yönetiminde ortak stratejiler geliştirilir (Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Cumhuriyeti Arasında Doğal Afetlere Karşı Türk-Yunan Ortak Görev Gücü Kurulmasına İlişkin Protokol, 2001).

Protokol çerçevesinde, her iki ülke arasında çeşitli ortak tatbikatlar ve eğitimler gerçekleştirilmiş, afet durumlarında iş birliği yapılmıştır. Bu protokol, Türkiye ve Yunanistan arasındaki afet yönetimi iş birliğinin somut bir örneğidir ve iki ülkenin kriz anında birbirine destek olma kapasitesini artırarak bölgesel dayanışmayı güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

Kasım ve Aralık 2006'da Türkiye'deki askeri afet müdahale birimleri arasında da ortak tatbikatlar yapıldı. 14 Aralık 2010 tarihinde, JHET-SDRU Protokolü çerçevesinde Yunanistan Sivil Koruma Genel Sekreterliği, Atina'daki bir fabrikanın enkazında ilk gerçek zamanlı ortak tatbikatı düzenledi. Yunanistan'dan 5 arama kurtarma aracıyla 15 EMAK kurtarıcısına, 3 özel araç ve kurtarma ekipmanıyla İzmir'den 10 Türk kurtarıcı katıldı (EMAK, 2010).

JHET-SDRU'ya ek olarak, Yunan ve Türk Silahlı Kuvvetleri toplu afet müdahale kapasitelerini geliştirmek için iş birliği yapmaktadır. Bu amaçla, iki ordu ilk ortak afet müdahale tatbikatını 8 Kasım 2006'da Türkiye'de, ardından 14 Mayıs 2008'de Yunanistan'da askeri afet müdahale birimleri olan Yunan KOMAK ve Türk DAK'ın katılımıyla gerçekleştirdi. Her iki tatbikatta da senaryo, Yunan-Türk ekiplerinin ortak kurtarma operasyonları ile büyük bir depremi içeriyordu (Kathimerini, 2008).

Bulgaristan'dan akan ve Yunanistan ile Türkiye arasındaki sınırı çizen Meriç (Evros) Nehri'nin taşması ile yaşanan sel olayları, bu üç ülkenin yerel makamlarının sürekli bir endişesi olmuştur. Son zamanlarda, özellikle Yunanistan ve Türkiye'deki mansap bölgelerinde feci sonuçlara yol açacak şekilde sıklık ve hacim olarak artmıştır. Ulusal müdahaleler yetersiz kalmış ve yeterince finanse edilmemiştir. Yunanistan'ın İskeçe Valisi George Pavlidis tarafından 2002 yılında "Sınır Valiliklerinin Sınır Ötesi İşbirliği Ağı" oluşturmak için bir girişim başlatmıştır. Yunan Vali, girişimi "önceden var olan AB sınır ötesi iş birliği planlarının aksine aşağıdan yukarıya bir süreç" olarak tanımladı (Özkırmırlı ve Sofos, 2008). Ağ, Yunanistan'dan altı, Bulgaristan'dan dört ve Türkiye'den (Edirne) bir Vali içerir. Temel amaç, afetler, salgın hastalıklar, çevre kirliliği ve yasa dışı göçle mücadele, turizm ve kültür alanlarında iş birliği konularında bilgi alışverişinde bulunmak ve iş birliği oluşturmaktır. 2003 yılından bu yana Valiler, afet riskinin azaltılması ve afet müdahalesi de dahil olmak üzere iş birliğini geliştirmek için düzenli toplantılar düzenlemektedir.

Devam eden altyapı eksikliği, fon eksikliği (Avrupa çapında bölgeler arası iş birliği için fon sağlayan INTERREG programına rağmen AB ve AB dışı ülkeler dahil) ve Bulgar yetkililerle düşük düzeyde iletişim ve koordinasyon, Yunanistan'ın ve Türkiye, 50 yılın en kötüsü olan 2005 ve 2006 taşkınlarına yanıt verecek. Sonuç, Yunanistan ve Türkiye'deki köylerin boşaltılması, her iki ülkede de binlerce dönüm ekinin yok edilmesi

ve Edirne'de binlerce insanın yerinden edilmesi oldu. 2005 ve 2006'da yaşanan felaketlerden elde edilen deneyimlere dayanarak, Yunanistan'da Evros ve Türkiye'de Edirne Valileri, nehir kıyılarını güçlendirmek ve Yunan köyü Nea Vissa'yı kurtarmak için Kasım 2007'de günlük olarak bir araya geldiler. Bu, Yunan ve Türk ekiplerinin birlikte çalıştığı ilk seferdi (Kibaroglu ve Sumer, 2008).

2005 ve 2006 selleri, Türkiye ile Bulgaristan arasında nehrin Bulgaristan kısmında erken uyarı istasyonlarının kurulmasına ilişkin uzun süredir gecikmiş bir anlaşma için daha fazla kamuoyu baskısı oluşturdu. Ayrıca, Bulgaristan-Türkiye sınırında, Su akacağı köyü yakınlarında bir baraj inşa edilmesi kararlaştırıldı. Bu proje, iki ülke arasındaki bölgesel anlaşmazlıklar nedeniyle on yıllardır dondurulmuştu. Bununla birlikte, sonraki yıllarda, nehrin korunması ve yönetimine ilişkin ikili veya üçlü anlaşmalar açısından çok az ilerleme kaydedilmiştir. Komşu ülkeler arasında imzalanan mevcut ikili ve çok taraflı anlaşmalar kısa sürede geçerliliğini yitirdi ve ortak proje teklifleri, Türkiye, Yunanistan ve Bulgaristan'dan oluşan üç devlet arasındaki iletişim eksikliği ve tarihi rekabetin kurbanı oldu. Türkiye ile ilgili olarak, 'Meriç nehri gibi sınır aşan davalarda özel ulusal çıkarlar hakimdir ve daha yüksek öncelikli bir konu olarak görülen (askeri söylem) 'savunma/güvenlik boyutu' ile yakından bağlantılıdır' (Skias ve Kallioras, 2007).

Son zamanlarda, Yunanistan ile Türkiye arasında AB tarafından finanse edilen INTERREG IIIC/PHARE Sınır Ötesi İşbirliği Programı, devam eden toprak anlaşmazlıkları nedeniyle hiçbir zaman uygulanmadı. 2003 yılında Komisyon tarafından onaylanan INTERREG III/A Türkiye-Yunanistan Programı, sınır ötesi iş birliğini geliştirmeyi ve bitişik komşu bölgelerde yaşayanların yaşamlarını iyileştirmenin yanı sıra erişilebilirliği, iletişimi ve çevre yönetimini iyileştirmeyi ve dolayısıyla afet riskini azaltmayı hedefliyordu. 2006 yılına kadar, program askıya alındı ve siyasi anlaşma eksikliği nedeniyle programın uygulanması imkânsız hale geldiğinden, Avrupa fonları otomatik olarak taahhüdü kaldırıldı (Republic of Turkey, 2006). Yunanistan Dışişleri Bakanı Bayan Dora Bakoyanni'ye göre, programın askıya alınmasının nedeni, programda kullanılan terminolojiye ilişkin 'sınır ötesi' teriminin açıklığa kavuşturulmasını veya yeniden tanımlanmasını istemek gibi Türkiye'nin çekinceleridir. Yunanistan, diğer komşu ülkelerle benzer projelerde kullanılan terimi yeniden tanımlama ihtiyacını reddetti (European Parliament, 2005).

Mayıs 2010'da Atina'da açılışı yapılan Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi, Yunanistan Çevre, Enerji ve İklim Değişikliği Bakanı ile Türkiye Çevre ve Orman Bakanı arasında Ortak Deklarasyonun imzalanmasıyla biraz iyimserlik uyandırdı. Bakanlar, 'nehir havzasının sürdürülebilir kalkınması, nehir kıyısındaki yaşam standartlarının iyileştirilmesi, çevre kaynaklarının ihtiyatlı kullanılması, doğal ve kültürel mirasın korunması ve Yunanistan ile Yunanistan arasındaki dostluk bağlarının güçlendirilmesi için kalıcı bir iş birliği sistemi kurma ve işletme' konusunda anlaştılar. Bildirge, kirliliği azaltmayı ve yerel halk için taşkın riskinin azaltılmasına yardımcı olacak istikrarlı ve kontrollü bir su temini sağlamayı amaçlayan su yönetimi önlemlerine ek olarak, nehir havzasını paylaşan tüm ülkeleri "sorun ve taşkın erken uyarı sisteminin kurulması da dahil olmak üzere mevcut en iyi teknikleri uygulamak, selleri yönetmek için gerekli önlemleri almaya" davet etti (Council of the European Union, 2010).

Depremlerden sonra, bölgesel iş birliği ve koordinasyon ihtiyacı, Kasım 2000'de Güneydoğu Avrupa için 12 üye devleti kapsayan Afete Hazırlık ve Önleme Girişimi'nin (DPPI) başlatılmasına yol açtı: Arnavutluk, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Eski Yugoslav Cumhuriyeti Makedonya, Yunanistan, Macaristan, Moldova, Romanya, Sırbistan ve Karadağ, Slovenya ve Türkiye. Başlangıçta Güneydoğu Avrupa İstikrar Paketi tarafından finanse edilen DPPI, bilgi paylaşımı, dersler çıkarma, iyi uygulamaları belirleme, erken uyarı sistemlerini geliştirme ve planlama ve hazırlığı artırma yoluyla iş birliğini teşvik etti. Ayrıca, afet acil durum mevzuatı, çevre düzenlemeleri ve kodlarının geliştirilmesine ilişkin bir bilgi havuzu haline gelirken kılavuzlar ve ortak uygulamalar sağladı.

27 Şubat 2008'de Güneydoğu Avrupa İstikrar Paketi, AB gibi dış aktörler tarafından yönetilmek yerine daha "bölgesel olarak sahiplenilmek" amacıyla Bölgesel İşbirliği Konseyi ile değiştirildi. Karadeniz Ekonomik Konseyi Teşkilatı (KEİ), afetler için iş birliğini teşvik eden bir diğer bölgesel kuruluştur. Başlangıçta, bu Türk girişimi, kıyı ülkeleri (Bulgaristan, Gürcistan, Romanya, Türkiye, Ukrayna ve Rusya) arasında ekonomik ve siyasi iş birliği kurmayı, ancak Karadeniz'de ekonomik çıkarları olan bitişik devletler (Arnavutluk, Ermenistan, Azerbaycan, Yunanistan ve Moldova) kurucu üye olarak katılmaya davet edildi. 1998'de faaliyetleri, acil durum yardımı ve afetlere acil durum müdahalesinde iş birliğini içerecek şekilde genişledi. 2005 yılında üye devletler,

Acil Yardım konusunda bir irtibat görevlileri ağı kuran bir Ek Protokol imzalayarak afetle ilgili iş birliğini daha da geliştirdiler.

Bölgesel olmayan aktörler açısından, Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası ve Avrupa Birliği, bölgesel afet risk azaltma ve afet müdahale yapılarının gelişimini mali, kurumsal ve teknik olarak teşvik etti ve destekledi. Birleşmiş Milletler Uluslararası Afet Riskini Azaltma Stratejisi (UNISDR), deprem sonrası çok önemli bir katalizör olmuştur. UNISDR'nin 2005-2015 arasındaki kilit belgesi, 2005-2015 yılları arasında afet riskinin azaltılması için bir plan olan Hyogo Eylem Çerçevesi'dir (HFA) (UNISDR, 2005). Artık Afet Riskini Azaltma için Sendai Çerçevesi (SFDRR) 2015-2030 (SFDRR) tarafından değiştirilmiştir. UNISDR, HFA ve SFDRR aracılığıyla, ulusal temsilcilerin (Ulusal Platformlar ve HFA temsilcileri olarak anılır) bilgi alışverişinde bulunduğu, uyumlu bölgesel önerileri teşvik ettiği, bölgesel ve alt-bölgesel düzeyde eğitim verdiği ve dersleri belirlediği bir Avrupa Bölgesel Platformunu sürekli olarak desteklemiştir (UNISDR, 2015).

Çalışma, Güneydoğu Avrupa ülkeleri arasında ulusötesi iş birliğinin en değerli olacağı alanları, yani güvenlik açığı bilgilerinin paylaşılması (haritalar ve modeller aracılığıyla), sınır ötesi izleme ve erken uyarı sistemlerinin kurulması ve bilimsel kuruluşlar ile sivil koruma kuruluşları arasındaki iletişimin güçlendirilmesi alanlarını belirlemektedir. Bunlar, çok taraflı düzeyde yasalaştırılan Yunanistan-Türkiye afet risk azaltma iş birliğine ilişkin örnekler sunmaktadır (UNISDR, 2015).

Avrupa Birliği'ne katılma yolunda çalışan Türkiye, yerel, ulusal veya bölgesel düzeylerde etkili ve verimli afet risk azaltma ve afet müdahale yapılarının ve politikalarının geliştirilmesini kolaylaştırabilir. Türkiye kademeli olarak AB kurumlarına entegre olurken, AB normlarına, kurallarına ve prosedürlerine uyulması koşuluyla AB mali kaynaklarına ve teknik uzmanlığa erişim kazanıyor. Örneğin AB, INTERREG programlarını sınır ötesi iş birliğini geliştirmek ve yaşam standartlarını iyileştirmek için araçlar olarak tanıtarak sınır ötesi iş birliği oluşturmaya özel önem vermiştir. Sınır ötesi su iş birliği, Avrupa Komisyonu'nun Türkiye'nin katılma yönelik ilerlemesine ilişkin 2006 raporuna dahil edilmiş olup, burada Komisyon Türkiye'yi Su Çerçeve Direktifi'ni ve taşkın riskinin azaltılmasını artıracak sınıraşan su iş birliğini uygulamak için komşu ülkelerle adım atmaya çağırmıştır (Kibaroglu ve Sumer, 2008).

2007'de AB, INTERREG'i Avrupa Bölgesel İşbirliği Hedefi 2007-2013 ile eşzamanlı olarak, diğerlerinin yanı sıra, 'AB ülkeleri, aday ve potansiyel aday ülkeler arasındaki kara ve deniz sınırlarında sınır ötesi iş birliğini' değiştirdi. 2008'de Avrupa Komisyonu, kapasite oluşturmak, veri paylaşımını iyileştirmek ve bölgesel bir afet riski azaltma stratejisi geliştirmek için Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) aracılığıyla yıllık 2 milyon Avro ile finanse edilen bir Afet Riski Azaltma Girişimi başlattı. (UNISDR, 2015). IPA sınır ötesi iş birliği programı “Yunanistan-Türkiye 2007-2013” kapsamında Yunanistan ve Türkiye'ye sunulan yeni araç ve kaynaklara rağmen, 2011 yılına kadar bile hiçbir program onaya sunulmamıştı.

2013-2015'te hem Yunanistan'ın hem de Türkiye'nin üyesi olduğu Avrupa Konseyi, engellilik ve afet konusunda bir girişime öncülük etti. Çıktılardan biri, her iki ülkeden afet riskinin azaltılması ve afet müdahalesi için engelli insanlarla çalışma örneklerini içeren bir araç takımıydı (Sagramola vd., 2015). Avrupa Konseyi, afet yönetimi ve önlenmesinde siyasi ve bilimsel iş birliği için bir platform sağlayan EUROPA Büyük Tehlikeler Anlaşmasından da sorumludur. 1987 yılında Yunanistan, Türkiye ve diğer on ülke tarafından imzalanmıştır ve bugün çalışmaları devam etmektedir. Hem Yunanistan'ın hem de Türkiye'nin katıldığı Avrupa-Akdeniz Ortaklığı, sivil savunma ve askeri savunma ile bağlantıları ve etkileri olabilecek afetler konusunda sivil koruma makamları arasındaki iş birliği yoluyla bir afet önleme ve yönetim sistemini de ele alıyor. Katılımcı Bakanlar, 15-16 Nisan 1999 tarihlerinde Almanya, Stuttgart'ta düzenlenen Üçüncü Avrupa-Akdeniz Bakanlar Konferansı'nda olduğu gibi, depremlerden önce başlayan bir Avrupa-Akdeniz felaket önleme sistemi konusunu defalarca tartışmışlardır. Bu çalışma daha sonra devam etti: 2005 yılında, Avrupa-Akdeniz Ortaklığının diğer imzacıları ile birlikte Yunanistan ve Türkiye, acil durum, güvenlik, savunma ve afet önleme konularında daha fazla çalışma sözü verdiler (Council of the European Union, 2010).

Avrupa-Akdeniz Ortaklığı ve özellikle Güvenlik ve Siyasi Diyalog çerçevesinde, üye devletler 2008-2011 Doğal ve İnsan Kaynaklı Afetleri Önleme, Hazırlık ve Müdahale için EuroMed Programını ve bir Akdeniz Sahil Güvenlik forumunu başlattılar (Sagramola vd., 2015). 14 Temmuz Bastille Günü'nde Akdeniz için Paris Zirvesi'nin 2008 Ortak Deklarasyonu, Akdeniz'de kirliliğin azaltılması ve afetlerin önlenmesi, bunlara hazırlık

veya müdahale konularında ortak bir Sivil Koruma programının oluşturulması öncelikler olarak vurgulanmıştır.

4.6. 6 Şubat 2023 Depremlerinde Yapılan Yardımlar ve Diplomatik Yakınlaşma

6 Şubat 2023'te meydana gelen Kahramanmaraş merkezli büyük depremin ardından Yunanistan, Türkiye'ye çeşitli yardımlarda bulunmuştur. Bu yardımlar şunları kapsamaktadır:

Acil Yardım Ekipleri: Yunanistan, depremin hemen ardından arama-kurtarma ekipleri gönderdi. Bu ekipler, enkaza gömülen kişileri kurtarma çalışmaları için Türkiye'ye destek verdiler.

Mali Yardım: Yunan hükümeti, Türkiye'ye doğrudan mali yardım sağlamış ve bu yardımlar acil ihtiyaçların karşılanması amacıyla kullanılmıştır.

İnsani Yardım: Gıda, ilaç ve diğer acil ihtiyaç maddeleri içeren yardım malzemeleri Yunanistan tarafından Türkiye'ye gönderilmiştir. Bu malzemeler, felaketin yol açtığı insani krizlerin hafifletilmesine katkı sağladı.

Uluslararası Yardım Koordinasyonu: Yunanistan, uluslararası yardım çabalarına katılarak ve koordinasyon sağlayarak Türkiye'nin daha geniş bir uluslararası destek almasına yardımcı oldu.

Bu yardımlar, iki ülke arasındaki tarihî ve coğrafi yakınlık göz önüne alındığında, insani yardımlaşmanın ve bölgesel dayanışmanın önemli bir örneği olarak değerlendirilmektedir.

Depremin ardından Yunanistan'ın Türkiye'ye yaptığı yardımlar insani bir dayanışma örneği olarak değerlendirildi. Bu durum, her iki ülke arasında karşılıklı sempati ve saygı duygularını güçlendirdi.

Ayrıca, liderler ve dışişleri bakanları arasındaki telefon görüşmeleri, diyalog kanallarının yeniden açılmasına katkı sağladı. Bu görüşmelerde, depremin yol açtığı insani ihtiyaçların yanı sıra gelecekteki iş birliği olanakları ele alındı. İkili ilişkilerde 2020 den sora gelişmiş olan gerginlik döneminin ardından 6 Şubat 2023'teki Kahramanmaraş

merkezli depremler,tansiyonun düşmesine ve iki komşu ülkenin yeniden yakınlaşma sürecine girmesine vesile oldu.Karşılıklı jestlerle iki ülke bu yakınlaşma sürecine katkı sağladı.Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Yunanistan Başbakanı bir yıl içinde dördüncü kez buluşmalar gerçekleştirdi.Yakınlaşma sürecinin ilki 12 Temmuz 2023'e Litvanya'nın başkenti Vilnius'ta gerçekleşti.

Bu görüşmede taraflar çoklu iletişim kanallarını harekete geçirme konusunda mutabık kaldı. İkinci görüşme New York'taki Türkevi'nde gerçekleşti.20 Eylül 2023'te Birleşmiş Milletler 78.Genel Kurulu aracılığıyla ABD'nin New York şehrinde yapıldı. Türkevi'nde bir araya gelen Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Miçotakis iki ülke temaslarına ilişkin yol haritası ve zaman çizelgesi belirledi. Yunanistan ile Türkiye arasındaki mevcut ılımlı iklimin muhafazasındaki kararlılık teyitleştirildi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Atina ziyareti 3'üncü ve en kapsamlı ziyareti sırasında Erdoğan Ege'yi barış ve iş birliği denizi haline getirelim istiyoruz. Yunanistan ve Türkiye olarak tüm dünyaya örnek olalım arzusundayız gibi ifdelere yermiştir.

İki liderin altı ay gibi kısa süre içerisinde gerçekleşen bu üçüncü buluşmada Dostane İlişkiler ve İyi Komşuluk Hakkında Atina Bildirgesi açıklandı. Bu bildirge iki ülke arasında 90 yıl aradan sonra imzalanan ilk dostluk antlaşması olarak nitelendirildi.

Dördüncü ziyaret olarak Yunanistan Başbakanı Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın davetine olumlu cevap vererek 13 Mayıs 2024 tarihinde ikili iş birlikleri gözden geçirmek için Türkiye'yi ziyaret etmiştir.

Yunanistan-Türkiye ilişkilerindeki gerginlik, depremin ardından bir süreliğine yumuşama belirtisi gösterdi. Ülkelerin yetkilileri, bu süre zarfında ılımlı ve uzlaşmacı bir dil kullanarak gerginlikleri azaltmak için adım attılar. Savunma Bakanı Hulusi Akar ile beraber Hatay'a ziyarette bulunan Yunanistan'ın Savunma Bakanı Panayotopulos, iki ülke arasındaki ilişkilerde yaşanmış olan yakınlaşmaların sürmesi ve değerlendirilmeye alınması gerektiğini belirtmiştir. Anadolu Ajansı'nın (Nisan 2023) haberine göre, Türkiye ziyareti için 'mükemmel bir aile ortamı, misafirperverlik, pozitif bir samimiyet' ifadelerini kullanan Panayotopulos, görüştüğü Savunma Bakanı Akar ile ikili ilişkilerde atmosferlerin iyileştirilmesi için görüşmelerde bulunduklarını belirtti. Panayotopulos, görüşmelerde tansiyonun düşürülmesi gerekliliği, tatbikatların önceden belirlenmiş

uluslararası tatbikatlar dışında sınırlandırılması, 15 Haziran-15 Eylül dönemlerinde Ege'nin uluslararası suları ve hava sahalarında tatbikatlardan kaçınılmasını öngören moratoryum süresinin bir ay uzatılması gibi konuları ele alınmış olduğunu kaydetti. Panayotopulos, yangın, iklim değişiklikleri, deprem gibi sorunlarla mücadelelerde de iki ülke arasında iş birliklerinin artırılabilmesine işaret etti. Türkiye'de 6 Şubat 2023'te yaşanmış olan depremin, ikili ilişkiler açısından bir 'fırsat penceresi' doğurduğunu belirtmiş olan Yunanistan Savunma Bakanı, "Bu fırsatı değerlendirmemiz gerek" diye konuşma yaptı. Bakan Panayotopulos, her iki tarafın da diyalogdan taraf olduklarını kaydetti. Panayotopulos, ziyaret vesilesiyle sembolik bir mesaj da vermek istediğini kaydederek şöyle konuşmuştu:

"Benzer trajediler, bize doğal afetler esasında ülkeler arasındaki anlaşmazlıkların, problemlerin ne kadar da küçük boyutlarda olduğunu gösteriyor. Farklı bir açıdan da baktığımızda bu trajedilerin ve afetlerin aslında gerginliğin azaltılması anlamında da bir katalizör rolü oynama niteliğinde olduğunu görüyoruz."

Bölüm Değerlendirmesi

Bu bölümde, afet diplomasisi'nin Türkiye Yunanistan ilişkilerine etkisi incelenmiştir. Afetlerle ilgili faaliyetlerde Yunanistan ile Türkiye arasındaki çok ölçekli iş birlikleri, hükümetler arası iş birliğinin teşvik edilmesi ve sürdürülmesi açısından sınırlı sonuçlar doğurmaktadır. 1999 yılı depremlerinden elde edilen ivmeye dayanarak, her iki ülke arasında birçok girişim ve iş birliği devam etmektedir. Ancak bu girişimler, genel olarak Yunanistan-Türkiye ilişkileri üzerinde etkili olmamıştır. Orman yangınları konusunda da benzer bir tablo gözlemlenmektedir. Yunanistan ve Türkiye birbirlerine yardım teklifinde bulunmuş; bazı teklifler gerçekleştirilmiş, ancak orman yangını felaketlerinin örneklerinde (örneğin, Ağustos 2009'da Türkiye'nin bir yangın fırtınasıyla başa çıkmak üzere Yunanistan'dan destek talep etmesi gibi) orman yangını diplomasisi genellikle iki taraflı ve yerel düzeyde kalmaktadır. Bu bağlamda, yerel düzeyde sel diplomasisi ve hidrodiplomasi yasalaştırılmakta iken, ulusal düzeyde daha fazla ilerleme sağlanması gerekmektedir.

Ulusal yapılarda reform yapmanın ötesinde, 1999 depremlerinin en önemli etkisi, her iki ülkenin de afetlere karşı savunmasızlığının ve ulusal afet yönetim yapılarının, esas

olarak yüksek hassasiyet nedeniyle bu tür tehlikelere kendi başlarına müdahale etme kapasitelerinin sınırlı olduğunun altını çizmek olmuştur. Yine de tehlikelerin ve afetlerin sınırları aşan doğasını tanıyarak ve kabul ederek, afet riskinin azaltılması için yakın bir işbirliği ve istişare ivmesi ortaya çıktı. İki ülke, önceden var olan ulusal ve bölgesel yapıları tamamlamak için afet riskinin azaltılması ve afet müdahalesi için yeni ikili araçlar geliştirmiştir. Özellikle bölgesel ve uluslararası afetle ilgili çabaların genellikle Atina-Ankara ilişkisinden bağımsız olarak devam etmesi nedeniyle, çok taraflı düzeyde çok az doğrudan yayılma görülmüştür.

Ulusal hükümetlerin liderlik yapma ve yerel girişimleri destekleme fırsatlarının yanı sıra çok taraflı düzeyler de dahil olmak üzere daha fazla çalışma için geçmişteki ve mevcut afetle ilgili iş birliğini geliştirme fırsatı devam etmektedir. Daha geniş konuların etkilmesine izin verildiği için bu fırsatlar tam olarak kavranamıyor. Örneğin, sel durumunda, milliyetçilik siyaseti, uzun vadeli, yerel veya çok taraflı afet riskinin azaltılması yerine tercih edilen bir çıkardır. Bununla birlikte, ulusal ve bölgesel düzeyde atılan küçük adımlar, yerel düzeyde operasyonel işbirlikçi eylemlerle birleştiğinde, devam eden ilerlemenin temelini atabilecek suyla ilgili afet diplomasisi için bir temel sağlıyor.

Bununla birlikte, diplomasinin diğer alanlarına yerel, iki taraflı veya çok taraflı olarak yayılma olasılığı düşük görünüyor. Aslında, siyasi bir taahhüdün ve net ulusal hükümet politikalarının yokluğunda, yerel inisiyatiflerin sonuçları, diğer yerel bölgelerin onları taklit etmesi için potansiyel olarak ilham vermesine rağmen, yerel alanlarla sınırlı olma eğiliminde olacaktır. Bu durum, afetle ilgili faaliyetler nedeniyle kurulan yerel düzeydeki bağlantıları azaltmaz. Benzer şekilde, birçok afet diplomasisi vaka incelemesi ulusal düzeyde başarısızlık gösterirken, yerel düzeyde bir dereceye kadar başarı göstermektedir. Örnekler Küba-ABD ve Katrina Kasırgasıdır (Glantz, 2000). Bu yerel başarılar nadiren ulusal hükümetleri iki taraflı veya çok taraflı olarak yakınlaştıracak şekilde ölçeklenir, ancak bazen ulusal hükümetlerin yerel işlere odaklanmaması ve bu nedenle müdahil olmaması veya müdahale etmemesi nedeniyle başarılı olurlar. Örnek olay incelemesi olarak Yunanistan/Türkiye bir istisna sağlamaz.

Yine de farklı yönetim düzeylerinde afetle ilgili çok sayıda girişim, Yunanistan ve Türkiye'nin tehlikelerin, kırılganlıkların ve afetlerin sınırları aşabileceğini ve bu

nedenle koordineli afet riskinin azaltılması ve afet müdahalesine ilişkin sınır ötesi ve uluslararası çabalar gerektirdiğini kabul ettiğini göstermektedir. 1999 depremleri, Yunanistan ve Türkiye'nin depremlerden önce afetle ilgili konularda sahip olduğu sınırlı etkileşimin de gösterdiği gibi, bu farkındalığı hem teorik hem de operasyonel düzeyde zorlamada kilit rol oynamıştır (Ganapati vd., 2010). Ancak sınırlı etkileşim, etkileşim olmamasıyla aynı durum değildir, artı bağlantılar birkaç yıl öncesine uzanır.

Sonuç olarak, 1999 depremlerinin genel olarak Yunanistan-Türkiye yakınlaşmasını hızlandırma bağlamında, afet riskinin azaltılması da dahil olmak üzere, afetle ilgili iş birliğini harekete geçirmesiyle, daha fazla çalışmanın ortaya çıkabileceği bir temel mevcut olmuştur. Yunanistan-Türkiye ilişkileri, devam eden bölgesel ve siyasi anlaşmazlıklara, büyük siyasi değişikliklere ve ülkelerde ve bölgelerdeki sayısız kriz biçimlerine rağmen, buna paralel olarak, afetle ilgili çeşitli faaliyetler (çok taraflı, iki taraflı ve yerel olarak) üst düzey siyasi müzakerelerden ayrıldığında bile güçlenmeye devam etti. Ker-Lindsay'ın (2000) özetlediği gibi, 1999'da yaşanan iki depremin ardından Yunanistan-Türkiye ilişkilerinde dikkat çekici bir dönüşüm yaşandı. 17 Ağustos 1999'da Türkiye'de yaşanan sarsıntıda yaklaşık 17.000 kişi hayatını kaybetti. 30 dakika içinde Atina ve Ankara üst düzeyde temas kurmaya başladı ve Türkiye, Yunanistan'ın kapsamlı yardımını kabul etti. Yardım sadece hükümetlerle sınırlı değildi. Yunanistan dini kurumları, medyaları ve topluluk grupları destek, empati, bağış ve yardım teklifinde bulundu. Üç hafta sonra, Türkiye ile dayanışma ve Yunanistan'ın yardım etme sorumluluğuna sahip olmasıyla birlikte ihtiyaç sahibi Türklere yönelik olumlu medya ilgisi azalmamıştı. Bununla birlikte, bazı muhalif sesler de duyulmaya başlandı. 7 Eylül 1999'da Atina'da meydana gelen depremde 100'den fazla kişi hayatını kaybetmişti. Buna karşılık Türkiye, Yunanistan'ın daha önce sağladığına karşılık verdi. Türk hükümeti, medyası, dini gruplar ve cemaatler, yardım teklifinde tam olarak Rumların yaptığıнын aynısını yaptı. Yunanlılar da Türklerin yaptığını yaptı ve teklifleri nezaketle kabul etti. Kısa süre sonra Yunanistan, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesini aktif olarak destekliyordu ve yorumcular yeni bir "deprem diplomasisi" çağını övüyordu. Medya, Yunanistan-Türk iş birliğinde yeni bir dönem ilan ederken, yardımlara verilen yanıtlara yer verme konusunda özellikle öne çıkmıştır (Ker-Lindsay, 2000).

1999 yılında önce Türkiye'de, ardından Yunanistan'da yaşanan depremler incelenmiş öncelik olarak ve karşılıklı yardımlar sağlanıp sağlanmadığı konusu üzerinde

durulmuştur. Yunanistan'ın İzmit'teki (Kocaeli, Türkiye) 17 Ağustos 1999 depreminin ardından yaptığı samimi yardım ve Atina'daki (Yunanistan) 7 Eylül 1999 depreminin ardından Yunanistan'a eşit derecede ciddi Türk yardımı, neredeyse paradoksal olarak görülebilir (Özkırımlı ve Sofos, 2008). Türkiye'de 17.000'den fazla kişinin ve Yunanistan'da 143 kişinin ölümüne yol açan iki yıkıcı deprem, benzeri görülmemiş bir iş birliği ruhunu ateşledi. Her iki hükümet de karşılıklı olarak Kızıllaç ve Kızılay Derneği aracılığıyla insani yardım sağlarken, muadillerine yardım etmek için tıbbi ve özel kurtarma ekipleri (Yunan EMAC ve Türk AKUT ekipleri) görevlendirdi.

1999 depremlerinin en önemli etkisi, her iki ülkenin de afetlere karşı savunmasızlığının ve ulusal afet yönetim yapılarının, esas olarak yüksek hassasiyet nedeniyle bu tür tehlikelere kendi başlarına müdahale etme kapasitelerinin sınırlı olduğunun altını çizmek olmuştur. Yine de tehlikelerin ve afetlerin sınırları aşan doğasını tanıyarak ve kabul ederek, afet riskinin azaltılması için yakın bir iş birliği ve istişare ivmesi ortaya çıktı. İki ülke, önceden var olan ulusal ve bölgesel yapıları tamamlamak için afet riskinin azaltılması ve afet müdahalesi için yeni ikili araçlar tanıttı. Özellikle bölgesel ve uluslararası afetle ilgili çabaların genellikle Atina-Ankara ilişkisinden bağımsız olarak devam etmesi nedeniyle, çok taraflı düzeyde çok az doğrudan yayılma görülmüştür.

Bu bölümde incelenen diğer bir konu ise 6 Şubat 2023 depremi ve 6 Şubat 2023 depremlerinde yapılan yardımlar ve diplomatik yakınlaşma konuları olmuştur. 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremler sonrasında da Yunanistan tarafından Türkiye'ye yardım edilmiştir. İki devlet arasında geçmişten bu yana birçok diplomatik kriz yaşanmıştır. Taraflar arasında yaşanan krizlere rağmen Yunanistan'ın depremin ardından Türkiye'ye yardım teklifi ve tarafların arama kurtarma çalışmalarında iş birliği yapması dikkate değerdir. Araştırmada afet diplomasisinin Türkiye ile Yunanistan arasında yaşanan krizlere kalıcı çözümler üretemediği, ancak iki devlet arasında bir yakınlaşma sağladığı tespit edilmiştir.

SONUÇ

Afet diplomasinin uluslararası ilişkilere olan etkisi, kriz anlarında devletler arasındaki bağların güçlenmesine ve işbirliği fırsatlarının ortaya çıkmasına olanak tanır. Afetler, siyasi veya diplomatik gerginliklerin ön plana çıktığı zamanlarda bile insani yardımlar ve dayanışma üzerinden diyalog kanallarının yeniden açılmasını sağlar. Bu bağlamda, afet diplomasisi, uluslararası ilişkilerde barışı ve işbirliğini teşvik eden güçlü bir araç olarak kullanılabilir. Özellikle doğal afetler gibi beklenmedik durumlarda devletler arası yardımlaşma, tarafların birbirine karşı olan tutumlarını yumuşatabilir, siyasi ilişkilerin yeniden gözden geçirilmesine ve yapıcı bir temele oturtulmasına katkı sağlayabilir.

Afet diplomasinin uluslararası ilişkilere etkisini anlamak için en iyi örneklerden biri, Türkiye ve Yunanistan arasındaki 1999 Marmara Depremi sonrasında gelişen süreçtir. Depremın ardından Yunanistan, Türkiye'ye hızlı bir şekilde insani yardım sağlayarak iki ülke arasındaki tarihi ve siyasi gerilimleri hafifletmeye yardımcı oldu. O dönemde her iki ülke de uzun süredir devam eden siyasi sorunlar ve anlaşmazlıklar nedeniyle gergin bir ilişkiye sahipti. Ancak bu büyük afet, insani yardımın ve dayanışmanın siyasi çatışmaları ikinci plana itebileceğini gösterdi. Yunanistan'ın Türkiye'ye yaptığı yardımlar ve sonrasında Türkiye'nin Yunanistan'daki depreme verdiği destek, iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin normalleşmesine ve karşılıklı güvenin yeniden inşa edilmesine katkıda bulundu.

Afetler, devletler arasında yumuşak güç olarak tanımlanan diplomatik unsurların devreye girmesini sağlar. Yardım sağlayan ülkeler, uluslararası toplum gözünde olumlu bir imaj oluşturur ve bu durum, siyasi arenada da avantajlar sağlayabilir. Yunanistan'ın Türkiye'ye yardım eli uzatması, hem uluslararası toplulukta olumlu bir algı yaratmış hem de Türkiye ile ilişkilerinde yapıcı bir zeminin oluşmasına yardımcı olmuştur. Bu bağlamda afet diplomasisi, devletlerin kendi çıkarlarını ve stratejik hedeflerini insani yardımlar aracılığıyla destekleyebilecekleri bir alan yaratır. Yardım faaliyetleri, devletler arasındaki uzun süreli anlaşmazlıkların çözümüne doğrudan katkı sağlamasa da, geçici bir süreliğine gerginlikleri hafifletir ve diplomatik ilişkilerin daha pozitif bir çerçevede ele alınmasına olanak tanır.

Bunun yanında, afet diplomasisi uluslararası hukuk ve normların gelişmesine de katkıda bulunabilir. Afetler, devletleri insani yardım ve kriz yönetimi konusunda daha fazla işbirliği yapmaya teşvik eder, bu da uluslararası düzeyde yeni normların ve işbirliği mekanizmalarının gelişmesine zemin hazırlar. Özellikle afet sonrasında yardımların hızlı ve etkili bir şekilde ulaşması için devletler arasında daha organize bir işbirliği gereklidir. Bu durum, uluslararası arenada daha güçlü bağlar kurulmasına ve krizlere karşı daha dirençli bir küresel sistemin oluşmasına katkı sağlar.

Sonuç olarak, afet diplomasisi, devletler arasındaki ilişkileri olumlu yönde etkileyen ve gerginlikleri hafifleten bir diplomasi aracıdır. Türkiye ve Yunanistan örneğinde olduğu gibi, doğal afetler sonrası sağlanan yardımlar, tarihi ve siyasi gerilimlerin hafiflemesine, insani dayanışmanın öne çıkmasına ve devletler arasında yapıcı ilişkilerin gelişmesine yardımcı olabilir. Afet diplomasisi, sadece insani yardımla sınırlı kalmayıp uluslararası ilişkilerin yumuşamasına, diyalogun artmasına ve barış süreçlerinin gelişmesine de katkıda bulunur.

Afet diplomasisi, Türkiye ve Yunanistan arasındaki tarihsel ve siyasi gerilimlerin hafiflemesine önemli katkılar sağlamıştır. İki ülke arasındaki ilişkiler, 20. yüzyıl boyunca Kıbrıs sorunu, Ege Denizi üzerindeki egemenlik hakları ve azınlık meseleleri gibi nedenlerle oldukça gergin bir seyir izlemiştir. Ancak, 1999 yılında Marmara Bölgesi'nde yaşanan büyük deprem, iki ülke arasındaki ilişkilerde dönüm noktası olmuştur. Deprem sonrası Yunanistan'ın Türkiye'ye hızlı ve samimi bir şekilde yardım etmesi, iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin yumuşamasına yol açmıştır.

Yunan halkı ve hükümeti, deprem sonrasında Türkiye'ye acil insani yardım göndererek, iki ülke arasında bir dayanışma ve işbirliği atmosferi oluşturmuştur. Bu yardımlar, sadece maddi yardımla sınırlı kalmamış, aynı zamanda halklar arasında da bir duygusal bağın kurulmasına zemin hazırlamıştır. Yunanistan'ın bu destekleyici yaklaşımı, Türkiye'de büyük bir takdirle karşılanmış ve iki ülke arasında oluşan bu pozitif hava, diplomatik alanda da karşılık bulmuştur. Bu sürecin ardından, Türkiye ve Yunanistan arasında çeşitli diplomatik temaslar ve işbirliği anlaşmaları artmış, siyasi düzeyde daha yapıcı ve uzlaşmacı bir tavır benimsenmiştir.

Afet diplomasisinin bir diğerk olumlu etkisi de, toplumlar arası algıların değışmesinde görölmüştür. Yıllar boyunca birbirine karşı önyargılı olan Türk ve Yunan halkları, afet sonrası süreçte birbirine daha yakın bir bakış açısı geliştirmiştir. Bu dönemde iki ülkede de medya, yardım faaliyetlerini ve halklar arası dayanışmayı öne çıkararak, geçmişten gelen düşmanlık duygularının azalmasına katkıda bulunmuştur. Yunanistan'da yaşanan depremde Türkiye'nin aynı şekilde yardım etmesi, bu sürecin karşılıklı bir dayanışma olarak pekişmesine yol açmıştır.

Afet diplomasisi, Türkiye ve Yunanistan arasında yeni bir diplomatik diyalog sürecinin başlamasını sağlamış, bu süreçte iki ülke arasında güven artırıcı önlemler geliştirilmiştir. Özellikle afet yönetimi ve insani yardımlar alanında ortak projeler ve işbirlikleri artmış, iki ülke de karşılıklı güven ve dostane ilişkilerin inşası için önemli adımlar atmıştır. Bu gelişmeler, zamanla bölgesel işbirliğinin güçlenmesine ve daha istikrarlı bir diplomatik zeminin oluşmasına katkı sağlamıştır.

Sonuç olarak, afet diplomasisi Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkileri olumlu yönde etkilemiş, geçmişten gelen siyasi gerginliklerin hafifletilmesine ve iki ülke arasındaki işbirliğinin artmasına katkıda bulunmuştur. Bu süreç, aynı zamanda iki halk arasındaki algıları da değiştirerek, daha barışçıl ve yapıcı bir ilişki temelini atılmasına yardımcı olmuştur. Afetler, sadece insani yardım ve diplomatik jestlerle sınırlı kalmayıp, devletler arası ilişkilerde kalıcı bir barış ve işbirliği ortamı yaratmada etkili olmuştur.

Afet diplomasisi, Türkiye ile Yunanistan arasındaki gelecekteki yakınlaşmanın temelini atmış ve bu iki ülkenin daha barışçıl ve işbirliğine dayalı bir ilişki geliştirmesine katkı sağlamıştır. 1999 yılındaki Marmara Depremi sonrası başlayan bu süreç, iki ülke arasındaki uzun süredir var olan düşmanlıkların hafiflemesine ve diplomatik ilişkilerin iyileşmesine yol açmıştır. Gelecekteki yakınlaşma açısından afet diplomasisi, yalnızca geçmişteki kırılğan barışı desteklemekle kalmamış, aynı zamanda iki ülkenin gelecekte de işbirliğine devam edebileceği bir zemin oluşturmuştur.

1999 depreminden sonra Yunanistan'ın Türkiye'ye hızlı bir şekilde yardım göndermesi ve Türkiye'nin de Yunanistan'daki depreme karşılık vermesi, iki ülke arasında güçlü bir dayanışma ve karşılıklı güven ortamı yaratmıştır. Bu olumlu gelişmeler, geçmişte yaşanan siyasi ve tarihsel gerilimlerin etkisini hafifletmiş, ülkeler arasında yeni bir diplomatik diyalog sürecini başlatmıştır. Afet diplomasisi sayesinde iki

ülke, birbirlerini düşman olarak değil, kriz anlarında birbirine yardım edebilecek potansiyel ortaklar olarak görmeye başlamıştır. Bu karşılıklı yardımlaşma, sadece kriz anlarıyla sınırlı kalmamış, aynı zamanda diğer diplomatik ve ticari ilişkilerin gelişmesine de katkı sağlamıştır.

Afet diplomasisi, iki ülke arasında gelecekte olası işbirlikleri için bir kapı aralamıştır. Türkiye ve Yunanistan, afet yönetimi, çevre koruma ve insani yardımlar gibi ortak sorunlara çözüm bulma konusunda deneyim kazanmış ve bu deneyim, gelecekte daha büyük işbirliklerinin temelini oluşturmuştur. Bu süreçte, iki ülkenin sivil toplum örgütleri ve halkları arasında da daha yakın ilişkiler kurulmuş, bu da ülkeler arası siyasi gerginlikleri azaltacak toplumsal bir destek mekanizması yaratmıştır. Halklar arasındaki bu tür olumlu etkileşimler, gelecek nesiller için daha barışçıl bir ortam hazırlamış ve iki ülkenin gelecekteki ilişkilerinin daha istikrarlı olmasına katkı sağlamıştır.

Afet diplomasisi, her ne kadar iki ülke arasındaki tüm sorunları çözme de, Türkiye ile Yunanistan arasında güven artırıcı bir unsur olarak kalıcı bir etkisi olmuştur. Her iki ülke de afet durumlarında karşılıklı olarak yardım etmeyi bir norm haline getirmiş ve bu durum, uluslararası arenada pozitif bir imaj yaratmıştır. Ayrıca, afet diplomasisi, ülkeler arasındaki siyasi ve askeri gerilimleri hafifletebilecek bir yumuşak güç unsuru olarak gelecekte de kullanılabilir.

Sonuç olarak, afet diplomasisi, Türkiye ile Yunanistan'ın gelecekteki yakınlaşmasını sağlama yolunda önemli bir rol oynamıştır. 1999 depremleri sonrasında kurulan dayanışma ve işbirliği, gelecekteki potansiyel işbirliklerinin temelini atmış, iki ülke arasındaki ilişkilerin daha barışçıl ve yapıcı bir yönde ilerlemesine katkıda bulunmuştur. Bu süreç, afetler ve kriz anları üzerinden sağlanan işbirliğinin, iki ülke arasında kalıcı bir yakınlaşmayı destekleyebileceğini göstermiştir.

Devletler arası ilişkilerde afet diplomasisinin etkilerini Türkiye -Yunanistan ilişkileri bağlamında ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışmanın sonucunda bu araştırmada sunulan teorik kanıtlar, tartışmalar ve sonuçlar, Yunanistan-Türkiye üzerine afet diplomasisi çalışmalarını ve afet sonrası diplomasinin çatışma azaltma ve çatışma çözümü de dahil olmak üzere diplomasi üzerinde nadiren uzun vadeli bir etkiye sahip olduğunu gösteren diğer vaka çalışmalarını desteklemektedir.

Felaketler bazen kısa vadede hızlandırıcı bir etkiye sahiptir ve devam eden bir diplomatik süreci hızlandırır. Hızlandırıcı için, diplomasi için önceden var olan bir temel amaç gereklidir ve ne olursa olsun, afetle ilgili olmayan faktörler uzun vadede diplomasiye hakimdir. Burada, Yunanistan ve Türkiye için literatürde elde edilen kanıtlar, genel afet diplomasisi sonucunun afet öncesi diplomasi, yani afet riski azaltma faaliyetleri aracılığıyla da geçerli olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, afet risk azaltma diplomasisi, şimdiye kadar daha geniş afet diplomasislerinde gözlemlenen aynı etkisizliği sergilemiştir.

Literatür taraması sonucu elde edilen kanıtlar, deprem felaketlerinin yeni diplomasi yaratmadığını, aksine mevcut süreci hızlandığını gösteriyor. Afetlerin yaklaşma sürecine etkisi, özellikle sürecin afet dışı temelleri ve devam etmesinin afet dışı sebepleri göz önüne alındığında, Yunan-Türk uzlaşmasının başarısını sağlayacak kadar etkili olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuç, depremlerin yaklaşma sürecini hızlandığı ve teşvik ettiği, ancak yaklaşma sürecini yaratmadığı şeklindeki afet diplomasisi perspektifinden Yunanistan-Türkiye yaklaşmasına ilişkin önceki analizleri doğrulamaktadır. Depremlerin ilişkiler üzerindeki etkisine ilişkin diğer literatürler de bu sonucu desteklemektedir.

Afetler, işbirliğin kökünü Yunanistan ve Türkiye tarihlerine daha iyi yerleştirmiştir. Bunu, daha önceki Yunanistan-Türkiye uzlaşma girişimlerine damgasını vuran gerilimin tekrarını önlemede kilit faktörler olarak Avrupalılaşmayı tanımlayarak ve ezilen kültürün üstesinden gelerek yaptı. Bu, deprem felaketlerinden sonra meydana gelebilecek bu işbirliklerinin başarılı olması için alan yarattı.

Sonuç olarak, etkinin resmi, diplomatik kanallardan ziyade devlet altı aktörler için daha büyük olması, afet diplomasisi analizlerinin bir parçası olarak diplomasi'nin önemini gösteriyor. Siyasi seçkinler için depremler, tercih ettikleri ve sürmekte olan yaklaşma politikasını meşrulaştırmak için bekledikleri “altın fırsat”tır. Ama sivil toplum düzeyinde, özellikle tabanda, “öteki” algısını alt üst etmektedir. Ker-Lindsay'ın belirttiği gibi, "depremlerin kalıcı mirası, iki ülke insanların geçmişin dilinden ve kalıp yargılarından kurtulmasına ve birbirlerine yeni bir bakış açısı geliştirmesine olanak sağlamasıdır."

KAYNAKLAR

- Abdurahmanlı, E. ve Bağış, E. (2021), Diploması Tanımı ve Uluslararası Konjektürde Mevcut Olan Diploması Türleri, *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1):140-160.
- AFAD. (2014) *Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü*. T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Ankara.
- AFAD. (2019). AFAD Hakkında. <https://www.afad.gov.tr/tr/2211/AFADHakkinda>, (Erişim Tarihi: 24.05.2023)
- AFAD. (2019a). AFAD Hakkında. <https://www.afad.gov.tr/tr/2211/AFADHakkinda>, (Erişim Tarihi: 24.06.2023).
- AFAD. (2019b). Neler Yapıyoruz. <https://www.afad.gov.tr/tr/23586/NelerYapiyoruz>, (Erişim Tarihi: 25.06.2023)
- AFAD. (2019b). Vizyon ve Misyon. <https://www.afad.gov.tr/tr/2288/Vizyon-ve-Misyon>, (Erişim Tarihi: 25.06.2023)
- Akgönül, S. (2007). *Türkiye Rumları: Ulus-devlet çağından küreselleşme çağına bir azınlığın yok oluş süreci*, (çev. Ceyla Gürmen), 1. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Al Monitor. (2020, 1 December 2020). UAE joins Greek, Egyptian naval exercise in Eastern Mediterranean. <https://www.al-monitor.com/originals/2020/12/uae-greece-defenseagreement-turkey-eastern-mediterranean.html> (Erişim Tarihi: 02.07.2023).
- Al-Monitor, (2017), Why Turkey-Greece islands confrontation is more than it seems Read more: <https://www.al-monitor.com/originals/2017/01/turkey-greece-european-union-island-crisis.html#ixzz86yIHzk8X> (Erişim Tarihi: 01.07.2023).
- Alegöz, H.İ. (2013), *Uluslararası ilişkilerde insani diplomasinin rolü: Türkiye-Somali örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Alexandris, A. (1992), *The Greek minority of Istanbul and Greek-Turkish relations 1918-1974*, 2nd Edition, Centre for Asia Minor Studies, Athens.
- Alkan, N. (2013), “*Diplomasi Tarihi ve Geçirdiği Dönemler*”, Mehmet Alaaddin Yalçinkaya (Ed.), Osmanlı Diplomasisi, 1. Baskı içinde (s. 3-26), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Altunışık, M. B. (2010). The possibilities and limits of Turkey’s soft power in the Middle East. *Insight Turkey*, 10(2):50-67.
- Anadolu Ajansı. (Nisan 2023). Türkiye ve Yunanistan’ı “kötü günde dayanışma” diyalog sürecine götürdü. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiye-ve-yunanistani-kotu>

- Anagnostou, D. (2005), “*Deepening Democracy or Defending the Nation? The Europeanization of Minority Rights and Greek Citizenship*”, *West European Politics*, 28(2): 338-345.
- Anderson, K. S. (2000) “The Ottawa Convention Banning Landmines, the Role of International Non- Governmental Organizations and the Idea of International Civil Society”, *EJIL*, 11(1):187-196.
- Anderson, M. S. (1993). *The rise of modern diplomacy 1450-1919*. Longman, London-New York.
- Aras, B. (2012). Turkey’s mediation and friends of mediation initiative. *SAM Papers*, (4):1-15
- Aras, B. ve Fidan, H. (2009). *Turkey and Eurasia: Frontiers of a new geographic Imagination*. New Perspectives on Turkey (40).
- Aras, B. ve Polat, R. (2007). Turkey and the Middle East: Frontiers of the New Geographic Imagination. *Australian Journal of International Affairs*, 61(4):471-486.
- Arslan, E., & Kiper, K. (2015). Dış Yardım Nedir? Niçin Yapılır? *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 34, 16.
- Avar, Y. (2016). The Development of Inter-State Relations and the History of Diplomacy. *Tuiç Academy*, s. 1-13.
- Axt, H.J. (2021). Troubled Water in the Eastern Mediterranean. Turkey Challenges Greece and Cyprus Regarding Energy Resources. *Comparative Southeast European Politics*, 69(1), 133-152.
- Aydın, M. (2003), “Crypto-optimism in Turkish-Greek relations. What is next? ”, *Journal of Southern Europe and the Balkans*, Volume 5, Nr. 2, August 2003, pp. 224-226.
- Barratt, J. (1985). *South African Diplomacy at the UN*. Londra: Palgrave Macmillan, Londra.
- Battir, O. (2017). *İnsani Diplomasi*. Çizgi Kitabevi, Konya.
- Bayur, Y.H. (1987), *Türk İnkılabı Tarihi*, c. I, Kısım 1, 2.baskı, Ankara.
- BBC News Türkçe. (2010). Haiti’ye havadan yardım. 19 Ocak 2010. https://www.bbc.com/turkce/haberler/2010/01/100119_haiti (Erişim Tarihi: 12.09.2024).
- Benjamin, E., Bassily-Marcus, A. M., Babu, E., Silver, L., & Marin, M. L. (2011). Principles and practice of disaster relief: lessons from Haiti. *Mount Sinai Journal Of Medicine*, 78(3), 306-318.

- Bosphorus Strait News. (2009). <http://www.bosphorusstrait.com/category/monthly-shipstatistics> (Erişim Tarihi: 04.07.2023).
- Branczik, A. (2004), "*Humanitarian Aid and Development Assistance*" in Beyond Intractability Ed. Guy Burgess, Heidi Burgess, Conflict Information Consortium, University of Colorado.
- Chaponniere, C. (2010). *Henry Dunant. La croix d'un homme*, Paris, Perrin.
- Chitea F. (2021). Geoscience for Society, Education and Environment. Doi: 10.5281/zenodo.4322617 (Erişim Tarihi: 02.06.2023).
- Chousein, S. (2014). Turkish-Greek Relations: 1999-2010. *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1- 23.
- Clements, K. (2016). Humanitarian Diplomacy. *The Foreign Service Journal*, 93(3):15-26.
- CNCDM (Cambodian National Committee for Disaster Management). (2012). *Report of the Situation of Flood 2012*. Phnom Penh: CNCDM
- Council of the European Union. (2010). Memorandum of Understanding in the field of Forestry between the Government of the Hellenic Republic and the Government of the Republic of Turkey, and of a Joint Declaration between the Minister for Environment, Energy and Climate Change of the Hellenic Republic and the Minister for Environment and Forestry of the Republic of Turkey – Information from the Greek delegation, Brussels, 4 June 2010, 10524/10, <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2010524%202010%20INIT> (Erişim Tarihi: 08.07.2023).
- CRED. (2018). The Emergency Events Database - EM-DAT. Centre for Research on the Epidemiology of Disasters. <https://www.cred.be/projects/EM-DAT> (Erişim Tarihi: 24.05.2023)
- CRED. (2019a). Afet Sınıflaması. Centre for Research on the Epidemiology of Disasters <https://www.emdat.be/classification> (Erişim Tarihi: 22.05.2023).
- CRED. (2019b). Guidelines. Centre for Research on the Epidemiology of Disasters. <https://www.emdat.be/guidelines> (Erişim Tarihi: 23.05.2023)
- Cuthbertson, B. H. and Nigg, J.M. (1987). Technological Disaster and the Nontherapeutic Community: A Question of True Victimization. *Environment and Behavior*, 19(4): 462-483.
- Cutter, S. L., Barnes, L., Berry, M., Burton, C., Evans, E., Tate, E., Webb, J. (2008). A place-based model for understanding community resilience to natural disasters. *Global Environmental Change*, 18(4): 598-606.

- Çağlayan A., Işık V., Sabre R. (2019). *Türkiye'de Kentsel Planlama Öncesi Aktif Fay Zonları Boyunca Doğal Afet Riskinin Belirlenmesi ve Haritalanması*, Uluslararası Afet ve Dayanıklılık Kongresi, 26-28 Haziran, Eskişehir.
- Çemrek, M. (2016). Sunuş. In E. Akıllı (Ed.), *Türkiye'de ve dünyada dış yardımlar*. Nobel Akademik Yayıncılık. Ankara.
- Dağ, A. E. (2016). *Uluslararası ilişkiler ve diplomasi sözlüğü*. Vadi yayınları. İstanbul.
- DASK (2011), Turkish Catastrophe Insurance Pool – TCIP Compulsory Earthquake Insurance (CEI), Annual Report 2011, İstanbul, Turkey. http://www.tcip.gov.tr/content/annualReport/2011_Annual_Report_DASK.pdf (Erişim Tarihi: 06.07.2023).
- Davutoğlu, A. (2013). Turkey's Humanitarian Diplomacy: Objectives, Challenges And Prospects. *Nationalities Papers: The Journal of Nationalism and Ethnicity*, (41)6: 865-870.
- De Boer, J. Z. & Sanders D.T. (2005). *Earthquakes in Human History: The FarReaching Effects of Seismic Disruptions*. Princeton, NJ: Princeton University Press, Princeton.
- Demir, V. (2012). *Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç*. Beta Yayınları. İstanbul.
- Demiryol, T. (2019). Between Security and Prosperity: Turkey and the Prospect for Energy Cooperation in the Eastern Mediterranean. *Turkish Studies*, 20(3), 442-464.
- Disaster Diplomacy. (t.y.). China/Taiwan Disaster Diplomacy. <https://www.disasterdiplomacy.org/chinataiwan.html>
- Drury, A. C. & Olson R.S. (1998). Disasters and political unrest: an empirical investigation. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 6(3), 153-161.
- Dustmann, C. and T. Frattini (2014). The fiscal effects of immigration to the UK. *The Economic Journal* 124(580), 593-643.
- Dülger, K. (2017). Etkinliği Giderek Artan Yeni Bir Kavram Olarak İnsani Diplomasi ve Bu Alanda Örnek Teşkil Eden Türkiye'nin İnsani Diplomasi Anlayışı, *Uluslararası Politik Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 1-20.
- DW. (2005). Deprem Hindistan ile Pakistan'ı yakınlaştırdı. 12 Ekim 2005. <https://www.dw.com/tr/deprem-hindistan-ile-pakistanı-yakınlaştırdı/a-2523539>
- EMAK, (2010), '2nd Committee Meeting of JHET-SDRU' http://1emakdason.blogspot.com/2010_04_01_archive.html (Erişim Tarihi: 06.07.2023).
- Encyclopedia Britania. (2020, 04 05). The spread of the Italian diplomatic system. 04 05, 2020 tarihinde <https://www.britannica.com/topic/diplomacy/Conference-diplomacy> (Erişim Tarihi: 08.06.2023)

- Erdem, E. (2017). Sivil toplumun dış politika İnşasındaki rolü: Türk kamu diplomasisi örneği. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 36-49.
- Eren, S. (2022). Kamu Diplomasisi Bağlamında Türkiye'nin Afrika Açılımı, *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 10(1), 128-152.
- Ergüven, N. S. (2016). Uluslararası Hukukun Tarihsel Boyutuyla Diplomasinin Kurumsal Gelişim Süreci. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 111-141.
- Erkan E.A., (2010). *Afet Yönetiminde Risk Azaltma ve Türkiye'de Yaşanan Sorunlar*, T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- Ermağan, İ. (Ed.). (2019). *Dünya Siyasetinde Afrika 5*. Nobel Yayınları.
- Ertürk, S.N. & Yonsel, F. (2002). An Application of the Adam Model for Pollution and Oil Spill Tracking in Bosphorous, <http://www.gidb.itu.edu.tr/staff/erturk/ISWA2002.pdf> (Erişim Tarihi: 07.07.2023).
- European Parliament (2005), Written Question by Panagiotis Beglitis to the European Commission 12 December 2005 P-4764/05. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=WQ&reference=P-2005-4764&language=EN> (Erişim Tarihi: 08.07.2023).
- Evin, A. (2006), "Changing Greek Perspectives on Turkey: An Assessment of the post-Earthquake Rapprochement" in Ali Çarkoğlu, Barry Rubin, Greek Turkish Relations in an Era of Détente.
- Fearn-Banks, K. (2001). "Crisis Communication: A Review of Some Best Practices". In Heath, R. L. (Eds). Handbook of Public Relations (pp. 479-485). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Fırat, M. (2002), "Yunanistan'la İlişkiler", Baskın Oran (ed.), Türk Dış Politikası Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, 1919-1980, 1(6), İstanbul.
- Gaillard, J.-C., Clavé, E., & Kelman, I. (2008). Wave of peace? Tsunami disaster diplomacy in Aceh, Indonesia. *Geoforum*, 39(1), 511-526.
- Gaillard, J.C., Clavé, E. and Kelman, I. (2006), "Wave of Peace? Tsunami Disaster Diplomacy in Aceh, Indonesia.
- Ganapati, E. Kelman, I. & Koukis, T. (2010). 'Analyzing Greek-Turkish Disaster-related Cooperation: A Disaster Diplomacy Perspective', *Cooperation and Conflict*, 45(2), pp. 162-185.
- GAR (2002), Our World at Risk: Transforming Governance for a Resilient Future, Global Assessment Report On Disaster Risk Reduction. <https://www.undrr.org/media/79595/download?startDownload=true> (Erişim tarihi: 10.08.2023).

- Gazete Duvar. (2023). Yunanistan Savunma Bakanı: İlişkilerdeki yakınlaşma devam etmeli. <https://www.gazeteduvar.com.tr/yunanistan-savunma-bakani-iliskilerdeki-yakinlasma-devam-etmeli-haber-1612377> (Erişim Tarihi: 24.09.2024).
- General Secretariat for Civil Protection (2010), The UN and Civil Protection, Hellenic Ministry of Interior, General Secretariat for Civil Protection. <http://www.gscp.gr/ggpp/site/home/ws/units/primary+menu/organismoi/OHE/UN+OCHA.csp> (Erişim Tarihi: 07.07.2023).
- Glantz, M.H. (2000), 'Climate-Related Disaster Diplomacy: A US-Cuban Case Study', *Cambridge Review of International Affairs*, 14(1), 2000, 233-253.
- Goltz, J.D. and L.B. Bourque (2017). Earthquakes and human behavior: a sociological perspective. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 21, 251-265.
- Grigoriadis, I. (2014). Energy Discoveries in the Eastern Mediterranean: Conflict or Cooperation? *Middle East Policy*, 21(3), 124-133.
- Gülmez, S. B., & Top, B. (2018). The Testing of Realist Foreign Policy with Liberalism: China's Environmental Diplomacy. *Journal of Izmir Kâtip Celebi University Faculty of Economics and Administrative Sciences*, 74-75.
- Gürel, A., & Le Cornu, L. (2014). Can Gas Catalyse Peace in the Eastern Mediterranean? *The International Spectator*, 49(2), 11-33.
- Habitat III (2020), Yeni Kentsel Gündem, [https:// habitat.csb.gov.tr/](https://habitat.csb.gov.tr/). (Erişim Tarihi: 07.06.2023).
- Haşimi, C.(2014).Turkey's Humanitarian Diplomacy and Development Cooperation. *Insight Turkey*, (16)1, 127-145.
- Hellenic Ministry of Foreign Affairs (2007), Statements of Foreign Minister Ms. Dora Bakoyannis and her Turkish Counterpart Mr Ali Babacan following their meeting, Athens. http://www.mfa.gr/www.mfa.gr/Articles/en-US/041207_McC1101.htm (Erişim Tarihi: 07.07.2023).
- Hewitt, K. (2013). Environmental disasters in social context: toward a preventive and precautionary approach. *Natural Hazards* 66(1), 3-14.
- Hotez, P.J. (2010). Peace Through Vaccine Diplomacy. *Science*, 327, 5971, 1301.
- Hürriyet, 'AB müzakerecisi, 'Türkiye ve Yunanistan'ın ticarete ihtiyacı var, tanklara değil', Hürriyet, 25 Ekim 2010, <http://www.hurriyetdailynews.com/n.php?n=turkey--greece-need-not-tanks-but--trade-says-eu-negotiator-2010-10-25> (Erişim Tarihi: 05.07.2023).
- Hürriyet. (1999). 'Perastikasu Gitonamu', 8 Eylül 1999.

- International Monetary Fund. (t.y.). Catastrophe Containment and Relief Trust. <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2023/Catastrophe-containment-relief-trust-CCRT>
- International Monetary Fund. (t.y.). Catastrophe Containment and Relief Trust. <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2023/Catastrophe-containment-relief-trust-CCRT>
- IOC, (2008). Intergovernmental Oceanographic Commission, Intergovernmental Coordination Group for the Tsunami Early Warning and Mitigation System in the North-Eastern Atlantic, the Mediterranean and connected seas (ICG/NEAMTWS), Fifth Session, Athens, Greece 3-5 November 2008, UNESCO, Paris, 2008. <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001828/182884e.pdf> (Erişim Tarihi: 07.07.2023).
- İşık V. (2018). *Kent ve Deprem: Aktif Fayları ve Depremleri Anlamak, Deprem Tahminleri ve Önlemleri*, 2. Uluslararası Kentsel Çevre Sağlığı Kongresi, s. 360-363, Nevşehir.
- İHH. (2018). Istanbul Humanitarian Diplomacy Roundtable Report.
- İskit, T. (2007). *Diplomasi, Tarihi, Teorisi, Kurumları ve Uygulaması*. İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul.
- İstikbal, D. (2020). *Afrika'da İnsani Diplomasi: Türkiye ve Güney Kore*. Anadolu Ajansı. Erişim Adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/afrikada-insani-diplomasi-turkiye-ve-guney-kore/2038312> (Erişim Tarihi: 23.06.2023).
- Jeong, H. (2011). Peacebuilding: Conceptual and Policy Issues. Ho-Won Jeong (Ed.). *içinde Approaches to Peacebuilding*. (3-18).
- Kadıoğlu, S. K. M. (2011). *İlk 72 Saat*. AFAD, İstanbul.
- Kahveci, Ö. H. (2017). Eastern Mediterranean Hydrocarbons: Regional Potential, Challenges Ahead, and the 'Hydrocarbon-ization' of the Cyprus Problem. *Perceptions*, 22(2), 31-56.
- Kalın, İ. (2012), "*Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi*". *Kamu Diplomasisi* (Ed: Abdullah Özkan-Tuğçe Ersoy Öztürk). İstanbul: Tasam Yayınları.
- Kathimerini. (2009). 'First Joint Greek-Turkish Exercise in Greece' (Κοινή Ελληνοτουρκική Άσκηση για πρώτη φορά στην Ελλάδα), Kathimerini. http://www.ekathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_politics_1_15/05/2008_269968 (Erişim Tarihi: 07.07.2023).
- Kaya, E. (2016). Modern Dünya-Sistem Teorisi Kapsamında ABD ile Küba Yakınlaşmasının Eleştirisi ve Latin Amerika'ya Olası Yansıması. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 57, 362-377.

- Kayıran, M. ve Metintaş, M.Y. (2018), Türk – Yunan İlişkileri (1878 – 1952). *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yakın Tarih Dergisi*, 1(3): 33-73.
- Keating A, Campbell K, Szoenyi M, McQuistan C, Nash D, Burer M. (2017) Development and testing of a community flood resilience measurement tool. *Natural Hazards and Earth System Sciences Discussions*, 17(1), 77-101
- Kelman, I. (2006). Acting on disaster diplomacy. *Journal of International Affairs*, 3(2), 215- 240.
- Kelman, I. (2011). *Disaster diplomacy: how disasters affect peace and conflict*: Routledge.
- Kelman, I. (2012). *Disaster Diplomacy: How Disasters Affect Peace and Conflict*. Routledge, Abingdon, U.K.
- Kelman, I. and Koukis, T. (2000). “Disaster Diplomacy,” *Cambridge Review of International Affairs* 14(1), 54-63.
- Ker-Lindsay, J. (2000). ‘Greek-Turkish Rapprochement: The Impact of Disaster Diplomacy?’, *Cambridge Review of International Affairs*, 14(1), 2000, 215-232.
- Keridis, D. (2006), ‘Earthquakes, Diplomacy and New Thinking in Foreign Policy’, *The Fletcher Forum of World Affairs*, 30(1), pp. 207-214.
- Kibaroglu, A. and Sumer, V. (2008). ‘A Flashpoint in EU-Turkey Water Relations: The Meric Transboundary River Basin and Its Implications on the European Union’s Flood Directive’, Paper presented at the 2nd Global International Studies Conference, Ljubljana, Slovenia, 23- 26 July 2008.
- Kickbusch I., Novotny T. E., Drager N., Silberschmidt G., Alcazar S. (2007). Global health diplomacy: Training across disciplines. *Bull World Health Organ*, 12: 901– 980.
- Kinzer, S. (1999), ‘Earthquakes Help Warm Greek-Turkish Relations’, Times, 13 September, New York.
- Klimesova, M. (2011). *Using Carrots to Bring Peace? Negotiation and Third Party Involvement*. PhD Dissertation, Charles University in Prague, Prague, Czech Republic.
- Köksoy, F. (2017). Uluslararası Kızılhaç Komitesi’nin Faaliyetleri Ekseninde İnsani Diplomasi. *Batman University Journal of Life Sciences*, 7(1), 95-116
- Kruchten, P., C. Woo, K. Monu and M. Sotoodeh (2008). A conceptual model of disasters encompassing multiple stakeholder domains. *International Journal of Emergency Management* 5(1-2), 25-56.
- Kurnaz, İ., & Avcı, Y. (2016). *Diplomaside Tarihin Geri Dönüşü: Klasik Diplomasinin İnsani Diplomasiye Evrimi*. Nobel Akademik Yayıncılık. Ankara.

- Lamb, C. (2008), "Humanitarian Diplomacy", *IFRC* 26 June 2008, <http://www.ifrc.org/en/news-andmedia/opinions-and-positions/speeches/2008/humanitarian-diplomacy/> (Erişim Tarihi: 12.06.2023).
- Lewis, J. (1999). *Development in Disaster-prone Places: Studies of Vulnerability*. London: Intermediate Technology Publications.
- Machiver, C. (2012). Disaster Diplomacy: A Brief Review. Strategic Applications International <http://servantforge.org/sites/default/files/Disaster%20Diplomacy%20FINAL%20Lit%20Review.pdf>. (Erişim Tarihi: 14.02.2024)
- May, E. R. (1994). Kissinger 'Diplomasi'. <https://www.nytimes.com/1994/05/01/books/l-kissinger-s-diplomacy-841706>. (Erişim Tarihi: 08.06.2023).
- Metin, M. (2014). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Michel-Kerjan, E. (2009). *Disaster risk management reborn*. *Risk Management*, 56(10), 56-56.
- Migdalovitz, C. (2013). "Greece and Turkey: The Rocky Islet Crisis" , Congressional Research Service - The Library of 1 Congress.
- Minear, L., & Smith, H. (2007). *Humanitarian Diplomacy: Practitioners and Their Craft*. United Nations University Press, İndia.
- Mitroff, I. I., & Anagnos, G. (2001). *Managing Crisis Before They Happen: What Every Executive and Manager Needs to Know About Crisis Management*. New York: Amacom.
- Moe, T. L., & Pathranarakul, P. (2006). An integrated approach to natural disaster management: public project management and its critical success factors. *Disaster Prevention and Management*, 15(3), 396-413.
- Mylopoulos, Y. Kolokytha, E. Vagiona, D. Kampragou, E. and Eleftheriadou, E. (2007). 'Hydrodiplomacy in practice: Transboundary water management in Northern Greece', *Global Nest Journal*, 10(3), pp. 287-294.
- Nel, P. and M. Righarts. (2008). Natural disasters and the risk of violent civil conflict. *International Studies Quarterly*, 52: 159-185.
- Nye, J. S. (2005). *Dünya Siyasetinde Başarının Yolu Yumuşak Güç* (R. İnan Aydın, Trans.). Elips Yayınları. Ankara.
- Oğuzlu, T. (2004), 'Son Türk-Yunan Uzlaşma Süreci Ne Kadar Teşvik Edici?'. *Çağdaş Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 12(1), s. 93-107.
- Okur, S. (2016). *Sözler*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.

- Oliver-Smith, A., Alcántara-Ayala, I., Burton, I. and Lavell, A. (2016). *Forensic Investigations of Disasters (FORIN): A Conceptual Framework and Guide to Research*. FORIN Publication no. 2. Integrated Research on Disaster Risk, Beijing.
- Olson, R.S. (2000). Toward a Politics of Disaster: Losses, Values, Agendas, and Blame. *International Journal of Mass Emergencies and Disasters*, 18(1), 265-287.
- Olson, R.S. and A.C. Drury. (1997). Un-therapeutic communities: a cross-national analysis of post-disaster political unrest. *International Journal of Mass Emergencies and Disasters*, 15(2), 221-238.
- Oruç, A. (2022). *Türkiye'nin Afrika Stratejisinin Dış Ekonomik İlişkiler Bağlamında Değerlendirilmesi ve Öneriler*. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Uzmanlık Tezi.
- Oxfam (2017). *An Economy for the 99%*. Oxfam Briefing Paper. Oxfam, Oxford.
- Örgel, F. (2018). *İnsani Yardım Çalışmaları ve Uluslararası Politikalar*. T.C. İstanbul Ticaret Üniversitesi, Yüksek lisans Tezi.
- Özerdem, A. (2016). İnsaniyetçilik ve Türk Dış Politikası. *Uluslararası İlişkiler*, 13(51), 129-149.
- Özkırımlı, U. and Sofos, S.A. (2008). *Tormented by History: Nationalism in Greece and Turkey*, Hurst & Company, London.
- Özlük, E. (2016). *İnsani Diplomasi'nin "İnsan(i)" Boyutu*. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Palmer & Perkins (2007). *International Relations*. (Third Revised Edition). India: A.I.T.B.S. Publishers.
- Pearson, C. M. (2002). *A blueprint for crisis management*. Ivey Business Journal, 66(3), 69-73.
- Pescaroli, G. and D. Alexander (2015). A definition of cascading disasters and cascading effects: going beyond the “toppling dominos” metaphor. *Planet@Risk*, 3(1): 58-67.
- Pigeon, P. (2017). *Dike risk: revealing the academic links between disaster risk reduction, sustainable development, climate change, and migration*. Springer, Berlin.
- Prevention Web (2009), ‘A new change in the disaster management structure of Turkey’, 17 December 2009. http://www.preventionweb.net/files/12840_anewchangeEN.pdf (Erişim Tarihi: 06.07.2023).
- Quarantelli, E. L. and Dynes, R. R. (1976). Community conflict: its absence and presence in natural disasters’ *Mass Emergencies*, 1: 139-152.

- Republic of Turkey (2006), Pre-Accession Economic Programme 2006, Ankara, Turkey, http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication11978_en.pdf (Erişim Tarihi: 08.07.2023).
- Sagramola, S., Alexander, D. and Kelman, I. (2015). *Major Hazards and People with Disabilities: A toolkit for good practice*, Council of Europe, Strasbourg, France.
- Segalla, S.D. (2012). The 1959 Moroccan oil poisoning and US Cold War disaster diplomacy. *The Journal of North African Studies*, 17(2): 315-336.
- Sharp, P. (2009), *Diplomatic theory of international relations*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Skias, S. and Kallioras, A. (2007). 'Cross Border Co-operation and the problem of flooding in the Evros Delta' in M. Wiering and J. Verwijmeren (eds), *Many Rivers to Cross: Cross Border Co-operation in River Management, Eburon, Delft, the Netherlands*, 2007, pp. 119-143.
- Smith, H. (2007). "*Humanitarian Diplomacy: Theory and Practice*", in *Humanitarian Diplomacy: Practitioner and Their Craft*, Ed. Larry Minear, Hazel Smith, United Nations Press, Tokyo.
- Sönmezoğlu, F. (2000). *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika Analizi*, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Stanganelli M., (2008), A New Pattern of Risk Management: The Hyogo Framework for Action and Italian Practise, Socio-Economic Planning Sciences-The *International Journal of Public Sector Decision-Making*, 42(2):147-162.
- Stanic, A., & Karbuz, S. (2021). The Challenges Facing Eastern Mediterranean Gas and How International Law Can Help Overcome Them. *Journal of Energy and Natural Resources Law*, 39(2): 213-247.
- Summit, W. H. (2016). İnternet: List of Participating organisations of WHS. *Agenda for Humanity*.<https://www.agendaforhumanity.org/sites/default/files/resources/2017/Jul/WHs%20-%20List%20of%20Participating%20Organisations%20-%202017%20May%202016.pdf> (Erişim Tarihi: 19.06.2023)
- T.C. Afet Yönetimi, Türkiye Cumhuriyeti, Afet Yönetimi Ülke Raporu, Ankara, Türkiye, 2008. http://www.preventionweb.net/files/8359_8359TurkeyDRM2008.pdf (Erişim Tarihi: 04.07.2023).
- T.C. Dışışleri Bakanlığı. (t.y.). Türkiye'nin 2010 Yılı İnsani Yardımları. <https://www.mfa.gov.tr/2010-yardimlari.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 24.09.2024).
- T.C. Dışışleri Bakanlığı. No: 75, 17 Mart 2011, Japonya'ya Meydana Gelen Deprem ve Tsunami Felaketi Hk. https://www.mfa.gov.tr/no_-75_-17-mart-2011_-japonya_ya-ulkemizce-gonderilecek-yarim-ekibi-hk_.tr.mfa (Erişim Tarihi: 24.09.2024).
- TDK. (2017). Diplomasi. <http://www.tdk.gov.tr/index.php> (Erişim Tarihi: 11.02.2024)

- TİKA. (2020). *Hakkımızda*. Erişim Adresi: <https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/hakkimizda-14649> (Erişim Tarihi: 23.06.2023).
- Tun, L. M., Gehbauer, F., Senitz, S., & Mueller, M. (2007). Balanced scorecard for natural disaster management projects. *Disaster Prevention and Management*, 16(5): 785-785.
- Tuncer, H. (1991). *Eski ve Yeni Diplomasi*. Dış Politika Enstitüsü, Ankara.
- Tuncer, H. (2006). *Küresel Diplomasi*. Ümit Yayınevi, Ankara.
- Tuncer, H. (2010), *Osmanlı'nın Rumeli'yi Kaybı (1878 – 1914)*, Kaynak Yayınları, İstanbul.
- Tunç, İ. (2021). *Türkiye Merkezli STK'ların Afrika'daki İnsani Dİplomasi Çalışmaları*. İstanbul Medipol Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi.
- Tunçarslan, N. (2017). *Yükselen Güçlerin İnsani Diplomasisini Anlamak: Afrika'da 2000 sonrası Türkiye ve Brezilya*. Marmara Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi.
- Türk Kızılay. (2020). Tayvanlılardan Depremi Yaşayan Türkiye'ye Vefa. <https://www.kizilay.org.tr/Haber/KurumsalHaberDetay/4944> (Erişim Tarihi: 24.09.2024).
- UN Office for Disaster Risk Reduction. (2015). Disaster risk reduction and resilience in the 2030 agenda for sustainable development. https://www.unisdr.org/files/46052_disasterriskreductioninthe2030agend.pdf (Erişim Tarihi: 07.06.2023)
- UNCTAD. (2015). Review of Maritime Transport 2015.
- UNFCCC. (2015). Adoption of the Paris Agreement. Report No. FCCC/CP/2015/L.9/Rev.1, Available from: <http://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/109r01.pdf> (Erişim Tarihi: 07.06.2023)
- UNISDR. (2005), *Hyogo framework for action 2005–2015: Building the resilience of nations and communities to disasters*, UNISDR (United Nations International Strategy for Disaster Reduction). Geneva, Switzerland, 2005.
- UNISDR. (2005). Hyogo framework for action 2005–2015: building the resilience of nations and communities to disasters. World Conference on Disaster Reduction (A/CONF. 206/6). Geneva: The United Nations International Strategy for Disaster Reduction.
- UNISDR. (2009). United Nations International Strategy for Disaster Reduction (UNISDR) terminology on disaster risk reduction. Geneva: UNISDR. 30 p. http://www.preventionweb.net/files/7817_UNISDRTerminologyEnglish.pdf (Erişim Tarihi: 04.06.2023)
- UNISDR. (2015). *Sendai framework for disaster risk reduction 2015–2030*, UNISDR (United Nations Office for Disaster Risk Reduction), Geneva, Switzerland.

- UNISDR. (2015). Sendai framework for disaster risk reduction 2015-2030. United Nations Office for Disaster Risk Reduction. Geneva, Switzerland, https://www.unisdr.org/files/43291_sendaiframeworkfordrren.pdf (Erişim Tarihi: 07.06.2023)
- United Nations. (2016). "Humanitarian Assistance". <http://www.un.org/en/sections/priorities/humanitarianassistance/> (Erişim Tarihi: 10.06.2023).
- Urbainczyk, T. (2008). *Slave Revolts in Antiquity*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.
- Van Wyk, E., & Yadavalli, V. S. S. (2011). Strategic inventory management for disaster relief. *Management Dynamics*, 20(1), 32-41.
- Veuthey, M. (2007). Gen ve, carrefour de la diplomatie multilat rale, formelle et informelle. *Refugee Survey Quarterly*, 26 (4): 155-162.
- Veuthey, M. (2012). Humanitarian Diplomacy: Saving it When it is Most Needed in: Alexandre VAUTRAVERS & Yvita "FOX (Eds.) Humanitarian Space. Webster University Geneva 16th Humanitarian Conference. Geneva, Webster University, 2012, pp.195-208
- WHO. (2020). Millennium development goals (MDGs) https://www.who.int/topics/millennium_development_goals/about/en/ (Erişim Tarihi: 06.06.2023).
- WHO. (2021). A Systematic Review of Public Health Emergency Operations Centres (EOC). World Health Organization. WHO/HSE/GCR/2021.1. Retrieved from: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/99043/1/WHO_HSE_GCR_2021.1_eng.pdf (Erişim Tarihi: 25.05.2023)
- Yerasimos, S. (2002). *Birinci Dünya Savaşı ve Ermeni Sorunu*. TÜBA Akademi Forumu 8.
- Yeryüzü Doktorları. (2022). *Bizim için su onlar için hayat*. Erişim Adresi: <https://www.yyd.org.tr/tr/projeler/bizim-icin-su-onlar-icin-hayat> (Erişim Tarihi: 24.06.2023).
- Yesilada, B. (2013). *EU-Turkey Relations in the 21st Century*. Routledge, London, 53-55.
- Yılmaz, T. E. (2015). *Sağlıkta Afet Yönetiminde Aile Hekiminin Rolü* Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara
- Yılmaz, T. E. (2020). *Afet Yönetiminde İnsani Diplomasi: Türkiye  rneği*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Yılmaz M, Onay M. (2014), Bölgesel kuruluşların liderliğinde binyıl kalkınma hedeflerinin başarısı: İZTO, İzka Projeleri. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 6(1): 1-16.

Yokohama Stratejisi (1994). *Daha güvenli bir dünya için eylem planı-doğal afet önleme, hazırlık ve hafifletme yönergeleri*. Doğal Afetleri Azaltma Dünya Konferansı. Yokohama, Japonya.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : ELİF TEKİN
Uyruğu : TC

EĞİTİM

Derece	Adı	Bitirme Yılı
Üniversite	: İnönü Üniversitesi	2016
Yüksek Lisans	: Hasan Kalyoncu Üniversitesi	2024
Doktora	:	

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
2017-2024	QNB FİNANSBANKASI	TAHSİLAT UZMANI

UZMANLIK ALANI ULUSLARASI İLİŞKİLER

YABANCI DİLLER İNGİLİZCE

BELİRTMEK İSTEĞİNİZ DİĞER ÖZELLİKLER

YAYINLAR